

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

Ю.В. ПИРОЖКОВА

ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Навчальний посібник

**для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
спеціальності «Правознавство»**

Затверджено
Вченою радою ЗНУ
Протокол № 8 від 17.04.2013 р.

Запоріжжя
2013

УДК 34:336.14 (075.8)
ББК К9 (4 Укр)302.1я73

П 335

Пирожкова Ю.В.

Проблеми бюджетного права та процесу: навчальний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності «Правознавство». - Запоріжжя: ЗНУ, 2013. – 120 с.

Навчальний посібник містить рекомендації щодо самостійного вивчення дисципліни «Проблеми бюджетного права та процесу», перелік тем і питань, завдання для самостійної роботи (запитання для заліку, тематика рефератів, тести), базовий термінологічний словник, ситуаційні задачі, орієнтовний перелік тем для перевірочних самостійних робіт, тестові завдання для самоконтролю, схеми і таблиці з базових тем дисципліни.

Призначений для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності «Правознавство»»

Рецензент: *Т.О.Коломоєць*, декан юридичного факультету Запорізького національного університету, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України.

Відповідальний за випуск: *Ю.В. Пирожкова*, к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
МОДУЛЬ № 1. БЮДЖЕТНЕ ПРАВО ЯК ПІДГАЛУЗЬ ФІНАНСОВОГО ПРАВА	8
Тема 1. Бюджетне право та бюджетні правовідносини.....	8
Тема № 2. Характеристика бюджетної системи України. Бюджетний процес.....	10
Тема № 3. Державні цільові позабюджетні фонди	19
МОДУЛЬ № 2 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ. МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ	23
Тема № 4. Правове регулювання державних та муніципальних доходів..	23
Тема № 5. Правове регулювання публічних державних та муніципальних видатків.....	26
Тема № 6. Аналіз зарубіжного досвіду у сфері бюджетного права та процесу: пріоритети запозичення для України.....	32
Ситуаційні задачі.....	36
Технологія виконання самостійної роботи: основні елементи якісної організації.....	40
Орієнтовна тематика перевірочних самостійних робіт.....	47
Тестові завдання для самоконтролю.....	52
Вимоги до виконання індивідуальної науково-дослідної роботи.....	80
Термінологічний словник.....	84
Перелік питань на залік з курсу «Проблеми бюджетного права та процесу»	101
Критерії оцінювання знань.....	103
Перелік використаних джерел.....	106
Рекомендована література.....	107
Додатки.....	110

ВСТУП

Важливим інструментом реалізації соціально-економічної політики держави виступає бюджет, форма та зміст якого обумовлені рядом чинників. Економічний розвиток і політичний устрій, обрана воєнна доктрина і модель соціальної політики країни визначають ті показники, які відображені в бюджеті, адже у формуванні і розвитку економічної структури кожного сучасного суспільства головну, визначальну роль відіграє фінансова система країни, в якій бюджетна система посідає центральне місце.

Бюджет займаючи головне місце у фінансовій системі, є невід'ємною ознакою держави, її суверенітету. Для реалізації цілей і завдань, що стоять перед органами державної влади та місцевого самоврядування, їм необхідно сконцентрувати значні грошові ресурси, які і складають бюджет країни.

В фінансовій діяльності держави бюджет і бюджетний процес як у матеріальній, так і у процесуальній формах відіграють особливе значення. Дана підгалузь фінансового права, вбирає до себе норми матеріального змісту, що встановлюють повноваження суб'єктів у правовідносинах з приводу визначення конкретних сум в процесі складання, розгляду та виконання бюджету.

Конституційно закріплені повноваження Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органів місцевого самоврядування у бюджетному процесі уточнені та розвинуті у Бюджетному Кодексі України по кожній зі стадій бюджетного процесу.

У бюджетній діяльності задіяна велика кількість спеціалістів та посадових осіб Міністерства фінансів України, Державного казначейства, Кабінету Міністрів України, депутати ВРУ та місцевих рад, і гарант державності – Президент України.

З бюджетом пов'язані інтереси усіх галузей народного господарства та невиробничої сфери практично всього населення країни.

Від раціонального формування бюджету та ефективного використання його коштів залежить фінансове забезпечення виконання функцій держави через відповідні галузі – управління; розвитку економічної, наукової сфери; обороноздатності; правоохоронних і контролюючих органів; соціальної сфери та культури.

Вивчення бюджетного права та процесу на сучасному етапі розвитку нашої незалежної держави набуває особливої актуальності, оскільки теоретичне осмислення явищ суспільного життя, тенденцій його розвитку, на засадах яких можна обирати шлях до вирішення потреб сьогодення.

Бюджетна діяльність є циклічною, носить періодичний характер поступових дій по формуванню централізованого фонду грошових коштів та ефективного їх використання протягом бюджетного року (бюджетного періоду).

Для практичного здійснення фінансової, в тому числі, бюджетної діяльності в Україні, розпочинаючи з нормативного забезпечення – розробки й прийняття кодексів, щорічного прийняття Законів про Державні бюджети,

внесення змін щодо прийнятих законів, до управління фінансовою діяльністю по виконанню бюджетів, контролю за виконанням бюджетів усіх рівнів, розкриттю правопорушень та вживанню заходів по їх усуненню для скорочення шкоди, що нанесена економічній системі України, необхідні як теоретичні, так і практичні професіональні знання юристів.

Вивчення слухачами магістратури курсу «Проблеми бюджетного права та процесу» обумовлене наступними чинниками:

- 1) складний характер інституту бюджетного права та процесу;
- 2) законодавча відособленість, що означає зовні відособлене закріплення основних положень інституту в нормах, що його утворюють.

Курс «Проблеми бюджетного права та процесу» розрахований на студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності «Правознавство» денної та заочної форми навчання.

Курс «Проблеми бюджетного права та процесу» складається з двох модулів, кожний з яких містить по чотири лекційні теми, зміст яких закріплюється на п'яти семінарських заняттях одночасно з самостійним опрацюванням матеріалу слухачами магістратури по всім темам.

Основною метою курсу «Проблеми бюджетного права та процесу» є дослідження сукупності правових норм, що регулюють бюджетні правовідносини в Україні, їх взаємозв'язок із змінами, які відбуваються у фінансовій системі у зв'язку із переходом до ринкової економіки, сформулювати уявлення щодо сутності бюджетно-правових норм, ролі кожного з учасників бюджетних правовідносин та з'ясувати актуальні проблеми їх правового регулювання.

Навчання будується з використанням активних методів: сполучення аудиторних занять (лекції, семінарські заняття, консультації) із самостійною роботою (робота з літературою, нормативними актами, підготовка рефератів, написання курсових, дипломних, магістерських робіт).

Завдання курсу «Проблеми бюджетного права та процесу» полягають у наступному:

- охарактеризувати бюджетно-правові норми, що становлять зміст бюджетного права, а також з'ясувати роль кожного з учасників бюджетних правовідносин;
- охарактеризувати структурну будову бюджетної системи України та роль Бюджетного кодексу у її функціонуванні;
- ознайомити магістрів із положеннями чинного законодавства в сфері бюджетного права та процесу, а також з матеріалами навчальної, монографічної та юридичної публіцистичної літератури щодо бюджетного права та процесу в Україні;
- ознайомити слухачів магістратури з зарубіжним досвідом та перспективним законодавством регулювання бюджетних правовідносин.

У результаті вивчення курсу магістр повинен:

Знати:

- правову природу, зміст, систему та джерела бюджетного права та процесу;
- основні теоретичні питання бюджетної діяльності держави;
- актуальні проблеми бюджетного права та процесу, шляхи його вдосконалення.

Вміти:

- відшукати та проаналізувати потрібну норму у чинному законодавстві; готувати проекти пропозицій з питань внесення змін та доповнень до чинних законів та нормативно-правових документів, норми яких стосуються бюджетних правовідносин;
 - узагальнювати інформацію та готувати документи, що необхідні для розгляду органами контролю відповідних справ про порушення бюджетного законодавства;
 - орієнтуватися у особливостях та видах бюджетних правовідносин, процедурі складання бюджетної звітності;
 - надавати роз'яснення з питань застосування бюджетного законодавства;
 - готувати доповіді та реферати з тем, зазначених в програмі курсу;
- Як підсумок вивчення курсу, слухачі магістратури складають **залік**.

На сучасному етапі поняття бюджетного права можна сформулювати як сукупність бюджетно-правових норм, що регулюють бюджетну систему та принципи її побудови, структуру закріплених джерел доходів та видатків бюджетів усіх рівнів, а також бюджетний процес.

Сукупність правових норм, що регулюють відносини у бюджетній діяльності, складають бюджетне право, що є центральним розділом або підгалуззю **фінансового права**.

Підгалузь **бюджетне право і процес** при формуванні надходжень пов'язана із інститутом **податкового права**, норми якого регулюють проведення оподаткування, коло платників податків, розміри податків, порядок їх обчислення та строки виплати.

Бюджетне право і процес і конституційне право. За предметом правового регулювання ці галузі права різняться, оскільки конституційне право регулює основи суспільного ладу, політики, державний устрій, правове становище громадян, систему і принципи організації діяльності державних органів, завдання і функції держави. Як й інші галузі права, бюджетне право і процес розвивається на базі конституційного, деталізує положення конституційно-правових норм щодо бюджетної діяльності держави. Водночас методи правового регулювання дуже схожі за своїм характером та ознаками.

Бюджетне право і процес і адміністративне право. Простежується схожість у методах правового регулювання (владний характер, нерівність сторін, каральний характер санкцій тощо). Щодо предмета регулювання, треба відзначити, що бюджетне право і процес теж спирається на норми адміністративного права, які регулюють основні принципи взаємовідносин

особи і органів виконавчої влади, повноваження органів виконавчої влади у сфері бюджетної діяльності, їх організаційно-правову структуру та інші положення. Бюджетне право конкретизує положення, пов'язані з реалізацією зазначеними органами повноважень у бюджетній діяльності, організаційно-правові питання бюджетної діяльності та інші положення.

МОДУЛЬ №1.
БЮДЖЕТНЕ ПРАВО ЯК ПІДГАЛУЗЬ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Семінарське заняття 1.
Тема: Бюджетне право та бюджетні правовідносини

Питання для основного опрацювання та фіксованих виступів:

1. Бюджетне право як підгалузь фінансового права.
2. Предмет і метод бюджетного права.
3. Бюджетні правовідносини в Україні: поняття, класифікація, структура.
4. Бюджетні правовідносини в Україні: історія та сучасність.
5. Характеристика бюджетно-правових норм, їх види та структура.
6. Об'єкт бюджетних правовідносин.
7. Поняття суб'єктів бюджетних правовідносин: характеристика правового статусу.

Терміни та категорії:

Бюджетне право, предмет і метод бюджетного права, бюджетно-правова норма, бюджетне регулювання, фінансові ресурси держави, податки, відрахування, платежі, державні витрати, бюджетні асигнування, бюджетне зобов'язання, бюджетне призначення, ефект збалансованого бюджету, структура бюджетно-правової норми, бюджетні кошти, фінансування бюджету, фінансовий норматив бюджетної забезпеченості.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1.

Складіть класифікацію нормативно-правових актів, які регулюють бюджетні правовідносини, наведіть приклади.

Завдання 2.

Наведіть приклади матеріальних і процесуальних бюджетно-правових норм.

Завдання 3.

Посилаючись на бюджетне законодавство, визначте коло суб'єктів бюджетних правовідносин і наведіть приклади.

Теми рефератів

1. Бюджет України: план розвитку держави.
2. Порівняльна характеристика бюджету України та країн розвинутої демократії (США, Англія, Німеччина).
3. Бюджет майбутнього України (характерні політичні, правові та економічні ознаки).
4. Структура бюджетних правовідносин та їх особливості.
5. Суб'єктний склад бюджетних правовідносин та проблеми його визначення.
6. Характеристика змісту бюджетних правовідносин.
7. Класифікаційні ознаки бюджетно-процесуальних правовідносин.
8. Сучасний стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні.

Методичні рекомендації:

Об'єктивною умовою подолання нестабільності національної економіки та складнощів у бюджетній сфері є подальше удосконалення механізму правового регулювання бюджетних відносин. Вирішення цього завдання знаходиться в прямій залежності від правильного розуміння правової природи і особливостей цих суспільних відносин. На жаль, у вітчизняній науковій юридичній літературі ці питання розроблялися небагатьма авторами і лише окремі аспекти проблематики знайшли своє висвітлення. Саме тому досить актуальною стала проблема визначення змісту та поняття відносин, що виникають у сфері бюджетної діяльності української держави та її самоврядних утворень на сучасному етапі розвитку національної економіки.

Бюджетні правовідносини виникають у процесі бюджетної діяльності держави та місцевих самоврядних утворень. Вони проявляються через взаємну кореспонденцію закріплених у правових нормах прав та обов'язків відповідних суб'єктів. У процесі правового регулювання таких суспільних економічних відносин держава визначає їх адекватну юридичну форму. Бюджетні правовідносини існують лише в рамках системи «держава–об'єкт» і складають одну з характерних рис змісту бюджетної діяльності держави. Поза правовими відносинами діяльність щодо утворення, розподілу та використанню централізованих державних фінансових ресурсів і фінансових ресурсів місцевого самоврядування неможлива.

Бюджетне правовідношення є різновидом правового відношення, тому йому притаманні загальні ознаки всіх правовідносин. Так, бюджетне правовідношення виникає на підставі бюджетно-правової норми і є результатом її дії. Бюджетні правовідносини також носять вольовий характер, оскільки їх виникнення обумовлене вольовими діями окремих суб'єктів і опосередковане інтересами держави.

У той же час, визначаючи місце бюджетного правовідношення в системі інших правовідносин, не потрібно забувати, що за сукупністю індивідуальних властивостей, бюджетні правовідносини найбільш подібні до фінансових. Це

обумовлено особливим місцем бюджетно-правових норм у системі фінансово-правових норм і впливає із специфіки предмета та методу бюджетно-правового регулювання. Тому можна виділити ряд ознак, які характеризують як фінансове, так і бюджетне правовідношення:

1) бюджетно-правові відносини виникають та розвиваються лише в сфері бюджетної діяльності держави та місцевих самоврядних утворень;

2) бюджетне правовідношення є формою реалізації публічного інтересу, оскільки воно виникає на підставі бюджетно-правової норми, яка, в свою чергу, є засобом реалізації інтересів держави, всього суспільства або його окремих груп. Слід зауважити, що окремі науковці не відносять до предмета бюджетно-правового регулювання відносини, що виникають у процесі фінансової (і бюджетної в тому числі) діяльності місцевих самоврядних утворень. Таке звуження предмета фінансового права піддається справедливій критиці з боку іншої групи науковців, оскільки прибічниками зазначеного вище невраховується публічний характер діяльності органів місцевих самоврядних утворень та інші важливі фактори, зокрема єдність правової бази регулювання таких відносин, проголошення в законодавстві принципу єдності фінансової системи, включення в бюджет країни бюджетів місцевих самоврядних утворень;

3) бюджетне правовідношення, по суті, є економічним відношенням. Бюджетні правовідносини є юридичною формою вираження та закріплення бюджетних відносин, які також є формою економічних відносин певного виду. Причому надання «правової оболонки» бюджетним відносинам проводиться тільки після дослідження економічних можливостей держави або територіальної одиниці, які в свою чергу пов'язані з об'єктивними законами суспільного розвитку. Отже, саме економічні закони визначають (принаймні повинні визначати) межі регулюючого впливу і характер регулювання бюджетних відносин;

4) бюджетні правовідносини носять переважно грошовий характер. Безперечно, що бюджетні правовідносини не завжди обмежуються рамками мобілізації або розподілу фінансових ресурсів, якими виступають кошти, а складаються також відносно організації планування, встановлення форм мобілізації фінансових ресурсів, порядку їх розподілу або витрачання чи безпосередньої передачі коштів від одних суб'єктів до інших. Проте і ці організаційні або ж процесуальні відносини своєю кінцевою метою мають рух коштів;

5) владний характер бюджетного правовідношення обумовлений імперативністю бюджетно-правової норми, виконання якої забезпечується примусом держави. Імперативність бюджетно-правових норм породжує юридичну нерівність сторін бюджетного правовідношення. Причому ознака владності в науці фінансового права завжди розглядалась поряд з його майновим характером. Отже, і бюджетне правовідношення необхідно розглядати як таке, що має владно-майновий характер;

6) для бюджетно-правових відносин характерний особливий суб'єктний склад: обов'язковою стороною даного правовідношення виступає держава або

місцеве самоврядне утворення. У конкретному бюджетному правовідношенні таким суб'єктом є відповідний державний орган або орган місцевого самоврядування, який діє від імені держави або місцевого самоврядного утворення;

7) бюджетне правовідношення, як і фінансове, в більшості випадків виникає тільки на підставі правового акта про бюджет, а не з ініціативи суб'єктів такого відношення.

Проте бюджетне правовідношення за рядом ознак відрізняється від фінансового. Серед них можна виділити такі ознаки:

1) бюджетні правовідносини виникають серед особливого кола суб'єктів, яке відрізняється від суб'єктів інших видів фінансових правовідносин. Це пов'язано із тим, що кожен учасник бюджетних правовідносин бере участь у розподілі доходів і видатків між бюджетами, одержанні бюджетних асигнувань, у складанні, розгляді бюджетів тощо. Обсяг повноважень учасників бюджетних правовідносин залежить від місця і ролі відповідного органу в системі державного апарата і у системі органів місцевого самоврядного утворення;

2) бюджетні правовідносини носять періодичний характер. Так, тривалість конкретного бюджетного правовідношення не може бути довшою понад один рік, і воно, як правило, припиняється в кінці відповідного бюджетного року. Проте ця обставина не виключає того, що бюджетні правовідносини носять систематичний і безперервний характер і поновлюються між більшістю суб'єктів у наступному бюджетному році. Останнім часом в правовій літературі деякі автори критикують наявність такої особливості у цього різновиду суспільних відносин. На нашу думку, хід обґрунтування такої позиції заслуговує на увагу. Проте такі зауваження є доречними для бюджетних правовідносин, що виникають не на підставі конкретного нормативного акта планування, присвяченого бюджету, а для тих правовідносин, що виникають із бюджетно-правових норм, які регулюють питання встановлення бюджетної системи, бюджетної компетенції, порядку планування та видання бюджетно-правових актів тощо.

Вбачається слушною думка окремих науковців про наявність такої специфічної особливості бюджетних правовідносин, як їх політична «напруженість». Як властивість, політичний характер бюджетних правовідносин дійсно проявляється на практиці і стає особливо відчутним у період роботи законодавчого органу держави напередодні нового бюджетного року. Політичний характер бюджетного правовідношення обумовлений самою сутністю даного виду суспільних відносин, оскільки в ній містяться суттєві протиріччя між економічною природою бюджетного правовідношення та його політичною формою.

Таким чином, бюджетне правовідношення можна визначити як врегульоване бюджетно-правовими нормами економічне суспільне відношення, яке виникає між сторонами, наділеними бюджетною компетенцією в процесі реалізації припису бюджетно-правової норми у сфері бюджетної діяльності держави та місцевих самоврядних утворень і направлене на задоволення публічного інтересу.

В процесі самостійної підготовки слухачам магістратури необхідно усвідомити те, що бюджетне право - являє собою одну з головних підгалузей фінансового права, яка об'єднує сукупність фінансово-правових норм, що регулюють відносини в галузі бюджетної діяльності.

Передусім слухачам магістратури слід розкрити предмет бюджетного права як сукупність внутрішньодержавних відносин, які виникають у зв'язку з утворенням, розподілом і використанням коштів державного і місцевого бюджетів, а також необхідно розглянути систему бюджетно-правових відносин, яку складають відносини, що виникають, змінюються або припиняються при:

- а) встановлення бюджетної системи і бюджетного устрою України;
- б) розподілу фондів і видатків між окремими видами бюджетів;
- в) складанні, розгляду, затвердженні та виконанні бюджетів і розгляду звітів про їх виконання, а також здійснення контролю за виконанням бюджетів.

Необхідно пам'ятати, що бюджетно-правові норми поділяються за такими критеріями:

1) за дією в часі:

- а) постійно діючі,
- б) строкові (періодичні);

2) за функціональним призначенням:

- а) матеріальні,
- б) процесуальні.

Студенти повинні визначити особливості бюджетних правовідносин:

- а) є внутрішньодержавними;
- б) стосуються розподілу бюджетних ресурсів і реалізації цього розподілу;
- в) являють собою юридичну форму економічних відносин;
- г) мають офіційний характер і забезпечуються засобами державного примусу тощо.

Семінарське заняття № 2.

Тема: Характеристика бюджетної системи України. Бюджетний процес.

Питання для основного опрацювання та фіксованих виступів:

1. Бюджетна система і бюджетний устрій України: принципи побудови.
2. Правові й організаційні основи бюджетної системи.
3. Зведений бюджет держави.
4. Правове регулювання структури бюджетів.
5. Бюджетна політика: способи формування та реалізації.
6. Порядок складання, розгляду і затвердження державного та місцевих бюджетів.
7. Бюджетне планування і прогнозування.
8. Оптимізація організації та контролю виконання державного та

місцевих бюджетів.

9. Звітність про виконання державного та місцевих бюджетів.

Терміни та категорії:

Бюджет, бюджетний механізм, бюджетна класифікація, бюджетні повноваження, бюджетна програма, бюджетна система, бюджетна установа, зведений бюджет, структура бюджетів, бюджетні призначення, бюджетний запит, бюджетний розпис, бюджетні асигнування, бюджетний період, державний бюджет, місцеві бюджети, повноваження на майбутні бюджетні зобов'язання, бюджетний процес, головні розпорядники бюджетних коштів, прогнозування бюджету, бюджетний контроль, стадії бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу.

Скласти схеми:

1. Система бюджетного законодавства.
2. Класифікація доходів і видатків бюджету.

Теми рефератів:

1. Становлення і розвиток бюджетної системи України.
2. Проблемні питання прийняття місцевих бюджетів місцевими органами самоврядування.
3. Бюджетні правопорушення: заходи щодо попередження правопорушень в бюджетній діяльності.
4. Державне казначейство України – учасник бюджетного процесу.
5. Бюджетна класифікація України – поняття, призначення, структура.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Зобразіть схематично бюджетний устрій України.

Завдання 2.

Встановіть різницю між бюджетним устроєм та бюджетною системою України.

Завдання 3.

На підставі Закону України Про Державний бюджет на поточний рік дайте аналіз доходної частини Державного бюджету України.

Завдання для юридичного аналізу.

Завдання 1.

На підставі аналізу норм Закону України "Про державний бюджет України на _____ рік" проаналізуйте, які з перелічених витрат слід віднести до поточних, а які - до капітальних:

- реалізація інвестиційних програм конверсії оборонної промисловості;
- заробітна плата медичного персоналу організацій Міністерства охорони здоров'я;
- фінансова підтримка екологічної освіти та виховання;
- реконструкція та капітальний ремонт гідротехнічних споруд, які знаходяться в державній власності;
- придбання спецтехніки органами МВС України;
- фінансування високоефективних інвестиційних проектів;
- грошове утримання військовослужбовців.

Завдання 2.

У середині року на території України трапилась повінь. Для проведення аварійно-відновлювальних робіт по ліквідації наслідків стихійного лиха необхідно 100 млн. грн. На підставі аналізу Бюджетного кодексу України поясніть, за рахунок яких джерел можуть бути профінансовані аварійно-відновлювальні роботи протягом року.

Завдання 3.

На підставі аналізу бюджетного законодавства України поясніть, які з перелічених нижче витрат слід віднести до централізованих, а які - до децентралізованих державних витрат. Та за рахунок яких коштів здійснюватимуться ці витрати?

- виділення бюджетної позики органу місцевого самоврядування на покриття тимчасових касових розривів;
- виділення бюджетних асигнувань на утримання бюджетних установ;
- виділення територіальному дорожньому фонду субвенцій;
- придбання путівок до будинку відпочинку для працівників підприємства;
- сплата штрафу за порушення податкового законодавства.

Завдання 4

Проаналізувавши Бюджетний кодекс України Ви неодмінно прийдете до висновку, що з будь-якого правила існують виключення. Бюджетний рік не обов'язково повинен закінчуватися 31 грудня.

- Поясніть існування випадків, коли бюджетний рік може бути подовжено до 5 січня року наступного за бюджетним;
- Хто має право на подовження бюджетних повноважень;
- Які при цьому існують особливості фінансування видатків бюджету.

Завдання 5.

Уряд України вніс до Верховної Ради проект закону про державний бюджет на черговий фінансовий рік, а також проекти державних законів про внесення змін та доповнень до законодавчих актів України про податки та збори; про тарифи страхових внесків до державних позабюджетних фондів на

черговий фінансовий рік. Всі законопроекти були розглянуті та прийняті Верховною Радою одночасно, у першому читанні.

Поясніть, чи відповідає це процедурі бюджетного процесу, який встановлений Бюджетним Кодексом України?

Завдання 6.

Проаналізувавши Бюджетний кодекс України поясніть порядок та правові підстави внесення змін до Закону України "Про державний бюджет України на _____ рік": при профіциті державного бюджету.

Завдання 7.

Проаналізувавши Бюджетний кодекс України:

– З'ясуйте строки кожної зі стадій бюджетного процесу;
– Поясніть процесуальні відмінності обговорення проекту державного бюджету у кожному з трьох читань.

Поясніть, що є причиною того, що перше читання проекту державного бюджету може проводитись або з 1 жовтня, або з 6 жовтня.

Запитання для самоконтролю:

1. Що таке бюджетний устрій?
2. Визначте бюджетну систему України.
3. На яких принципах ґрунтується бюджетна система України?
4. Дайте визначення бюджетної класифікації України.
5. Яку структуру має бюджетна класифікація України?
6. За якими розділами класифікують доходи бюджету за бюджетною класифікацією?
7. Що таке податкові та неподаткові надходження?
8. Визначте зміст поняття «трансферти».
9. Вирізнити підстави класифікації видатків бюджету за бюджетною класифікацією.
10. Встановіть рівні деталізації функціональної класифікації видатків бюджету за бюджетною класифікацією.
11. На які групи поділяються видатки бюджету за економічною класифікацією?
12. Встановіть зміст відомчої та програмної класифікації видатків бюджету за бюджетною класифікацією.
13. Визначте склад доходів Державного бюджету України за Бюджетним кодексом.
14. У чому полягає різниця між закріпленими та регульовальними доходами?
15. Що розуміють під видатками Державного бюджету України?
16. Визначте зміст міжбюджетних трансфертів.
17. Дайте перелік міжбюджетних трансфертів, які надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам.

Методичні рекомендації:

Висвітлення цієї теми необхідно почати з розкриття понять «бюджетний устрій» та «бюджетна система України».

Слухачі магістратури повинні знати, що: бюджетна система України складається з державного бюджету та місцевих бюджетів; місцевими бюджетами визнаються бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування; бюджети місцевого самоврядування - це бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань.

Студентам слід детально зупинитися на аналізі змісту принципів, на яких ґрунтується бюджетна система України та розуміти, що:

- принцип єдності бюджетної системи України забезпечується єдиною правовою базою, єдиною грошовою системою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдиною бюджетною кваліфікацією, єдністю порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності;

- змістом принципу збалансованості бюджетної системи України є відповідність повноважень на здійснення витрат бюджету обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період;

- принцип самостійності бюджетної системи України означає, що Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними;

- сутністю принципу повноти бюджетної системи України є те, що до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження до бюджетів і витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;

- за допомогою принципу обґрунтованості бюджетної системи України бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку держави та розрахунках надходжень до бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик і правил;

- принцип ефективності бюджетної системи України означає, що під час складання та виконання бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення запланованих цілей із залученням мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату з використанням визначеного бюджетом обсягу коштів;

- принцип субсидіарності бюджетної системи України забезпечує розподіл видів видатків між державним бюджетом і місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами та ґрунтується на максимально можливому наближенні надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача;

- завдяки принципіві цільового використання бюджетних коштів останні використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями.

Крім того, бюджетна система України будується на засадах справедливості й неупередженості, публічності й прозорості, а також відповідальності учасників бюджетного процесу за свої дії чи бездіяльність на кожній стадії бюджетного процесу.

Відповідаючи на третє питання, слухачі магістратури повинні дати визначення бюджетної класифікації України як єдиного систематизованого

згрупування доходів, видатків (у тому числі кредитування за вирахуванням погашення) та фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками відповідно до законодавства України та міжнародних норм.

Вивчаючи дане питання необхідно звернути увагу на організаційне та правове значення бюджетної класифікації, оскільки:

а) застосування бюджетної класифікації сприяє чіткішій організації роботи зі складання і виконання бюджету, здійснення контролю за виконанням дохідної частини бюджету за кожним джерелом і за витрачанням державних коштів за призначенням;

б) у межах бюджетної класифікації здійснюється компетенція законодавчих і виконавчих органів усіх рівнів у галузі бюджетного планування та виконання бюджету.

Від магістрів вимагається знати структуру бюджетної класифікації, яка складається з чотирьох розділів:

- 1) класифікація доходів бюджету;
- 2) класифікація видатків (у тому числі кредитування за вирахуванням погашення) бюджету;
- 3) класифікація фінансування бюджету;
- 4) класифікація боргу.

Розглядаючи питання про класифікацію доходів бюджету за бюджетною класифікацією, слід пам'ятати, що вони класифікуються за такими розділами: податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; трансферти.

Висвітлення питання про класифікацію видатків бюджету за бюджетною класифікацією бажано розпочати із розгляду видів класифікації видатків, які групують за такими підставами: за функціями, з виконанням яких пов'язані видатки (функціональна класифікація видатків); за економічною характеристикою операцій, під час проведення яких здійснюються ці видатки (економічна класифікація видатків); за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів (відомча класифікація видатків); за бюджетними програмами (програмна класифікація видатків).

Окрім того, потрібно деталізувати перераховані вище види класифікації видатків, зокрема зазначити, що функціональна класифікація видатків має такі рівні деталізації: а) розділи, в яких визначаються видатки бюджетів на здійснення відповідно загальних функцій держави, Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування; б) підрозділи та групи, в яких конкретизуються напрями спрямування бюджетних коштів на здійснення відповідно функцій держави, Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування.

Слухачі магістратури повинні знати, що за економічною класифікацією видатки бюджету поділяються на поточні видатки, капітальні видатки та кредитування за вирахуванням погашення, склад яких визначається міністром фінансів України. Також рекомендується звернути увагу, що: відомча класифікація видатків бюджету визначає перелік головних розпорядників бюджетних коштів і на її основі Державне казначейство України та місцеві

фінансові органи ведуть реєстр усіх розпорядників бюджетних коштів; програмна класифікація застосовується у формуванні бюджету за програмно-цільовим методом.

Відповідь на питання про склад доходів Державного бюджету України вимагає від студентів знання змісту глав V, XI, XII, XIV, XVI Бюджетного кодексу, відповідно до яких доходи Державного бюджету України включають: 1) доходи (за винятком тих, що згідно з статтями 64, 66 та 69 кодексу закріплені за місцевими бюджетами), що отримуються відповідно до законодавства про податки, збори і обов'язкові платежі та Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів», а також від плати за послуги, що надаються бюджетними установами, які утримуються за рахунок Державного бюджету України, та інших визначених законодавством джерел, включаючи кошти від продажу активів, що належать державі або підприємствам, установам та організаціям, а також проценти і дивіденди, нараховані на частку майна, що належить державі в майні господарських товариств; 2) гранти і дарунки у вартісному обрахунку; 3) міжбюджетні трансферти з місцевих бюджетів.

Студенти-магістри повинні проаналізувати різницю між закріпленими і регулюючими доходами та зробити відповідні висновки про склад доходів державного та місцевих бюджетів.

Питання про склад видатків Державного бюджету України рекомендується розглядати, посилаючись також на зміст статей Бюджетного кодексу. Студентам необхідно знати, що: видатки Державного бюджету України включають бюджетні призначення, встановлені законом про Державний бюджет України на конкретні цілі, що пов'язані з реалізацією державних програм, перелік яких визначено ст. 87 кодексу; Державний бюджет України має містити пояснення всіх видатків, за винятком видатків, що пов'язані з державною таємницею (таємних видатків); таємні видатки, передбачені на діяльність органів державної влади, в інтересах національної безпеки включаються до Державного бюджету України без деталізації.

Відповідь на четверте питання буде повною, якщо магістри проаналізують склад доходів і видатків Державного бюджету України на поточний бюджетний рік.

Окремо слід зупинитися на визначенні змісту міжбюджетних трансфертів, під якими розуміють кошти, що безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Перелік міжбюджетних трансфертів, які надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам, рекомендується давати у послідовності, визначеній статтею 97 Бюджетного кодексу, а саме:

1) дотація вирівнювання бюджету Автономної Республіки Крим, обласним бюджетам, бюджетам міст Києва та Севастополя, районним бюджетам та бюджетам міст республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення;

2; субвенція на здійснення програм соціального захисту;

3) субвенція на компенсацію втрат доходів бюджетів місцевого самоврядування на виконання власних повноважень внаслідок надання пільг, встановлених державою;

4) субвенція на виконання інвестиційних проектів;

5) інші субвенції.

Слухачі магістратури повинні пам'ятати, що у Державному бюджеті України затверджується обсяг дотації вирівнювання та субвенцій окремо для бюджету Автономної Республіки Крим, кожного з обласних бюджетів, бюджетів міст Києва та Севастополя, міст республіканського значення Автономної Республіки Крим, міст обласного значення та районних бюджетів, а також коштів, що передаються до Державного бюджету України з місцевих бюджетів, якщо є підстави для надання та отримання відповідних міжбюджетних трансфертів.

Семінарське заняття № 3.

Державні цільові позабюджетні фонди коштів

Питання для основного опрацювання та фіксованих виступів:

1. Поняття та система державних цільових фондів та позабюджетних фондів.
2. Характеристика правового статусу державних цільових фондів (Фонд України соціального захисту інвалідів, Державний фонд охорони навколишнього середовища та ін.).
3. Пенсійний фонд України: правова характеристика.
4. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань: особливості нормативно-правового регулювання діяльності.
5. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності: характеристика правового статусу.
6. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Терміни та категорії:

Позабюджетні фонди коштів, коефіцієнт вирівнювання, фінансовий норматив бюджетної забезпеченості, платіж, розпорядники бюджетних коштів, бюджетні пріоритети, бюджетне планування, бюджетна резолюція, бюджетний аудит, бюджетний контроль, бухгалтерський облік виконання бюджету, змішана система касового виконання бюджету.

Темі рефератів:

1. Позабюджетні цільові фонди держави: суспільна ефективність фіскального перерозподілу.

2. Державні цільові позабюджетні фонди: поняття, ознаки та правова природа.
3. Особливості удосконалення правового регулювання механізму інвестування пенсійних заощаджень.
4. Формування цільових фондів у структурі Державного бюджету України.
5. Становлення та розвиток загальнообов'язкового державного соціального страхування.
6. Актуальні питання правового регулювання публічних накопичувальних фондів.

Практичні завдання:

Завдання 1.

Територіальне відділення міністерства доходів і зборів України для перевірки правильності нарахування та своєчасність сплати податків підприємством „Аліс” направила письмове повідомлення про необхідність з'явитися в податкову інспекцію в двохденний термін керівнику підприємства і головному бухгалтеру. У документі також зазначалось, що в разі відмови від запрошення, державна податкова інспекція разом з податковою міліцією планує провести позапланову перевірку фінансово-господарської діяльності суб'єкта малого підприємництва „Аліс” через 3 дні протягом 10 днів.

Керівник підприємства відмовився прийти до податкової інспекції, мотивував свої дії неможливістю за 2 дні надати податківцям необхідну бухгалтерську інформацію. Дії податківців стосовно позапланової перевірки були оскаржені до ДПА і районної прокуратури.

Запитання. Керуючись нормами ЗУ „Про державну податкову службу в Україні” обґрунтуйте дії податкової інспекції та керівника підприємства.

Завдання 2.

Рахункова палата України розпочала здійснювати фінансовий контроль проекту державного бюджету. На підставі Закону України "Про Рахункову палату України":

Поясніть, у чому полягає цей вид контрольної діяльності Рахункової палати України та хто насправді повинен його здійснювати?

Завдання 3.

Торгово-виробниче підприємство „Феракт” не повідомило у відповідний термін державну податкову інспекцію про відкриття додаткового рахунку у банку „Гермес”.

ДПІ вирішило провести позапланову перевірку фінансово-господарської та бухгалтерської діяльності підприємства „Феракт”. При проведенні перевірки податківці вилучили оригінали первинних документів не залишаючи підприємству навіть копій бухгалтерських рахунків. Крім того, склади підприємства були опечатані на 3 дні.

Дії податкової інспекції було оскаржено юристом підприємства до ДПА і прокуратури.

Запитання: Керуючись нормами ЗУ „Про державну податкову службу в Україні” обґрунтуйте дії податкової інспекції та керівника підприємства. Які порушення є підставою для проведення позапланової перевірки? Чи мали право податківці проводити позапланову перевірку? В який строк вона проводиться? Чи можна вилучати оригінали документів і опечатувати склади?

Завдання 4.

Контрольно-ревізійне управління Міністерства фінансів України по Запорізькій області, приступаючи до перевірки використання бюджетних коштів технологічним інститутом, звернувшись до ректорату вузу з проханням пред'явити для контролю всі грошові та бухгалтерські документи, а також документи, які б свідчили про укладення інститутом угоди. Ректор вузу відмовився представити документи про укладення угоди, посилаючись на те, що КРУ є органом фінансового контролю, а тому повинне працювати лише з фінансовою документацією.

На підставі аналізу норм Закону України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" поясніть, чи має рацію ректор технологічного інституту?

Завдання 6.

Контрольно-ревізійне управління Міністерства фінансів по Волинській області здійснило ревізію фінансово-господарчої діяльності ЗАТ "Тодос". Останнє є підприємством приватної форми власності і не отримувало коштів з державного бюджету та державних позабюджетних фондів.

На підставі аналізу норм Закону України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" поясніть в якому випадку КРУ мало право здійснювати ревізію фінансово-господарчої діяльності цього підприємства?

Завдання 7.

Державний податковий інспектор повідомив по телефону керівника сільськогосподарського підприємства „Агро” про проведення планової виїзної перевірки підприємства за 3 дні. Перевірку планували проводити 12-20 днів без дозволу суду.

Керівник підприємства подав скаргу до ДПА зазначивши, що протягом року податківці тричі приїздили з перевіркою.

Запитання: Керуючись нормами ЗУ «Про державну податкову службу в Україні» обґрунтуйте дії податкової інспекції та керівника підприємства. Яка тривалість планової перевірки? Чи потрібно рішення суду для проведення такої перевірки? Як часто можна проводити планову перевірку підприємств?

Завдання 8.

Банк "Арго" у відповідності із законодавством отримав кошти з державного бюджету для кредитування ветеранів війни на пільгових умовах.

Державне казначейство здійснило перевірку використання бюджетних коштів банком "Арго" і в акті перевірки відзначило, що кошти, які отримані з бюджету, частково використовувались банком на власні потреби.

Поясніть, які заходи примусу в даному випадку у відповідності із Бюджетним кодексом України повинно застосувати Державне казначейство.

МОДУЛЬ № 2
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ДОХОДІВ ТА
ВИДАТКІВ. МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ

Семінарське заняття 4.

Тема: Правове регулювання державних та муніципальних доходів.

Питання для основного опрацювання та фіксованих виступів:

1. Види податків і обов'язкових платежів, що включаються в Державний бюджет: загальна характеристика.
2. Місцеві податки та збори: класифікація, процедура стягнення.
3. Поняття платника податку, їх обов'язки і права.
4. Неподаткові надходження.
5. Правові основи державних і місцевих запозичень. Державний борг.
6. Проблеми міжбюджетних відносин в Україні: шляхи їх подолання.

Терміни та категорії:

Податок, збір, державне мито, податкове зобов'язання, податкова декларація, система оподаткування, загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі), прямі та непрямі податки і збори, акцизний збір, податок на додану вартість, податки з доходів фізичних осіб, податки з доходів юридичних осіб, змішані податки, місцеві податки і збори, принципи побудови системи оподаткування, податкове право, форми обов'язкової податкової звітності, податкове повідомлення, податкова вимога, державні запозичення, форми державного боргу.

Теми рефератів:

1. Поняття та значення податку в державі.
2. Заходи оптимізації податкових відносин в Україні.
3. Доходи держави як головна частина бюджету.
4. Проблемні питання справляння на Україні податку на додану вартість.
5. Акцизний податок: особливості його стягування.
6. Характерні риси плати за землю в Україні.

Скласти схеми:

1. Система державних і місцевих доходів.
2. Види податків.

Запитання для самоконтролю:

1. Визначте зміст понять «доходи країни» і «державні доходи».
2. Визначте роль державних та місцевих доходів для функціонування держави, органів місцевого самоврядування.

3. У чому відмінність фінансових ресурсів держави від державних доходів?
4. Що таке доходи бюджетів?
5. Що таке система державних та місцевих доходів?
6. За якими критеріями класифікують різні види державних та місцевих доходів?
7. Визначте окремі групи і види державних та місцевих доходів.

Методичні рекомендації:

У результаті самостійного вивчення теми студент повинен знати: визначення державних доходів; порядок формування фінансових ресурсів держави; централізовані та децентралізовані державні доходи; поняття доходів державного бюджету України; види доходів державного бюджету за джерелами утворення; сутність податкової системи; елементи податкового механізму: суб'єкт оподаткування, об'єкт оподаткування, ставка податку, одиниця обкладання, строк сплати податку і пільги щодо оподаткування; функції податків; принципи оподаткування; основні схеми оподаткування; види обов'язкових платежів; неподаткові доходи.

Для вивчення теми, насамперед, необхідно з'ясувати, що функціонування будь-якої держави, забезпечення суверенітету неможливе без її фінансових ресурсів, у складі яких основне місце належить державним доходам, або доходам держави - сукупності різноманітних грошових ресурсів, які в процесі розподілу і перерозподілу національного доходу надходять у розпорядження держави і які використовуються нею для фінансування своїх завдань і виконання відповідних функцій.

Крім того, власні доходи мають і органи місцевого самоврядування. Місцеві доходи - це сукупність різних видів грошових надходжень, які є фінансовою основою місцевого самоврядування та використовуються для вирішення питань місцевого значення.

Не слід ототожнювати поняття «доходи країни» і «державні доходи»: сукупність фінансових ресурсів централізованих і децентралізованих фондів складають державні доходи, а сукупність фінансових ресурсів державних доходів і доходів, що залишаються у розпорядженні підприємств, об'єднань, фірм недержавної форми власності, - доходи країни.

Крім того, слід розрізняти поняття «фінансові ресурси держави» та «державні доходи». Фінансові ресурси держави - поняття більш широке, яке, крім державних доходів, включає і вклади населення в Ощадбанку, кошти, одержані від розповсюдження державних позик. Доходи держави утворюються у матеріальній і частково в невиробничій сферах виробництва, формуються підприємствами усіх форм власності і різних організаційно-правових форм діяльності, установами, організаціями.

Розглядаючи питання про доходи бюджету, слід пам'ятати, що до них відносять: грошові (податкові, неподаткові та ін.) надходження до державного бюджету, в тому числі внески у державні цільові фонди (крім Пенсійного фонду і Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності), і в місцеві бюджети на безповоротній основі, справляння яких

передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти).

Студенти мають звернути увагу на систему державних та місцевих доходів як взаємозв'язок усієї сукупності доходів та їх диференціацію на окремі групи і види за такими критеріями: 1) за соціально-економічною ознакою (формою власності): а) надходження від державних підприємств, установ, організацій, б) надходження від підприємств, установ, організацій недержавної форми власності, в) надходження від спільних підприємств, іноземних підприємств і установ, які діють на території України, г) надходження від особистих доходів громадян; 2) за територіальною ознакою: а) державні доходи, б) доходи Автономної Республіки Крим, в) місцеві доходи; 3) за порядком формування: а) централізовані доходи, б) децентралізовані доходи; 4) за методом мобілізації доходів: а) надходження від обов'язкових платежів (податкові та неподаткові доходи), б) надходження від добровільних відрахувань; 5) за джерелами державних та місцевих доходів: а) надходження внутрішні, б) надходження зовнішні; 6) за суб'єктним складом: а) надходження від юридичних осіб, б) надходження від фізичних осіб; 7) за умовами залучення і використання державних та місцевих доходів, а) зворотні надходження, б) беззворотні надходження, в) безвідплатні надходження, г) відплатні надходження, г) цільові надходження д) загальні надходження.

В результаті вивчення матеріалу, що наданий для самостійної роботи студент повинен знати: учасників податкових правовідносин; види податків, що стягуються з фізичних осіб; особливості стягування податку з доходів фізичних осіб тощо.

Міжбюджетні відносини в Україні є однією з визначальних складових бюджетного процесу, важливим інструментом удосконалення фінансових відносин між центральними та місцевими органами влади, визначальним чинником економічної та політичної стабільності в Україні. Актуальність обраної теми визначають сучасні світові тенденції в економіці, роль виваженого державного регулювання як гаранта фінансово-економічної безпеки країни.

Існуючий стан та проблеми міжбюджетних відносин в Україні слід розглядати в історичному аспекті. У системі управління в бюджетній сфері довгий час ігнорувалися нові реалії в Україні після проголошення суверенітету. Це позбавляло місцеві органи влади фінансової самостійності, призводило до повної залежності розвитку місцевої економіки від можливостей вищих органів влади вирішувати проблеми регіонів. Проблема бюджетної реформи вийшла на перший план.

Кроком уперед стало ухвалення Бюджетного кодексу України, який визначив принципи бюджетної системи України, бюджетного процесу та міжбюджетних відносин, закріпив за місцевими бюджетами власні джерела надходжень. Фактично було законодавчо закріплено якісно нові правила формування місцевих бюджетів та відповідних відносин між центром та органами місцевої влади.

Водночас міжбюджетні відносини залишаються напруженою ланкою в бюджетному процесі. Вимагає вдосконалення система бюджетного

регулювання, зберігається недостатня власна дохідна база місцевих бюджетів, потребує поліпшення законодавче забезпечення розмежування функцій та завдань центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо здійснення бюджетних видатків.

Міжбюджетні відносини є важливим чинником вирівнювання розвитку адміністративних територій, забезпечення однакових умов доступу громадян до суспільних послуг незалежно від місцезнаходження. Завдання полягає у створенні такого механізму міжбюджетних відносин, що є основою ефективності бюджетів усіх рівнів у частині забезпечення добробуту населення. Зокрема, ще не знайшов належного наукового узагальнення процес реформування міжбюджетних відносин після набуття чинності Бюджетного кодексу України, подальшої розробки вимагає чинна практика організації міжбюджетних відносин в умовах державного унітаризму України. Наукового аналізу вимагають проблеми чіткого розмежування доходів і видатків відповідно до повноважень в бюджетній системі та раціоналізації розподілу фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів, зміцнення власної дохідної бази місцевого самоврядування, напрями вдосконалення міжбюджетних відносин.

Досліджуючи проблеми та особливості механізму міжбюджетних відносин в Україні, потрібно підкреслити, що однією з найважливіших проблем є створення оптимальної моделі організації міжбюджетних відносин в країні. Тому розглянемо основні засади, що стосуються моделей організації міжбюджетних відносин та вибору такої моделі для України. Модель міжбюджетних відносин являє собою інституціональний підхід до визначення організаційних основ взаємовідносин між державними і місцевими органами влади, що пов'язаний з політикою уряду або регіональної адміністрації у вирішенні питання розподілу доходів і видатків за рівнями бюджетної системи.

Світова практика організації міжбюджетних відносин ґрунтується на двох основних моделях: бюджетного федералізму та бюджетного унітаризму. Ключовим фактором, що складає основу моделі організації міжбюджетних відносин в країні, є форма державного устрою. Бюджетний федералізм як модель організації міжбюджетних відносин існує в країнах з федеративним державним устроєм. Бюджетний федералізм – це модель організації міжбюджетних відносин у багаторівневій бюджетній системі, у якій законодавчо визначаються бюджетні права та обов'язки федерації та суб'єктів федерації, правила їх взаємодії на всіх стадіях бюджетного процесу. Кожен рівень бюджетної системи є самостійним, володіє власними фінансовими ресурсами і виконує закріплені за ним бюджетні повноваження. Бюджетний федералізм як модель організації міжбюджетних відносин передбачає:

- значну автономію бюджетів різного рівня;
- договірно-правовий характер відносин центру та суб'єктів федерації;
- чітке розмежування фіскальних та видаткових повноважень місцевих бюджетів;
- закріплення за кожним рівнем управління достатніх фінансових ресурсів для фінансування своїх повноважень;

- організацію міжбюджетних відносин за активної ролі у визначенні їх моделі не тільки центральної влади, а й регіональної та місцевої через механізм консультацій та переговорів.

У свою чергу, фактично протиставлена попередній моделі організації міжбюджетних відносин інша – бюджетний унітаризм. Ця модель організації міжбюджетних відносин передбачає:

- основні принципи організації міжбюджетних відносин визначаються центральною владою;

- центральна влада здійснює активну політику забезпечення єдиних стандартів громадських послуг на всій території країни, вирівнює фінансові дисбаланси;

- місцевій та регіональній владі, як правило, відводиться досить пасивна роль.

Україна є унітарною державою, тому логічно було б прийняти унітарну модель відносин на принципах бюджетного унітаризму. Проте побудова моделі міжбюджетних відносин на основі принципів бюджетного федералізму має багато переваг. Ця теорія надає можливість вирішити питання, які функції держави ефективніше виконувати централізовано, а виконання яких функцій можна передати місцевим органам влади. Реформування міжбюджетних відносин в Україні слід здійснювати з урахуванням принципів теорії бюджетного федералізму. Фінансову децентралізацію необхідно здійснювати з одночасним підвищенням відповідальності місцевих органів влади за прийняття ними рішень.

Необхідно заповнити прогалини у законодавчому регулюванні міжбюджетних відносин. Зокрема доцільно було б створити окремий законодавчий акт, який би регламентував здійснення контролю та аудиту за доцільністю та ефективністю витрачання коштів місцевими органами влади. Важливо знайти оптимальний варіант побудови децентралізованої моделі міжбюджетних відносин в унітарній країні, використовуючи позитивні сторони роботи місцевого самоврядування та розширюючи бюджетну самостійність, що гарантується законом.

Міське самоврядування є однією з умов успішного здійснення демократичних перетворень в Україні. Самоврядування повинно узгоджуватися з діяльністю центральних органів. До повноважень органів місцевого самоврядування належить широке коло питань, зокрема: володіння, користування і розпорядження муніципальною власністю; місцеві фінанси; формування, затвердження і виконання місцевого бюджету тощо.

Потреби зміцнення засад місцевого самоврядування, фінансів місцевих органів влади зумовлюють необхідність використання у формуванні оптимальної моделі міжбюджетних відносин окремих принципів, що притаманні концепції субсидіарності, що охоплює такі аспекти:

- влада більш високого рівня, зокрема державна, може втручатися у фінансові справи влади більш низького рівня лише в разі, якщо вона продемонструвала і довела свою нездатність вирішувати проблеми;

- державна влада зобов'язана надавати фінансову допомогу органам влади місцевого рівня, причому така допомога має сприяти фінансовій автономії місцевої влади та розширенню її повноважень;
- чіткий розподіл повноважень між різними рівнями влади в усіх сферах, включаючи і фінансову;
- співробітництво (партнерство) різних рівнів влади.

Таким чином, з урахуванням унітарного державного устрою та сучасних тенденцій розвитку міжбюджетних відносин у розвинутих країнах в Україні доцільно будувати міжбюджетні відносини на засадах бюджетного унітаризму в поєднанні з окремими принципами бюджетного федералізму та концепції субсидіарності. Остання враховує можливості кожної владної структури вирішувати проблеми найбільш ефективним чином за умови максимальної її наближеності до місця подій.

Бюджетні відносини характеризуються широкою сферою впливу, високою мірою дієвості та гнучкістю. Система бюджетних методів управління формується не як задана назавжди система важелів, а являє собою їх динамічну сукупність, що постійно розвивається і перетворюється відповідно до зміни цілей і завдань регіонального розвитку. У цій системі можна виділити такі інструменти: фінансова допомога; податкова і тарифна політика.

Фінансова допомога здійснюється у вигляді грантів, надання позик, видачі гарантій по позиках. Податкова і тарифна політика – зменшення чи збільшення місцевих податків або відстрочки їх виплати, звільнення від зборів, вирівнювання ставок податків.

Аналіз стану фінансування видатків та недостатній рівень наповнення бюджетів усіх рівнів у сучасних умовах виявляє негативні тенденції в Україні. Місцеві бюджети України недостатньою мірою забезпечують можливості реалізації функцій і завдань, які покладаються на місцеві органи влади. Зокрема, головною метою місцевого самоврядування є поліпшення якості життя місцевого співтовариства. Підвищення ефективності функціонування місцевих підприємств пропонується як один із дієвих методів збільшення прибутків місцевих бюджетів. Розгляд практики трансформаційних процесів в Україні дозволяє зробити висновки, що для становлення місцевих бюджетів значення мають такі категорії, як поточні бюджети; бюджети розвитку, видатки; власні та закріплені доходи; місцеві податки і збори.

Саме місцеві податки і збори мають забезпечити фіскальні передумови самостійності місцевих бюджетів у частині формування їх доходів. Місцеві органи самоврядування, використовуючи бюджетні важелі, можуть активним чином впливати на розміщення підприємств різних галузей господарства, розвиток соціальної інфраструктури регіонів тощо. Тому реформування міжбюджетних відносин повинно відбуватися в напрямі зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів. Місцеві органи влади повинні володіти фінансовими джерелами, достатніми для організації управління економікою своєї території, а також володіти відносною самостійністю в управлінні податками та іншими обов'язковими платежами, що надходять до відповідного бюджету.

Семінарське заняття 5.

Тема: Правове регулювання публічних державних та муніципальних видатків

Питання для основного опрацювання та фіксованих виступів

1. Поняття, система, види (класифікація) державних і місцевих видатків. Розподіл видатків між ланками бюджетної системи України.
2. Поняття і принципи бюджетного фінансування. Порядок кошторисно-бюджетного фінансування.
3. Фінансування соціального захисту та соціального забезпечення.
4. Фінансування охорони здоров'я, фізичної культури і спорту.
5. Видатки на культуру та мистецтво.
6. Фінансування освіти та науки.
7. Фінансування оборони.
8. Фінансування органів законодавчої, виконавчої та судової влади, правоохоронних органів.
9. Позабюджетні кошти бюджетних установ.

Терміни та категорії:

Державні витрати, муніципальні витрати, централізовані та децентралізовані державні витрати, таємні видатки, бюджетні асигнування, короткострокове, середньострокове та довгострокове фінансування, річне фінансування, кошторисно-бюджетне фінансування, бюджетна класифікація, принципи фінансування видатків.

Теми рефератів:

1. Поняття публічних видатків, особливості правового регулювання відносин у галузі видатків.
2. Правові засади бюджетного фінансування.
3. Правові засади кошторисно-бюджетного фінансування.
4. Правові засади фінансування за програмно-цільовим методом.
5. Дотримання фінансової дисципліни у галузі бюджетних відносин.
7. Сучасні підходи щодо фінансового регулювання механізму реалізації регіональних цільових програм.
8. Видатки бюджету як одне із головних джерел фінансування медичних закладів (правові форми фінансування охорони здоров'я).

Скласти схеми:

1. Державні витрати.
2. Принципи бюджетного фінансування.

Запитання для самоконтролю:

1. Бюджетне фінансування: поняття і принципи.
2. Поняття і принципи кошторисно-бюджетного фінансування.
3. Поняття, структура і значення кошторису бюджетної установи.
4. Особливості кошторисного процесу.
5. Специфічні особливості видатків як складової частини бюджету.
6. Порівняльна характеристика державних та місцевих видатків.
7. Державне казначейство України та його повноваження в сфері видаткової частини бюджету.

Завдання для юридичного аналізу.

Завдання 1.

Проаналізуйте ситуацію:

5 січня до територіального управління НБУ були подані необхідні документи для створення комерційного банку „Інтер”. 10 лютого комісія з питань нагляду і регулювання діяльності банків НБУ відмовила в реєстрації банку, посилаючись на те, що рекомендований на посаду головного бухгалтера Айтматов С. не має вищої економічної освіти.

Чи правомірні дії комісії НБУ? Як повинна бути вирішена ситуація?

Завдання 2.

10 вересня комерційний банк „ЕРА” прийняв рішення про створення філії банку. Він звернувся з клопотанням до територіального відділення НБУ. Проте воно відмовило комерційному банку в погодженні на відкриття філії, посилаючись на те, що немає приміщення, придатного для розміщення філії банку. Чи правомірні дії територіального відділення НБУ? Як повинна бути вирішена ситуація?

Завдання 3.

Згідно із Законом України "Про банки і банківську діяльність" законодавець розрізняє поняття "спостережна рада банку" та "наглядова рада банку":

- Поясніть в чому принципова відмінність правосуб'єктності цих колегіальних органів;
- Наведіть хоча б три відмінності у порядку їх формування;
- Які кваліфікаційні та фахові вимоги є спільними для членів обох рад;
- Визначте місце фахівців з економіки та права у цих радах.

На підставі аналізу норм Закону України "Про банки і банківську діяльність" прийдіть до висновку:

- У яких випадках особа, відповідаючи більш високим вимогам, що висуваються до членів наглядової ради, не відповідає вимогам щодо членів спостережної ради.

Завдання 4.

На підставі аналізу процесуальних норм Закону України "Про Національний банк України":

- Поясніть порядок формування складу Ради НБУ;
 - Назвіть термін виконання повноважень членом Ради НБУ;
- Назвіть термін виконання повноважень членом правління НБУ;
- Назвіть термін виконання повноважень головою НБУ.

В результаті вивчення матеріалу, що наданий для самостійної роботи курсант, слухач повинен знати: структуру банківської системи України (дворівнева система – НБУ та комерційні банки); правові підстави створення комерційного банку; види банків на території України; особливості проведення банківського нагляду з боку НБУ.

Потрібно чітко з'ясувати питання реорганізації чи закриття комерційних банків. Виокремлювати повноваження тимчасового адміністратора та ліквідатора банку. Особливу увагу приділити закону України „Про банки та банківську діяльність”.

Методичні рекомендації:

Визначення видаткової частини бюджету України як планової діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування щодо цільового використання бюджетних коштів за винятком коштів, що спрямовуються на погашення державного боргу.

Сутність державних витрат бюджету як значної ланки фінансової системи України. Основні види державних видатків. Принципи фінансування видаткової частини бюджету. Співвідношення державних та місцевих видатків бюджету.

В процесі самостійної підготовки студентам необхідно глибоко усвідомити систему та структуру державних та місцевих видатків; особливості бюджетного фінансування; державне управління в галузі видатків; сутність кошторисно-бюджетного режиму фінансування; видатки на поточне утримання і капітальні вкладення.

В процесі самостійної підготовки необхідно усвідомити те, що кошторисно-бюджетне фінансування - це метод безповоротного, безоплатного відпуску грошових коштів на утримання установ, що перебувають на повному фінансуванні з бюджету, на основі відповідних фінансових планів — кошторисів бюджетних установ. Необхідно привернути увагу усвідомленню поняття “кошторис” як фінансово-правовий документ та поняття “бюджетне фінансування”, а також розібратися у складових частинах кошторису. Треба звернути увагу на значення кошторису як документа та його правового закріплення. Студентам необхідно при цьому з'ясувати, в чому полягає специфічність та особливість установ які утримуються за допомогою кошторисно-бюджетного фінансування.

Семінарське заняття 6.

Тема: Аналіз зарубіжного досвіду у сфері бюджетного права та процесу: пріоритети запозичення для України

Питання для основного опрацювання та фіксованих виступів

1. Особливості бюджетного процесу у США.
2. Бюджетна процедура у Великій Британії.
3. Річний бюджетний цикл Німеччини.
4. Бюджетний процес Швеції.
5. Бюджетний календар Франції.

Терміни та категорії:

Бюджетний процес, бюджетна процедура, річний бюджетний цикл, бюджетний календар, додатковий бюджет, приєднані бюджети, короткострокове, середньострокове та довгострокове фінансування, річне фінансування, кошторисно-бюджетне фінансування,

Теми рефератів:

1. Бюджетний процесу США.
2. Особливості бюджетування Великої Британії.
3. Річний бюджетний цикл Німеччини.
4. Бюджетний процес Швеції.
5. Бюджетна процедура у Франції.

Методичні рекомендації:

Прагнення до побудови в Україні ефективної системи взаємовідносин між органами різних рівнів у бюджетній сфері і бажання уникнути економічно необґрунтованих рішень спонукає до вивчення як позитивного, так і негативного світового досвіду в організації міжбюджетних відносин. Будь-яка бюджетна система повинна бути зорієнтована на розв'язання завдань будівництва системи, яка відповідала б таким основним вимогам, як соціальна справедливість, економічна ефективність, політична стабільність. У різних країнах існують різноманітні умови (адміністративні, соціальні, національні, культурні, історичні тощо), які впливають на побудову взаємовідносин різних рівнів влади у бюджетній сфері. Залежно від цих умов кожна країна по-своєму вирішує питання побудови міжбюджетних відносин.

Види місцевих бюджетів у федеративних країнах визначаються на основі законодавства кожного суб'єкта федерації. В унітарних державах їхня система встановлюється на основі єдиного загальнодержавного законодавства. Як у

федеративних, так і в унітарних зарубіжних країнах немає єдиної бюджетної системи та єдиної бюджетної класифікації. Тому стосовно практики розвинутих країн некоректним є вживання терміна бюджетна система. Слід користуватися поняттям система бюджетів. У цих країнах не формується єдиного зведеного загальнодержавного бюджету. Кожен рівень влади має власний, самостійний і відокремлений від інших бюджет. Цей бюджет він формує і виконує самостійно, відповідно до покладених на нього функцій. Бюджети адміністративних одиниць нижчого рівня зарубіжних країн не включається до бюджетів адміністративних одиниць вищого рівня.

Закономірним для всіх розвинутих зарубіжних країн є поділ місцевих бюджетів на два самостійні функціональні види місцевих бюджетів. Це місцеві поточні, або адміністративні, бюджети та місцеві бюджети розвитку, або інвестиційні бюджети. Кожен із цих бюджетів має власні видатки і власні доходи.

Видатки місцевого поточного бюджету спрямовуються на поточні потреби, на забезпечення утримання соціально-культурної сфери, на адміністративні витрати, на соціальний захист, на виконання делегованих повноважень, на сплату видатків з боргу місцевої влади. Доходи місцевого поточного бюджету формується за рахунок місцевих податків і зборів, платежів, загальних субсидій, що надаються державною владою, та деяких інших доходів.

Видатки бюджету розвитку, або бюджету інвестицій, спрямовуються на розвиток соціальної інфраструктури, на капітальні вкладення, на придбання устаткування та обладнання, на інші інвестиційні програми, на сплату основної частини боргу місцевих органів влади.

Доходи бюджету розвитку формується за рахунок банківських кредитів, муніципальних (комунальних) позик, інвестиційних субсидій, що надаються державною владою, та за рахунок деяких інших джерел.

Законодавство більшості зарубіжних країн забороняє використання доходів бюджетів розвитку на видатки поточних бюджетів.

У законодавстві багатьох зарубіжних країн є також поняття додатковий бюджет і приєднані бюджети. У Франції, наприклад, додатковий бюджет за своєю природою є уточнюючим основний бюджет. В основному бюджеті не може бути точно враховано всіх можливих змін фінансових показників протягом бюджетного року. Ці зміни можуть стосуватися бюджету як поточного, так і інвестиційного. Таким чином, у разі потреби прийнятий основний місцевий бюджет можна скоригувати з допомогою додаткового бюджету.

Для зарубіжних країн характерна, як правило, три-або чотирирівнева система бюджетів. Наприклад, у Швеції функціонує трирівнева система бюджетів. Це бюджет центрального уряду, бюджети губерній (ленів) та бюджети комун. Трирівневу систему бюджетів сформовано в Норвегії, Фінляндії та в інших країнах. Чотирирівнева система бюджетів, наприклад, функціонує у Франції. Це бюджет центрального уряду, бюджети регіонів, бюджети департаментів та бюджети комун.

Як правило, більш висока централізація бюджетної системи і більший обсяг бюджетних коштів, що перерозподіляються, характерні для країн з високим ступенем нерівності бюджетної забезпеченості. Наприклад, у Німеччині після об'єднання західної і східної частин спостерігається нерівність бюджетної забезпеченості між землями: близько 73,0% податкових доходів стягуються на рівні федерації, а обсяг переданої фінансової допомоги з федерального бюджету перевищує 20% доходів земель.

В усіх розглянутих країнах, крім Австрії, регулюючу функцію виконують бюджетні трансферти та регулюючі доходи до місцевих бюджетів у вигляді відрахувань частини від загальнодержавних податків, які розподіляються на основі формалізованого механізму (що ґрунтується насамперед на подушовому підході). У той же час податки, що вводяться центром і розподіляються на частковій основі, закріплюються за всіма суб'єктами міжбюджетних відносин за єдиними нормативами.

В багатьох країнах місцеві бюджети при формуванні своїх поточних доходів в значній мірі залежать від трансфертів із бюджету центральної адміністрації. Це – Нідерланди, Італія, Ірландія, Канада, Португалія. В цих країнах трансферти складають відповідно від 80 до 62% поточних доходів.

Як свідчить порівняння механізмів бюджетного вирівнювання. Які застосовуються в різних країнах світу, підходи, що використовуються в Україні, мають з ними багато спільного. Більше того, Україна застосовує ряд елементів, які не тільки дозволяють урахувати особливості міжбюджетних відносин в інших країнах, а й забезпечують вищу порівняно з ними прозорість у розподілі фінансової допомоги.

Головне завдання бюджетного регулювання полягає в тому, щоб у конкретних економічних і політичних умовах обрати найефективнішу модель бюджетних відносин. Для цього насамперед необхідно чітко розподілити видаткові функції між рівнями влади, закріпити відповідні джерела фінансування, сформувати систему надання фінансової допомоги найбільш бідним регіонам.

Критерієм ефективності кожної конкретної моделі зрештою можуть виступати тільки якість та обсяг бюджетних послуг, наданих населенню. Різні країни вирішують проблему вибору моделі бюджетних відносин по-різному. Проведений аналіз засвідчив, що ефективність системи міжбюджетних відносин визначається не ступенем централізації/децентралізації бюджетної системи, не наявністю чи відсутністю регулюючих податків, не частками доходів/втрат центрального уряду, не обсягом і способами надання фінансової допомоги, а чітко встановленою та збалансованою системою всіх цих чинників, які точно відповідають особливостям держави.

Ефективність системи міжбюджетних відносин у розглянутих країнах досягається в результаті забезпечення адекватності дохідних джерел видатковим потребам усіх рівнів бюджетів. Сума власних доходів бюджету і переданих трансфертів дозволяє повністю виконати встановлені видаткові зобов'язання. Розподіл фінансової допомоги характеризується прозорістю і стабільністю механізму вирівнювання. Процедура розрахунку фінансової

допомоги залишається незмінною протягом як мінімум трьох-п'яти років. У результаті цього кожен суб'єкт має можливість спрогнозувати свої доходи на майбутні періоди. Розмір трансферту залежить тільки від об'єктивних чинників, які впливають на видаткові потреби та дохідний потенціал бюджетів, а процедура розрахунку фінансової допомоги не позбавляє одержувачів допомоги зацікавленості у зростанні власних бюджетних доходів.

При підготовці до даного семінарського заняття студентам необхідно звернути увагу на бюджетне законодавство зазначених країн, виокремити специфіку бюджетування як загальнодержавних, так і місцевих бюджетів, зробити висновки щодо удосконалення чинного бюджетного законодавства.

СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

1. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» 8 січня 2012 року.

Розгляньте ст. 96 Конституції України та дайте відповідь чи вчасно Парламент прийняв цей закон.

2. Інвалідам II групи було зроблено перерахунок мінімальної пенсії на лютий 2012 року у розмірі 654 грн. 25 коп.

Розгляньте ст. 52 Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» та вясніть чи відповідають встановлені пенсійні норми для інвалідів II групи цьому положенню, та відповідно на скільки повинні були піднятися пенсії у інвалідів даних груп.

3. Річний звіт про виконання Закону «Про державний бюджет України» Кабінет Міністрів України подав до Верховної Ради України 5 травня, який іде наступним за тим звітним роком. Його представляв Міністр палива та енергетики України. У цьому звіті відсутня інформація про стан державного боргу та інформація про виконання місцевих бюджетів.

Проаналізуйте ст. 61 ч. 1, 2 і ст. 62 ч. 3 Бюджетного Кодексу України і дайте оцінку правомірності дій Кабінету Міністрів України стосовно своєчасного звітування про виконання закону Про державний бюджет України та його змістовного значення.

4. Кабінет Міністрів України зберігає кошти Державного бюджету України 2012 року у Національному Банку України на рахунках Міністерства фінансів України.

Розгляньте ст. 31 Закону України «Про національний банк України» та вясніть чи правомірно Кабінету Міністрів України зберігати кошти державного бюджету України 2012 року на рахунках Міністерства фінансів України, якщо ні то на чийх рахунках у Національному Банку України вони повинні знаходитися.

5. Держава у особі Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України не брала участі у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування у переліку західних регіонів України, а отже ніяким чином фінансово не допомагала їхньому місцевому самоврядуванню.

Проаналізуйте ст. 142 Конституції України, поясніть чи обов'язково державні органи повинні брати участь у формуванні місцевих бюджетів та у яких законодавчих актах містяться норми що закріплюють такий висновок.

6. У ході планової перевірки місцевих бюджетів м. Севастополя, державна фінансова інспекція виявила, що сільськогосподарське товариство «Промінь» надало звіт про виконання бюджету, який містив недостовірну інформацію щодо використання коштів. Також, було виявлено, що вимоги бухгалтерського обліку не виконувались підприємством належним чином.

Яку відповідальність понесе дане підприємство? Яким законодавчим актом врегульовано це питання?

7. Міністра фінансів України Петрова було звільнено з посади через порушення ним норм бюджетного законодавства, а саме: недобросовісно виконувати обов'язки у сфері контролю над використанням коштів місцевими бюджетами.

Чи може обмежитись покарання Петрова звільненням з посади?

8. Верховна Рада України до 1 грудня 2012 року не прийняла рішення щодо затвердження Закону про Державний Бюджет України на 2013 р. Виходячи з обставин, що склалися, Верховна Рада України ухвалила Постанову про продовження бюджетного періоду для Державного бюджету України на строк 3 місяці. На підставі цього Кабінет Міністрів України прийняв рішення про скорочення фінансування будівництва соціального житла для багатодітних та молодих сімей.

Визначте правові наслідки цієї ситуації. Чи передбачена юридична відповідальність народних депутатів за несвоєчасне прийняття закону про Державний бюджет України? Вкажіть, за яких обставин Державний бюджет України може бути прийнятий на інший період, ніж один календарний рік?

9. Обласною радою на одній із сесій було ухвалено рішення про зарахування до бюджетів обласного значення 50% загального обсягу податку на доходи фізичних осіб, що справляється на території області. Та плюс 25% загального обсягу податку з доходів фізичних осіб, що справляється на цій території мало бути перераховано до обласного бюджету на фінансування будівництва нового театру.

Чи законне рішення обласної ради народних депутатів?

10. На засіданні Кабінету Міністрів України Міністр фінансів запропонував внести до законопроекту про Державний бюджет України норм про можливість надання кредитів Національним банком України для фінансування поточного дефіциту на стадії виконання державного бюджету.

Чи відповідає бюджетному законодавству пропозиція Міністра фінансів? Визначте джерела фінансування дефіциту бюджетів.

11. Депутати міської ради відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», прийняли рішення про створення цільового фонду «Молодь», кошти якого підуть на фінансування будівництва житла для молодих сімей. Проте, прокурор, посилаючись на заборону, встановлену ст.13 Бюджетного кодексу України, щодо створення позабюджетних фондів опротестував таке рішення депутатів. *Вирішіть задачу.*

12. На території Оболонського району м.Києва у селищі «№» заплановано будівництво спортивного комплексу для дітей. Оскільки в селищі «№», які територіально входять до Оболонського району м. Києва проживають кілька працівників обласної та Київської міської держадміністрації, діти яких будуть ходити до цього спортивного комплексу, на прохання Оболонської районної ради в бюджет Оболонського району з обласного бюджету запланували виділити 900 тисяч гривень субвенцій, а з міського – 240 тисяч гривень дотацій.

Визначте правову підставу, порядок зарахування коштів при бюджетному регулюванні і законність дій посадових осіб.

13. Обласна рада народних депутатів на закритому засіданні затвердила зміни до місцевого бюджету, завдяки чому було вирішено використати частину коштів спеціального фонду бюджету на фінансування утримання органів прокуратури. Ці видатки було віднесено до таємних. Своє рішення депутати обговорили особливим значенням діяльності цього органу для держави та їх недостатнім фінансуванням. Оскільки засідання було закритим його рішення не опубліковувалось.

Які принципи бюджетної системи було порушено. Розкрити їх.

14. Суб'єкт підприємницької діяльності згідно з договором комісії зобов'язався надати послуги комітету з підготовки та організації семінарів за межами митної території України за рахунок його ж коштів. *Назвіть суб'єктів фінансових правовідносин.*

15. Документальна перевірка підприємства районною податковою інспекцією засвідчила, що бухгалтерський облік на цьому підприємстві ведеться з численними порушеннями: не ведеться облік за деякими регістрами, що пов'язані з обліком податкових платежів, головна книга та інші облікові документи оформлені недбало, з численними виправленнями, підчистками; немає деяких документів про надходження і видатки коштів. За матеріалами перевірки прийнято рішення про застосування штрафних санкцій. *Правові норми яких нормативно-правових актів мають бути застосовані в даному випадку?*

16. Депутати міської ради прийняли рішення про створення цільового фонду «Допомога», кошти якого використовуватимуть на фінансування будівництва житла для молодих сімей. *Який нормативно-правовий акт є підставою для такого рішення?*

17. Ініціативною групою депутатів Верховної Ради України було підготовлено законопроект про внесення змін та доповнень до Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік». Законопроект передбачав зміни, пов'язані зі збільшенням джерел доходів завдяки введенню цільового загальнодержавного податку до кінця фінансового року.

Оцініть правомірність ситуації. Вкажіть, за яких умов можуть бути внесені зазначені зміни до Закону України «Про Державний бюджет України».

20. Після прийняття проекту закону про Державний бюджет України у першому читанні Кабінет Міністрів України підготував і подав 20 листопада року, що передує плановому, проект закону про Державний бюджет України, доопрацьований відповідно до бюджетних висновків Верховної Ради України.

Оцініть правомірність ситуації.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ: ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ЯКІСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПЕРЕВІРОЧНИХ САМОСТІЙНИХ РОБІТ

Навчальний процес у вищій школі відповідно до Болонського процесу, що поступово впроваджується у вищу освіту України, має бути спрямований на підготовку освіченого фахівця, який уміє ініціативно, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання та застосовувати їх у діяльності.

Успіх підготовки фахівців залежить від багатьох факторів, одним з яких є *самостійна робота студентів*. В процесі впровадження кредитно-модульної системи навчання у ВНЗ, значна частина навчального матеріалу вноситься на самостійне опрацювання студентами. Тому основним завданням стає не репродуктивне викладання набору готових знань, а організація активної самостійної роботи студентів.

Нині зростає рівень інтелектуальних запитів студентів і водночас з'являються нові технології навчання, з якими має бути обізнаний кожний майбутній фахівець. Молодому спеціалісту, який не навчався у ВНЗ самостійно здобувати знання, буде не просто розвинути в собі ці якості в професійній діяльності.

Після закінчення вузу, спеціаліст повинен не тільки добре виконувати свої виробничі функції, але він повинен продовжувати своє навчання. І тому саме в вищому навчальному закладі студентам слід оволодіти методикою самонавчання для наступного самостійного опанування знаннями.

Оскільки при вивченні кожного предмета студенту важливо не тільки засвоїти навчальний матеріал, а й оволодіти культурою розумової праці, досвідом творчої діяльності, виділяють *уміння, які необхідні для опанування науковими знаннями*:

- читання з різною метою (для засвоєння важливих деталей, для відповіді на запитання, для критичної оцінки, для розвитку словникового запасу, тощо);
- працювати з першоджерелами, користування книгою як знаряддям праці;
- шукати необхідну інформацію;
- користуватися довідником;
- конспектувати;
- складати картотеку і користуватися нею;
- будувати схему спостережень;
- вірно описувати процес, за яким здійснюється спостереження;
- виділяти головне;
- слухати, на слух виділяти головне;
- аргументовано висловлювати свою думку;
- коротко і стисло викладати свої і чужі думки;
- логічно мислити;
- систематизувати, класифікувати явища;
- бачити і розуміти причини і наслідки процесу виникнення і

розвитку того чи іншого явища;

- аналізувати факти, робити узагальнення і висновки;
- самостійно ставити задачі та інше.

Таким чином, організація якісної самостійної роботи студента повинна відповідати наступним вимогам:

- самостійна робота є організованою викладачем активною діяльністю студента, направленою на виконання поставленої дидактичної мети, але здійснюється без посередньої участі викладача;
- самостійна робота студентів вимагає від викладача ретельного її планування;
- створення умов ефективної організації навчальної роботи студентів припускає перш за все ґрунтовне науково-методичне їх забезпечення.

Від організації самостійної роботи багато в чому залежать результати навчання студентів та їх майбутня практична діяльність.

Самостійна робота студентів є дуже широким поняттям, у тлумаченні якого сформувалися різні підходи, що зумовлено відмінностями в розумінні суті цього явища.

Нерідко самостійну роботу розглядають як окремий вид навчальних занять поряд з лекцією, семінаром, практичним заняттям та інше. При цьому її суттєвими ознаками вважають обов'язковість заняття у відведений розпорядком дня вузу час, роботу без безпосередньої участі викладача, але за обов'язкового його контролю. За іншими твердженнями, самостійна робота передбачає всю активну розумову діяльність студентів у навчальному процесі, є внутрішньою основою зв'язку різних видів і форм занять між собою вважаючи самостійну роботу основним методом засвоєння знань, прихильники цього підходу стверджують, що вона охоплює пізнавальну діяльність, яку здійснюють студенти не лише позааудиторно, а й на лекціях, семінарах, індивідуальних співбесідах, заліках, іспитах, під час захисту курсових, дипломних робіт тощо. Тобто, самостійна робота, згідно з таким баченням, охоплює всі види і форми навчального процесу.

За своєю суттю самостійна робота є активною розумовою діяльністю студента, пов'язаною з виконанням навчального завдання. Наявність завдання і цільової установки на його виконання вважають характерними ознаками самостійної роботи. Завдання, які доводиться вирішувати студенту в навчальній діяльності, стосуються таких її сфер:

- засвоєння матеріалу теми, яка розглядається на лекції (робота з конспектом лекції, рекомендованою навчальною літературою);
- конспектування фундаментальних робіт відповідно до програми навчальної дисципліни;
- розв'язування задач, проведення дослідів тощо;
- підготовка рефератів, контрольних робіт, фіксованих виступів (доповідей) на семінарському занятті;
- підготовка курсових, дипломних робіт.

Усі ці елементи навчального процесу є самостійною роботою, оскільки студенти здійснюють їх певною мірою індивідуально, в позааудиторний час.

Самостійна робота – навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення й оволодіння матеріалом навчального предмета без безпосередньої участі викладача.

Самостійна робота з виконанням навчального завдання охоплює три етапи.

1. Підготовка до виконання завдання, теоретичне, психологічне, організаційно-методичне і матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи.

Теоретична готовність виявляється в його інтелектуальній підготовці, тобто у здатності застосовувати свої знання для виконання завдання.

Практична підготовка полягає у здатності оптимально планувати самостійну роботу, вміло використовувати конспект лекцій, підручники, посібники, комп'ютер, розумові операції (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікацію та інше).

Психологічна готовність передбачає передусім наявність мотивів до виконання конкретного завдання. Для того, щоб поставлене завдання стало мотивом розумової, практичної діяльності, воно повинно бути сприйняте. Внутрішнє сприйняття завдання починається з актуалізації мотиву, що спонукає студента до виконання поставленого завдання, а відповідно до організації своєї самостійної роботи.

Успіх підготовчого етапу залежить і від організаційного, методичного, матеріально-технічного забезпечення самостійної роботи студента (забезпеченість літературою, методичними рекомендаціями, наочними посібниками, інформаційно-комп'ютерною базою тощо).

2. Безпосереднє виконання навчального завдання.

Це найважливіший і найвідповідальніший етап самостійної роботи студента. Оскільки навчальне завдання найчастіше постає у навчально-пізнавальній формі, то в процесі його виконання беруть участь усі психічні процеси, які забезпечують пізнавальну активність: відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, увага та інші. На ефективність виконання завдання впливають такі особисті якості студента, як цілеспрямованість, наполегливість, відповідальність тощо.

3. Аналіз виконаного завдання.

Є завершальним етапом виконаної роботи. Під час аналізу студент оцінює (методом самоконтролю, іноді взаємоконтролю) якість і час виконання завдання, ефективність використаних у процесі самостійної роботи методів і засобів.

На ефективність самостійної роботи студента значною мірою впливає керівництво нею викладача, яке охоплює:

- планування самостійної роботи студентів;
- формування в них потреб і мотивів до активної, творчої самостійної роботи;
- навчання студентів основам самостійної роботи;
- контроль за виконанням навчальних завдань.

Раціональне планування студентом свого навчання залежить від

дотримання ним таких передумов:

1. Уміння відрізнити головне від другорядного в самостійній роботі. Насамперед необхідно зосередитись на опануванні головним матеріалом, відповідно спланувавши для цього свій час.

2. Зосередженість на навчанні всієї уваги, фізичних і моральних сил, думок, прагнень.

3. Цілеспрямованість і раціональність виконання завдань самостійної роботи.

В 1993 році Міністерство освіти України затвердило Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти. Принциповим моментом цього положення є те, що вперше у вітчизняній практиці на рівні нормативного документу передбачено відведення на самостійну роботу студентів від 1/3 до 2/3 загального обсягу навчального плану. Згідно з цим Положенням, самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Зміст самостійної роботи студентів над конкретною дисципліною визначається робочою навчальною програмою дисциплін.

Навчальний план дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом процесі самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбаченої для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум тощо.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної дисципліни може виконуватись в бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах.

Аналіз педагогічної літератури засвідчує, що сьогодні вивчення організації самостійної роботи проводиться за різними напрямками:

- 1) планування і фізичні затрати часу на самостійну роботу;
- 2) упровадження таких організаційних форм і методів, які активізують самостійну роботу;
- 3) організація самостійної роботи залежно від індивідуальних особливостей тих, хто навчається.

Організацією самостійної роботи є:

а) різні поєднання і взаємозв'язок її форм: фронтальною, групою й індивідуальною ;

б) надання студентам педагогічно-доцільної консультативної допомоги з боку викладача.

Самостійна робота базується на педагогічних і психологічних

закономірностях, де термінується змістом, методами організації навчання, індивідуально-типологічними особливостями студентів. Саме такий підхід призводить до комплексного впливу на засвоєння кожним студентом наукових понять, способів дій, на формування певних особистісних характеристик.

Ядром самостійної роботи є пізнавальне і проблемне завдання, тому що саме наявність завдання обумовлює весь процес самостійної роботи.

До цього слід додати, що завдання вимушують студента працювати з великим масивом інформації й інформаційних джерел. Саме при виконанні самостійної роботи студент має довести свою професійну зрілість і здатність працювати в інформаційному суспільстві.

Пізнавальні завдання з дисципліни «Проблеми бюджетного права та процесу» умовно можна поділити на три групи:

- перша – запитання-завдання, які виконують функції закріплення знань (відтворення вивченого, первинна систематизація фактів, понять, формування навичок);

- друга – запитання-завдання, які сприяють оволодінню логічним мисленням і досвідом творчої діяльності (самостійна робота з проведення аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, формування висновків, оцінок; поглиблення системи знань: уточнення, конкретизація, систематизація);

- третя – запитання-завдання, які потребують застосування набутих знань (виконання самостійних робіт, оволодіння уміннями й навичками).

Розгляд системи пізнавальних завдань буде неповним, якщо окремо не зупинитись на проблемі сутності поняття «творче завдання» та прийомах його застосування. Специфічним для творчих завдань є неможливість розв'язання їх простим перебором різних варіантів. Завдання стає творчим за умови, якщо «воно має логічний зв'язок із раніше засвоєними поняттями та уявленнями і з тими, які підлягають засвоєнню в певній навчальній ситуації, містять пізнавальні труднощі і видимі межі відомого та невідомого, викликає незадоволеність тим запасом знань та умінь, які є.

Можна виділити такі основні компоненти «творчого завдання»: самостійний пошук, перетворення та розкриття відношень між об'єктами і явищами, проблемність, заданість мети.

Для розв'язання творчих завдань студенту необхідно самостійно виконувати наступні етапи:

- 1) спостереження і вивчення фактів та явищ;
- 2) з'ясування незрозумілих явищ, що підлягають дослідженню;
- 3) висунення гіпотез;
- 4) побудова плану дослідження;
- 5) встановлення зв'язків між явищами, що розглядаються, й іншими;
- 6) формулювання рішень, пояснень;
- 7) перевірка рішень;
- 8) практичні висновки про можливе та необхідне застосування здобутих знань.

Види самостійної діяльності студентів

<i>Мета</i>	<i>Види самостійної діяльності студентів</i>
Первинне оволодіння знаннями	Читання підручника, першоджерел додаткової літератури; складання плану; конспектування прочитаного, графічне зображення тексту; виписка, робота зі словником, довідником; ознайомлення з нормативними документами і спостереження.
Закріплення і систематизація знань	Робота з конспектом лекцій, робота з підручником, першоджерелами, складання плану, відповідь на запропоновані запитання; складання таблиць, графіків, схем; вивчення нормативної документації; відповідь на контрольні запитання; підготовка виступів для семінарів, рефератів, доповідей, складання бібліографії.
Застосування знань, формування умінь	Розв'язання задач і вправ за взірцем, виконання графічних робіт, розв'язання ситуативних виробничих задач, підготовка до ділових ігор; підготовка курсових, дипломних робіт, робота на комп'ютері, дослідно-пошукова робота.

У педагогічній науці немає єдиного підходу до класифікації методів самоосвітньої діяльності через багатогранність цього поняття. Проте в залежності від джерела засвоєння та відтворення інформації можна виділити такі групи методів:

1. Методи самостійної навчальної діяльності: конспектування, складання плану, тез, анотацій до книги, статті, складання узагальненого огляду літератури, рецензування статей, складання рефератів, звітів, доповідей.

2. Методи читання літератури: попередній перегляд літератури, наскрізне читання, змішане та суцільне читання.

3. Методи практичної самоосвітньої діяльності: виконання практичних завдань, розв'язування задач, самостійна робота та проведення дослідів у лабораторіях, кабінетах, вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду.

Ефективність самостійної роботи зростає завдяки використанню в процесі навчання у вищому навчальному закладі всього комплексу вищезначених методів та від частоти і глибини корекцій з боку викладачів. Продуктивність самостійної роботи студентів визначається також позитивним емоційним ставленням їх до навчальної діяльності.

Технологія виконання самостійної роботи студентом багато в чому залежить від того, наскільки він володіє методами опрацювання наукових джерел, наскільки опанував уміння конспектувати, складання тез, виписок, підготовки рефератів, що надалі стане основою для написання курсових, кваліфікаційних та дипломних робіт. Викладач також визначає вид самостійної роботи (план, тези, виписки, конспект чи реферат), що повинен виконати

студент, де і яким чином прозвітує він про виконання завдань для самостійної роботи.

Самостійні роботи за зразком включають розв'язання типових завдань, виконання різноманітних вправ за зразком. Вони дозволяють засвоїти матеріал, але не розвивають творчу активність. У процесі вивчення навчальних дисциплін це роботи, що пов'язані, у першу чергу, з методом спостереження. Це перший тип розумової діяльності, що ґрунтується на розпізнанні об'єкта, предмета, явища, що визначається. На цьому рівні відбувається засвоєння навчальної інформації.

Конструктивно-варіативні самостійні роботи передбачають необхідність відтворення не лише функціональної характеристики знань, а й їх структури, залучення відомих знань для розв'язання інших завдань, проблем, ситуацій. Це другий тип (рівень) розумової діяльності, на якому відбувається відтворення й розуміння явищ, що вивчаються.

Евристичні самостійні роботи пов'язані з розв'язанням окремих питань, проблем, окреслених на лекціях, семінарських, лабораторних, практичних заняттях. Це третій тип розумової діяльності, що передбачає функціонування уміння бачити проблему, самостійно її формулювати, розробляти план її розв'язання. Це рівень розумової діяльності, на якому здійснюється більш глибоке розуміння явищ, процесів і розпочинається творча діяльність.

При здійсненні дослідницьких самостійних робіт (творчих завдань, курсових, кваліфікаційних, дипломних робіт) пізнавальна діяльність цього типу набуває творчого, пошукового характеру, для її здійснення визначається система оптимального поєднання методів розв'язання проблемних ситуацій. Це четвертий рівень розумової діяльності, на якому проявляється інтелектуальний потенціал і творчі здібності студентів, реалізуються їх дослідницькі здібності.

При виконанні самостійної роботи з дисципліни «Проблеми бюджетного права та процесу» рекомендується використовувати інформаційні електронні джерела:

1. www.ac-rada.gov.ua - Офіційний сайт Рахункової палати України.
2. www.kmu.gov.ua - Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
3. www.mfu.gov.ua - Офіційний сайт Міністерства фінансів України.
4. www.nbu.gov.ua - Офіційний сайт Національного банку України.
5. www.pravoznavec.com.ua - Електронна бібліотека юридичної літератури "Правознавець".
6. www.rada.gov.ua - Офіційний сайт Верховної Ради України.
7. www.rada.gov.ua/LIBRARY/catalog.htm - Каталог корпоративної колекції перекладів нормативно-правових актів зарубіжних країн (за бібліотечно-бібліографічним класифікатором).
8. www.stat.gov.ua - Офіційний сайт Державного комітету статистики України.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПЕРЕВІРОЧНИХ САМОСТІЙНИХ РОБІТ

1 варіант

1. *За складання проекту закону про Державний бюджет України відповідає:*
 - а) Президент України;
 - б) Прем'єр-міністр України;
 - в) Голова Верховної Ради України;
 - г) міністр фінансів України.
2. *Проект закону про Державний бюджет України розробляє:*
 - а) Верховна Рада України;
 - б) Міністерство фінансів України;
 - в) Кабінет Міністрів України;
 - г) Комітет Верховної Ради України з питань бюджету.
3. *Проект Основних напрямків бюджетної політики на наступний бюджетний період подається до Верховної Ради України не пізніше ніж за днів до початку парламентських слухань з питань бюджетної політики:*
 - а) за 5 днів;
 - б) за 3 дні;
 - в) за 1 день.
4. *З доповіддю про Основні напрями бюджетної політики на наступний бюджетний період виступає:*
 - а) Голова Верховної Ради України;
 - б) голова комітету Верховної Ради України з питань бюджету;
 - в) Прем'єр-міністр України або за його дорученням міністр фінансів України;
 - г) голова Національного банку України.
5. *Проект закону про Державний бюджет України подається до Верховної Ради України не пізніше:*
 - а) 1 червня;
 - б) 15 вересня;
 - в) 30 вересня;
 - г) 1 жовтня.
6. *Прийняття пропозицій комітетом Верховної Ради України з питань бюджету припиняється після:*
 - а) 1 (6) жовтня;
 - б) 10 (15) жовтня;
 - в) 15 (20) жовтня.
7. *Висновки та пропозиції до проекту закону про Державний бюджет України готує:*
 - а) Верховна Рада України;
 - б) Кабінет Міністрів України;
 - в) Міністерство фінансів України;

г) комітет Верховної Ради України з питань бюджету.

8. *Доопрацьований проект закону про Державний бюджет України вноситься на розгляд Верховної Ради України у третьому читанні не пізніше:*

- а) 20 листопада;
- б) 25 листопада;
- в) 30 листопада;
- г) 1 грудня.

9. *Виконання Державного бюджету України забезпечує:*

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Національний банк України;
- г) Державне казначейство України.

10. *Річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України подається Кабінетом Міністрів Верховній Раді України не пізніше:*

- а) 30 січня року, наступного за звітним;
- б) 1 квітня, наступного за звітним;
- в) 30 квітня, наступного за звітним;
- г) 1 травня, наступного за звітним.

Практичні завдання:

Задача №1

За підсумками виконання Державного бюджету України за результатами трьох кварталів фактичне перевищення показників доходів, врахованих у розписі Державного бюджету України на відповідний період, склало більш ніж 15 відсотків.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету подав відповідний проект закону про внесення змін до закону про Державний бюджет України.

Оцініть правомірність ситуації. Вкажіть, які дії повинен здійснити комітет Верховної Ради України з питань бюджету в ситуації, що склалася.

Задача 2.

У Законі України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» визначено, що доходи Державного бюджету України включають:

- а) доходи від плати за послуги, що надаються бюджетними установами, які утримуються за рахунок бюджету;
- б) 100 відсотків загального обсягу прибуткового податку з громадян;
- в) гранти і дарунки у вартісному обрахунку.

Дайте правову оцінку цій ситуації.

Задача 3.

Для того, щоб дотриматися строків прийняття проекту закону про Державний бюджет України у другому читанні, Верховна Рада України на

прохання голови комітету Верховної Ради з питань бюджету погодилася відкласти прийняття рішення про загальний обсяг дефіциту (профіциту) Державного бюджету України на наступний бюджетний період під час розгляду проекту закону про Державний бюджет України у третьому читанні.

Дайте правову оцінку цій ситуації.

2 варіант

1. *Інструкції головним розпорядникам бюджетних коштів з підготування бюджетних запитів розробляє:*

- а) Комітет Верховної Ради України з питань бюджету
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Національний банк України;
- г) Міністерство фінансів України.

2. *Проект Основних засад грошово-кредитної політики на наступний рік подає до Верховної Ради України:*

- а) міністр фінансів України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Національний банк України;
- г) Державне казначейство України.

3. *Парламентські слухання з питань бюджетної політики на наступний бюджетний період відбуваються не пізніше:*

- а) 1 квітня;
- б) 20 квітня;
- в) 1 червня;
- г) 30 червня.

4. *Проект закону про Державний бюджет України Кабінетові Міністрів України подає до розгляду:*

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Державне казначейство України;
- в) комітет Верховної Ради України з питань бюджету.

5. *Про відповідність проекту закону про Державний бюджет України Основним напрямам бюджетної політики на наступний бюджетний період та пропозиціям Верховної Ради України на пленарному засіданні Верховної Ради України доповідає:*

- а) Прем'єр-міністр України;
- б) голова Національного банку України;
- в) голова комітету Верховної Ради України з питань бюджету;
- г) голова Рахункової палати Верховної Ради України.

6. *У разі відхилення проекту закону про Державний бюджет України Кабінет Міністрів України зобов'язаний подати проект на повторне представлення з обґрунтуванням змін у такий термін:*

- а) 1 тиждень;
- б) 2 тижні;
- в) 5 днів.

7. Друге читання проекту закону про Державний бюджет України завершується не пізніше:

- а) 30 жовтня;
- б) 1 листопада;
- в) 10 листопада;
- г) 20 листопада.

8. Закон про Державний бюджет України приймається Верховною Радою України до:

- а) 30 листопада;
- б) 1 грудня;
- в) 31 грудня;
- г) 1 січня.

9. Звітність про виконання Державного бюджету України є:

- а) кварталною;
- б) річною;
- в) місячною;
- г) оперативною.

10. Висновки щодо використання коштів Державного бюджету України готує:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Рахункова палата.

Практичні завдання:

Задача 1.

За результатами місячного звіту про виконання загального фонду Державного бюджету України виявилось, що отриманих надходжень недостатньо для здійснення бюджетних асигнувань відповідно до бюджетних призначень з урахуванням граничного рівня дефіциту, затвердженого законом про Державний бюджет України. У зв'язку з цим Уряд України вжив таких заходів:

- випустив короткострокову позику у вигляді цінних паперів;
- тимчасово обмежив асигнування загального фонду Державного бюджету України;
- використав кошти резервного фонду для фінансування пріоритетних напрямків.

Оцініть правомірність ситуації. Вкажіть, які дії повинен здійснити Кабінет Міністрів України в ситуації, що склалася.

Задача 2.

Кабінет Міністрів України 18 квітня 2010 р. подав до Верховної Ради України річний звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет

України на 2009 рік». 15 травня 2010 р. цей звіт, представлений Прем'єр-міністром України, було розглянуто у Верховній Раді України.

Чи відповідають дії зазначених державних органів та їхніх посадових осіб чинному законодавству?

Задача 3.

У Верховній Раді України 10 червня року, що передувє плановому, розпочалися парламентські слухання з питань бюджетної політики на наступний бюджетний період. З доповіддю про Основні напрями бюджетної політики на наступний бюджетний період виступив голова комітету Верховної Ради України з питань бюджетної політики.

Міністерство фінансів України подало до Верховної Ради України проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період за два дні до початку парламентських слухань.

За результатами парламентських слухань Верховна Рада України прийняла постанову про взяття до відома Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період.

Оцініть правомірність ситуації.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ**Тестові завдання****Тема № 1. Бюджетне право та бюджетні правовідносини*****1. Норми бюджетного права поділяють на:***

- а) правові та неправові;
- б) матеріальні та процесуальні;
- в) прості та складені;
- г) жодна відповідь не є правильною.

2. Сукупність правових норм, що регулюють бюджетний устрій, структуру й порядок розподілу доходів і видатків бюджетної системи, повноваження держави і органів місцевого самоврядування в галузі бюджетів і бюджетний процес це:

- а) фінансове право;
- б) державний бюджет;
- в) бюджетне право;
- г) бюджетне законодавство.

3. Предметом бюджетного права України є:

- а) суспільні відносини, що складаються в процесі формування і виконання державного бюджету;
- б) суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються у сфері фінансової діяльності держави;
- в) група однорідних суспільних відносин, що визначають надходження коштів від платників до бюджетів у формі податків і зборів;
- г) майнові відносини та особисті немайнові відносини.

4. Суспільні відносини, врегульовані бюджетно-правовими нормами і пов'язані з формуванням, розподілом та витрачанням ресурсів бюджетної системи країни це:

- а) бюджетне законодавство;
- б) податкові правовідносини;
- в) бюджетні правовідносини;
- г) бюджетний процес.

5. Базовим джерелом бюджетного права є:

- а) Конституція України;
- б) Бюджетний кодекс України;
- в) Закон України «Про Державний бюджет України»;
- г) жодна відповідь не є правильною.

6. Бюджетне право України є підгалуззю:

- а) податкового права;
- б) фінансового права;
- в) адміністративного права;
- г) господарського права.

7. За часом дії бюджетно-правові норми можна поділити на:

- а) постійно діючі і періодичні;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) планові та позапланові;
- г) матеріальні та процесуальні.

8. Україна як суверенна держава, як правило, в особі Верховної Ради, Президента України та Кабінету Міністрів, Верховна Рада і Уряд Автономної Республіки Крим, місцеві органи самоврядування та їх виконавчі органи, в першу чергу виступають:

- а) об'єктами бюджетних правовідносин;
- б) суб'єктами правовідносин;
- в) предметом бюджетного права;
- г) жодна відповідь не є правильною.

9. Які бюджетно-правові норми встановлюють матеріальний зміст бюджету, тобто структуру бюджетної системи, джерела доходів і направлення видатків, їх обсяги, розмежування доходів і видатків між окремими ланками бюджетів, розміри резервних фондів тощо?

- а) процесуальні;
- б) матеріальні;
- в) постійно діючі;
- г) тимчасові.

10. Якому органу, відповідно до статті 85 Конституції України, надано повноваження на затвердження Державного бюджету, внесення змін до нього, контролю за його виконанням та прийняття рішення щодо звіту про його виконання?

- а) Кабінету Міністрів України;
- б) Верховній Раді України;
- в) Президентові України;
- г) Державному казначейству України;
- д) Рахунковій палаті України.

11. Які норми регулюють бюджетний процес, тобто відносини, що виникають при складанні, розгляді, затвердженні бюджету, проведенні контролю, складанні, розгляді і затвердженні звіту про виконання бюджету?

- а) матеріальні;
- б) процесуальні;
- в) постійно діючі;

г) жодна відповідь не є правильною.

12. Єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів це:

- а) бюджетна система України;
- б) бюджетні асигнування;
- в) бюджетна класифікація;
- г) бюджетна програма.

13. Будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому це:

- а) бюджетне призначення;
- б) кредитування бюджету;
- в) бюджетне асигнування;
- г) бюджетне зобов'язання.

14. Бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему України становить:

- а) один календарний рік;
- б) два роки;
- в) п'ять років;
- г) жодна відповідь не є правильною.

15. Сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій це:

- а) бюджетне призначення;
- б) бюджетна програма;
- в) бюджетна система України;
- г) бюджетне асигнування.

16. Документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди це:

- а) бюджетний запит;
- б) бюджетний кошторис;
- в) бюджетний акт;
- г) паспорт бюджетної програми.

17. Бюджетно-правові положення державних і місцевих органів влади узагальнені і становлять сукупність таких прав:

- а) право на власний бюджет;
- б) право на отримання власних доходів і залучення їх до бюджету;
- в) право використання бюджетних коштів на потреби державних та місцевих органів влади за призначенням;
- г) право розподілу бюджетних доходів між бюджетами даної території;
- д) право утворення і використання у межах бюджету цільових або резервних фондів;
- е) усі відповіді є правильними.

18. Види бюджетних документів:

- а) планові;
- б) оперативні;
- в) звітні - звіти бюджетних установ, фінансових та кредитних організацій про виконання бюджетів;
- г) усі відповіді є правильними.

19. Сукупність дій уповноважених на основі норм бюджетного права органів державної влади та місцевого самоврядування зі складання, розгляду, затвердження й виконання бюджету, а також зі складання, розгляду і затвердження звіту про його виконання це:

- а) бюджетний процес;
- б) бюджетна програма;
- в) бюджетне право;
- г) бюджетний контроль.

20. Основним джерелом бюджетного права є:

- а) Конституція України;
- б) Бюджетний кодекс України;
- в) Закон України «Про Державний бюджет України»;
- г) бюджетна резолюція.

21. В юридичній літературі норми бюджетного права за змістом поділяються на:

- а) регулюючі та контролюючі;
- б) правозастосовні та зобов'язальні;
- в) матеріальні та процесуальні;
- г) з виникненням юридичних наслідків та без виникнення юридичних наслідків.

22. Норми, що закріплюють структуру бюджетної системи України, перелік доходів і видатків та порядок їх розподілу між бюджетами, а також повноваження суб'єктів правовідносин у галузі бюджетів – це:

- а) зобов'язальні норми бюджетного права;

- б) матеріальні норми бюджетного права;
- в) норми бюджетного права, що передбачають виникнення юридичних наслідків;
- г) процесуальні норми бюджетного права.

23. Норми, що встановлюють порядок проходження бюджету - складання і розгляд проекту бюджету, затвердження й виконання бюджету, а також складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету - це:

- а) зобов'язальні норми бюджетного права;
- б) матеріальні норми бюджетного права;
- в) норми бюджетного права, що передбачають виникнення юридичних наслідків;
- г) процесуальні норми бюджетного права.

24. Централізований фонд коштів органів, що представляють державу або окрему адміністративно-територіальну одиницю для здійснення владних повноважень:

- а) державний бюджет;
- б) місцевий бюджет;
- в) зведений бюджет;
- г) бюджет.

25. Особливість бюджетних правовідносин:

- а) постійний характер;
- б) періодичність;
- в) законність;
- г) тимчасовий характер.

26. Період дії бюджету (бюджетний період) в Україні встановлено на строк:

- а) з 1 квітня по 31 березня;
- б) з 1 липня по 30 червня;
- в) з 1 січня по 31 грудня;
- г) з 1 вересня по 31 серпня.

27. Не можуть бути суб'єктами бюджетних правовідносин:

- а) юридичні особи - підприємства й організації недержавної і немуніципальної форми власності;
- б) окремі громадяни;
- в) держава;
- г) всі відповіді є вірними;
- д) відсутня правильна відповідь.

28. Бюджет держави є складова ланка:

- а) загальнодержавних фінансів;
- б) місцевих фінансів;

- в) державних фінансів;
- г) міжнародних фінансів.

29. Бюджетно-правові норми за часом дії поділяються на:

- а) матеріальні і процесуальні;
- б) постійні та періодичні;
- в) юридичні і процесуальні;
- г) періодичні та фінансові.

30. В основу розмежування доходів між окремими ланками бюджетної системи покладені принципи:

- а) територіальний;
- б) соціальний;
- в) госпрозрахунковий;
- г) відомчий.

31. При здійсненні бюджетного процесу в Україні положення нормативно-правових актів застосовуються лише в частині, в якій вони не суперечать положенням:

- а) Конституція України;
- б) Бюджетний кодекс України;
- в) Законом про Державний бюджет України;
- г) всі відповіді є вірними.

32. Бюджетний кодекс України було прийнято:

- а) 08.07.2010 р.
- б) 08.07. 2002 р.
- в) 21.06.2001 р.
- г) 21.06.2010 р.

33. Цільове використання коштів – це

- а) використання бюджетних коштів за призначенням;
- б) планове використання бюджетних коштів;
- в) використання з покриттям тільки запланованих потреб;
- г) всі відповіді є вірними.

34. Чи є міжнародні договори джерелом Бюджетного права:

- а) так;
- б) так, ті які ратифіковані згідно з умовами національного законодавства;
- в) ні;
- г) вірними є всі відповіді..

35. Що не входить до правових інститутів бюджетного права

- а) бюджетний устрій;
- б) бюджетна політика;

- в) бюджетний процес;
- г) всі входять.

Тема 2 – Характеристика бюджетної системи України

1. Бюджет як економічна категорія - це:

- а) план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, які здійснюються органами державної влади України, органами влади Автономної Республіки Крим і місцевими органами самоврядування;
- б) загальнодержавний фонд коштів, з якого органи державної влади отримують кошти для матеріального опосередкування свого функціонування;
- в) відносини щодо формування на загальнодержавному і регіональному рівнях централізованих фондів, призначених для реалізації функцій держави;
- г) загальне можливе обчислення майбутніх видатків та очікуваних для покриття їх доходів держави з підведеним балансом для повного майбутнього періоду часу.

2. Бюджет держави є складовою ланкою:

- а) загальнодержавних фінансів;
- б) місцевих фінансів;
- в) державних фінансів;
- г) міжнародних фінансів.

3. Державний бюджет є:

- а) системою бюджетних відносин з приводу формування і використання державних фінансових ресурсів для виконання державою властивих її функцій;
- б) інструментом забезпечення фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання;
- в) прогноз економічного і соціального розвитку суспільства;
- г) грошові відносини з приводу передачі у тимчасове користування грошових коштів на умовах повернення, платності, строковості і забезпеченості.

4. Об'єктом бюджетного перерозподілу є:

- а) система доходів бюджету;
- б) національний дохід;
- в) сума дивідендів на акції;
- г) система видатків бюджету.

5. Самостійність бюджетів забезпечується:

- а) наявністю власних доходних джерел і правом визначення напрямків їх використання;
- б) ефективністю використання бюджетних коштів;
- в) своєчасністю та повним зарахуванням податкових надходжень до бюджету;
- г) можливістю отримання бюджетної допомоги.

6. Державний бюджет виконує функції:

- а) регулюючу і відтворюючу;
- б) розподільчу і контрольну;
- в) фіскальну й економічну;
- г) розподільчу і регулюючу.

7. Бюджет як фінансовий план - це:

- а) встановлений нормами закону, прийнятого Верховною Радою, або рішеннями місцевих Рад, план формування і використання централізованого фонду коштів, необхідного для здійснення завдань і функцій держави в цілому та органів місцевого самоврядування;
- б) розпис доходів і видатків держави, який затверджується органами законодавчої і представницької влади у вигляді закону;
- в) план формування централізованого фонду коштів і його використання, що відображає економічну, соціальну, оборонну та міжнародну політику держави;
- г) відносини щодо формування на загальнодержавному і регіональному рівнях централізованих фондів, призначених для реалізації функцій держави.

8. Бюджетні асигнування - це форма:

- а) покриття витрат за рахунок позичених коштів;
- б) покриття витрат за рахунок власних коштів;
- в) державного фінансового забезпечення;
- г) державного кредитування.

9. Бюджетне прогнозування охоплює такі етапи як:

- а) інформація, визначення завдань і цілей, вибір моделі прогнозування, розробка рекомендацій для оптимізації рішень;
- б) визначення завдань і цілей, збір і аналіз інформації, фінансові розрахунки, вибір моделі прогнозування;
- в) визначення завдань і цілей, збір і аналіз інформації, експертні оцінки, розробка рекомендацій для оптимізації рішень;
- г) визначення завдань і цілей, збір і аналіз інформації, вибір моделі прогнозування, розробка рекомендацій для оптимізації рішень.

10. В Україні мають практичне застосування такі форми безповоротної бюджетної допомоги як:

- а) бюджетні асигнування, дотації, субсидії;
- б) дотації, субвенції, офіційні трансферти;
- в) дотації, субсидії, субвенції;
- г) дотації, бюджетні асигнування, субвенції.

11. Бюджетний процес охоплює стадії:

а) складання проекту бюджету, розгляд і затвердження бюджету, виконання бюджету, складання звіту про виконання бюджету і його затвердження;

б) складання проекту бюджету, розгляд бюджету, затвердження бюджету, виконання бюджету;

в) складання проекту бюджету, розгляд проекту бюджету, затвердження бюджету, складання і затвердження звіту про виконання бюджету;

г) складання проекту бюджету, розгляд і затвердження бюджету, складання бюджетного розпису, виконання бюджету.

12. Бюджетний устрій - це:

а) консолідований бюджет України;

б) об'єднання усіх ланок бюджету;

в) принципи бюджетного процесу;

г) організація і принципи побудови бюджетної системи.

13. Бюджетна система характеризується як:

а) сукупність податків, зборів і платежів;

б) сукупність бюджетних відносин між державою і юридичними та фізичними особами;

в) організаційне об'єднання всіх ланок державного бюджету на єдиних принципах;

г) баланс доходів і видатків держави.

14. До бюджетних резервів належать:

а) офіційні трансферти;

б) дотації, субсидії, субвенції;

в) резервний фонд Кабінету Міністрів, оборотна касова готівка;

г) страхові резерви, резерви банківських кредитів.

15. Які є види бюджетів?

а) Державний бюджет і місцеві бюджети;

б) центральні та місцеві бюджети;

в) централізовані та децентралізовані бюджети;

г) Державний бюджет, регіональні та місцеві бюджети.

16. Як поділяються регіональні бюджети?

а) Обласні, міські, районні, селищ і сіл;

б) Обласні, районні, міські, районів у містах, селищ і сіл;

в) Централізовані та децентралізовані;

г) Республіканський бюджет АР Крим, обласні, районні, міські, районів у містах, селищ і сіл.

17. Які є принципи розподілу видатків бюджету?

а) функціональний, економічний і відомчий;

- б) відомчої підпорядкованості і територіального розташування об'єктів фінансування;
- в) поточний і розвитку;
- г) поточний і капітальний.

18. Зведений бюджет області вміщує:

- а) показники бюджету АР Крим, зведений бюджет району, зведений бюджет міст Києва та Севастополя;
- б) зведений бюджет України, місцеві бюджети, показники міського бюджету;
- в) показники обласного бюджету, зведених бюджетів районів і бюджетів міст обласного значення цієї області;
- г) показники районних бюджетів, бюджетів міст районного значення, селищних і сільських бюджетів цього району.

19. Касове виконання бюджету здійснює:

- а) Міністерство фінансів України на підставі квартального розпису доходів і видатків;
- б) Державне Казначейство України на підставі помісячного розпису доходів і видатків;
- в) Рахункова палата ВРУ на підставі квартального розпису доходів і видатків;
- г) Державна податкова адміністрація на підставі квартального розпису доходів і видатків.

20. Сукупність показників усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи України – це:

- а) державний бюджет;
- б) зведений бюджет;
- в) бюджетний період;
- г) місцевий бюджет.

21. Законодавчий розподіл видатків, що фінансуються з бюджету, між ланками бюджетної системи у відповідності з розподілом функцій держави між рівнями державної влади й управління :

- а) розмежування доходів між бюджетами;
- б) розмежування видатків між бюджетами;
- в) розмежування субсидій між бюджетами;
- г) розмежування дотацій між бюджетами.

22. Доходи бюджету розподіляються на:

- а) податкові та неподаткові надходження;
- б) податкові і неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти;
- в) закріплені і регулюючі доходи;

г) загальнодержавні податки та місцеві податки і збори.

23. Види бюджетного субсидування:

- а) бюджетна субвенція, бюджетна дотація, бюджетна субсидія;
- б) субсидія, субвенція, дотація, вилучення коштів, бюджетна позичка;
- в) субсидія, субвенція, дотація, взаємні розрахунки;
- г) бюджетна субвенція, державна субсидія, державна дотація.

24. Місцеві бюджети, виходячи з рівнів адміністративно-територіального поділу поділяються:

- а) обласні, міські, районні, селищ і сіл;
- б) обласні, районні, міські, районів у містах, міст, селищ і сіл;
- в) централізовані та децентралізовані;
- г) Республіканський бюджет АР Крим, обласні, районні, міські, районів у містах, міст, селищ і сіл.

25. Фінанси місцевих органів влади впливають на економічне зростання через:

- а) капітальні витрати, діяльність на ринках позичкового капіталу, нерухомості, землі;
- б) установа ставок митного збору на імпортовані товари;
- в) проведення благодійних акцій;
- г) діяльність на ринках позичкового капіталу, нерухомості, землі.

26. Складовими частинами місцевих фінансів є:

- а) місцеві бюджети;
- б) місцеві позики;
- в) позабюджетні кошти, фінанси підприємств комунальної форми власності;
- г) всі відповіді вірні.

27. Бюджет області складається:

- а) з бюджетів районів і міст обласного підпорядкування та обласного бюджету;
- б) з Державного бюджету та бюджету Автономної Республіки Крим;
- в) з власного та центрального бюджетів;
- г) з бюджету області та Державного бюджету;

28. Особливості місцевих бюджетів:

- а) забезпечують матеріальну незалежність місцевих органів самоврядування;
- б) безпосередня підпорядкованість місцевим органам самоврядування;
- в) усі ланки місцевих бюджетів безпосередньо й органічно зв'язані не тільки між собою, а й з установами та підприємствами, які функціонують на території регіону;

г) забезпечують фінансовими ресурсами всі підприємства, які функціонують на території регіону;

29. Термін затвердження місцевих бюджетів:

- а) не пізніше, як за два тижні до початку нового бюджетного року;
- б) протягом двох тижнів після початку нового бюджетного року;
- в) протягом двох тижнів після офіційного опублікування закону про Державний бюджет України;
- г) не пізніше двотижневого терміну після затвердження районного чи міського бюджету.

30. До власних доходів місцевих бюджетів належать:

- а) платежі, що встановлюються місцевими органами влади;
- д) доходи комунальних підприємств, штрафи та санкції;
- е) місцеві податки і збори;
- г) всі відповіді є вірними.

31. За економічною структурою розрізняють такі групи видатків місцевого бюджету:

- а) поточні видатки і видатки розвитку;
- б) поточні, капітальні видатки та кредитування за вирахуванням погашення;
- в) видатки на товари і послуги, виплата процентів, субсидії і поточні трансфертні виплати, створення державних запасів і резервів, придбання землі і нематеріальних активів;
- г) поточні і капітальні видатки, кредитування без погашення.

32. Об'єднаний бюджет адміністративно-територіальних одиниць, регіонів, що входять до складу автономії чи держави:

- а) місцевий бюджет;
- б) консолідований бюджет;
- в) поточний бюджет;
- г) бюджет області.

33. Видатки, які здійснюються органами місцевого самоврядування на потреби територіальних громад, їхній розмір і цільове спрямування визначаються:

- а) Президентом України;
- б) місцевими радами цих громад;
- в) Верховною Радою України;
- г) Кабінетом Міністрів України.

34. Кошти з фондів соціального розвитку підприємств, організацій і установ належать до:

- а) Державного бюджету;

- б) фонду зайнятості;
- в) фонду соціального розвитку підприємств;
- г) Пенсійного фонду.

35. Який орган державної влади здійснює касове виконання Державного бюджету України:

- а) Контрольно-ревізійна служба України;
- б) Рахункова палата України;
- в) Державне казначейство України;
- г) Міністерство фінансів України?

Тема 3. Правове регулювання державних т муніципальних доходів та видатків

1. Державні доходи – це:

- а) сукупність усієї грошової маси країни;
- б) сукупність фінансових ресурсів Державного бюджету, місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України, фонду соціального страхування (централізовані фонди);
- в) кошти, які через різні види платежів, установлених законодавством, переходять у власність держави і використовується нею для фінансування першочергових завдань і функцій;
- г) кошти, які надходять до Державного Бюджету України.

2. Методом мобілізації державних доходів є:

- а) податковий, кредитний, емісійний;
- б) кредитний, трансфертний;
- в) податковий, трансфертний, кредитний;
- г) кредитний, дотаційний.

3. Джерела державних доходів можуть бути:

- а) внутрішніми;
- б) загальнодержавними;
- в) місцевими;
- г) зовнішніми;
- д) податкові та неподаткові надходження.

4. Безвідплатна, безповоротна допомога з бюджету вищого рівня бюджету нижчого, яка не має цільового характеру та надається у випадку перевищення видатків над доходами – це:

- а) дотація;
- б) субсидія;
- в) субвенція;
- г) трансферти.

5. Надання бюджетних коштів бюджету нижчого рівня, за умов пайового фінансування цільових видатків – це:

- а) дотація;
- б) субсидія;
- в) субвенція;
- г) трансферти.

6. Грошова допомога, що надається державою за рахунок коштів бюджету, а також спеціальних фондів юридичним особам, місцевим державним органам, іншим державам на безоплатній та безповоротній основі для покриття поточних витрат – це:

- а) дотація;
- б) субсидія;
- в) субвенція;
- г) трансферти.

7. Основне внутрішнє джерело формування державних доходів:

- а) доходи від реалізації державного майна;
- б) обов'язкові платежі;
- в) валовий національний продукт;
- г) валовий внутрішній продукт;
- д) вірної відповіді немає.

8. Кошторис – це:

- а) розпис доходів і видиків, збалансованих у часі з поквартальним розподілом;
- б) плановий документ, яким встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів;
- в) документ, в якому встановлюється розподіл доходів, фінансування бюджету, бюджетних асигнувань, розподілених поквартально;
- г) бюджетні асигнування, розподілені поквартально і постатейно.

9. Державні видатки – це:

- а) грошові відносини, пов'язаних з використанням децентралізованих фінансових ресурсів;
- б) грошові відносини, що складаються при розподілі і використанні централізованих і децентралізованих фондів грошових ресурсів держави з метою фінансування витрат розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб;
- в) економічні відносини, що складаються при розподілі і використанні централізованих фондів грошових ресурсів;
- г) правильної відповіді немає.

10. Резервний фонд бюджету від суми видатків загального фонду не може перевищувати:

- а) 1%;
- б) 4%;
- в) 5%;
- г) 10%;
- д) 15%.

11. Механізм секвестру бюджету означає:

- а) зменшення поточних видатків та видатків розвитку;
- б) збільшення поточних видатків та видатків розвитку;
- в) пропорційне збільшення видатків з усіх статей бюджету (крім захищених) протягом часу, що залишається до закінчення поточного бюджетного року;
- г) пропорційне скорочення видатків з усіх статей бюджету (крім захищених) протягом часу, що залишається до закінчення поточного бюджетного року.

12. Структура доходів бюджету України включає:

- а) податкові та неподаткові надходження;
- б) доходи від операцій з капіталом;
- в) трансферти;
- г) дотації;
- д) субвенції.

13. За порядком та умовами зарахування доходів у бюджету вони поділяються на:

- а) зовнішні та внутрішні;
- б) власні та позичкові;
- в) закріплені та регулюючі;
- г) державні та муніципальні.

14. Що входить до децентралізованих фондів?

- а) Державний Бюджет України, місцеві бюджети;
- б) державні підприємства і організації та підприємства і організації змішаної форми власності в частці державної власності;
- в) Пенсійний фонд, фонд соціального страхування, фонд сприяння зайнятості населення тощо;
- г) фонди державного і місцевого рівнів;

15. Доходи в залежності від порядку формування поділяються на:

- а) централізовані та децентралізовані;
- б) податкові та неподаткові;
- в) зворотні та беззворотні;
- г) цільові та загальні;

д) доходи від фізичних та юридичних осіб.

16. Видатки бюджету класифікуються за такими ознаками:

- а) функціями, з виконанням яких пов'язані видатки;
- б) економічною характеристикою операцій;
- в) головним розпорядником бюджетних коштів;
- г) бюджетними програмами;
- д) усі відповіді правильні.

17. Відповідно до економічної класифікації видатки є:

- а) внутрішні та зовнішні;
- б) поточні та капітальні;
- в) державні та муніципальні;
- г) державні та видатки розвитку.

18. Відомча структура видатків бюджетної класифікації будується відповідно до:

- а) головних розпорядників коштів;
- б) основних економічних ознак;
- в) основних функцій держави;
- г) правильної відповіді немає.

19. Бюджетне фінансування – це:

а) доходи загального фонду державного бюджету, за рахунок яких здійснюється перерахування дотації вирівнювання місцевим бюджетам;

б) надходження та витрати бюджету пов'язані із зміною обсягу боргу, обсягів депозитів і цінних паперів, зміна залишків бюджетних коштів, які використовуються для покриття дефіциту бюджету або визначення профіциту бюджету.

в) процес безповоротного, безвідплатного відпуску грошових коштів з Державного та місцевих бюджетів на виконання відповідних функцій та завдань;

г) гарантоване державою рівень фінансового забезпечення в межах наявних бюджетних коштів, що використовується для визначення обсягу міжбюджетних трансфертів.

20. Види кошторису:

- а) державний і муніципальний;
- б) попередній і поточний;
- в) індивідуальний і зведений;
- г) поточний і зведений.

21. Поточні видатки – це:

- а) фінансування інвестиційної діяльності;
- б) фінансування органів державної влади, бюджетних установ;

- в) фінансування інноваційної діяльності;
- г) фінансування заходів соціального захисту населення;
- д) усі відповіді правильні.

22. Захищені видатки бюджету – це:

- а) видатки загального фонду бюджету, обсяг яких не може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень;
- б) фінансування органів державної влади, бюджетних установ;
- в) витрати бюджетів на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності;
- г) субвенції, дотації та інші видатки, що пов'язані з розширеним відтворенням.

23. Бюджетний дефіцит характеризується як:

- а) перевищення доходів над видатками;
- б) обсяг поточних видатків бюджету;
- в) пропорційне скорочення видатків з усіх статей бюджету (крім захищених) протягом часу, що залишається до закінчення поточного бюджетного року
- г) перевищення видатків над доходами.

24. Бюджетний дефіцит, який виникає в результаті завищення обсягів планових доходів та включення у склад доходів джерел покриття бюджетного дефіциту – це:

- а) вимушений бюджетний дефіцит;
- б) свідомий бюджетний дефіцит;
- в) прихований бюджетний дефіцит;
- г) відкритий бюджетний дефіцит;
- д) касовий дефіцит.

25. Бюджетний профіцит характеризується як:

- а) перевищення доходів над видатками;
- б) обсяг поточних видатків бюджету;
- в) пропорційне збільшення видатків з усіх статей бюджету (крім захищених) протягом часу, що залишається до закінчення поточного бюджетного року
- г) перевищення видатків над доходами.

26. За джерелом фінансування видатки поділяються на:

- а) резервні;
- б) трансфертні;
- в) централізовані;
- г) децентралізовані;
- д) капітальні.

27. Кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого – це:

- а) дотації;
- б) міжбюджетні трансферти;
- в) субвенції;
- г) субсидії.

28. Капітальні видатки – це:

- а) фінансування інвестиційної діяльності;
- б) фінансування органів державної влади, бюджетних установ;
- в) фінансування інноваційної діяльності;
- г) фінансування заходів соціального захисту населення;
- д) усі відповіді правильні.

29. Який розрізняється бюджетний дефіцит відповідно до форм прояву?

- а) активний і пасивний;
- б) збалансований і негативний;
- в) вимушений і свідомий;
- г) відкритий і прихований;
- д) стійкий і касовий.

30. Які є джерела покриття бюджетного дефіциту?

- а) резервний фонд, міжбюджетні трансферти;
- б) монетизація дефіциту, амортизаційні відрахування, інвестиції;
- в) державний кредит, податки, інвестиції;
- г) державні позики, грошова емісія;
- д) податки, амортизаційні відрахування.

31. Яким чином поділяються не податкові надходження?

- а) надходження від штрафів та фінансових санкцій, доходи від власності, інші неподаткові надходження;
- б) доходи від власності та підприємницької діяльності, доходи від некомерційної та побічного продажу, надходження від сплати штрафних санкцій, інші неподаткові надходження;
- в) адміністративні збори і платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності, доходи від власності та підприємницької діяльності, інші неподаткові надходження;
- г) надходження від штрафів та фінансових санкцій, інші неподаткові надходження.

32. Доходи бюджету від операцій з капіталом поділяються на:

- а) надходження коштів від реалізації безхазяйного майна; надходження від продажу землі;

б) доходи від продажу основного капіталу, надходження від продажу державних запасів товарів, надходження від продажу нематеріальних активів і землі;

в) надходження коштів від реалізації майна, що за правом спадкоємства перейшло у власність держави; надходження від продажу державних запасів товарів; надходження від продажу землі;

г) надходження від продажу державних запасів товарів; надходження від реалізації безхазяйного майна і майна, що за правом спадкоємства перейшло у власність держави, та скарбів; надходження від продажу землі та нематеріальних активів.

33. Яким чином поділяються відповідно до джерел доходи бюджету, що мають вигляд офіційних трансфертів?

а) поточні та капітальні офіційні трансферти;

б) натуральні та грошові трансферти;

в) дотації та субвенції, одержані з Державного бюджету України; з недержавних джерел; з-за кордону;

г) від органів державного управління інших рівнів; з недержавних джерел; з-за кордону.

34. Як поділяються видатки бюджету за суспільним позначенням?

а) виробничі і невиробничі;

б) економічні, соціальні, управлінські;

в) обслуговування державного боргу, економічні, соціальні, управлінські;

г) соціальні, управлінські, економічні, оборонні.

35. Повернення бюджетних асигнувань, надміру перерахованих за призначеними субсидіями, проводиться у випадках:

а) виявлення свідомого подання документів з неправильними відомостями; неправильних відомостей у довідках про доходи, виданих юридичними особами;

б) зміни кількості прописаних протягом періоду виплати субсидії;

в) виявлення неправильних відомостей у довідках про доходи, виданих юридичними особами; помилки в розрахунку розміру призначеної субсидії; свідомого подання документів з неправильними відомостями;

г) зміни кількості прописаних протягом періоду виплати субсидії; зміни розміру плати за скраплений газ, паливо та житлово-комунальні послуги впродовж періоду виплати субсидії;

д) виявлення помилки в розрахунку розміру призначеної субсидії; зміни кількості прописаних протягом періоду виплати субсидії; зміни розміру плати за скраплений газ, паливо та житлово-комунальні послуги впродовж періоду виплати субсидії.

36. Частина внутрішнього валового продукту, що надходить у вигляді різних грошових платежів і надходжень у власність держави для

використання їх компетентними державними органами для забезпечення мети й завдань, що стоять перед державою, це:

- а) державні доходи;
- б) муніципальні доходи;
- в) державні витрати;
- г) муніципальні витрати.

37. Частина внутрішнього валового продукту, що надходить у формі платежів і надходжень у місцеві бюджети її служить розв'язанню різних питань, що стоять перед органами місцевого самоврядування, це:

- а) державні доходи;
- б) муніципальні доходи;
- в) державні витрати;
- г) муніципальні витрати.

38. Залежно від методу утворення державні та муніципальні доходи поділяються на:

- а) обов'язкові та добровільні;
- б) централізовані та децентралізовані;
- в) податкові та неподаткові;
- г) загальнодержавні та місцеві.

39. Залежно від порядку утворення державні та муніципальні доходи поділяються на:

- а) обов'язкові та добровільні;
- б) централізовані та децентралізовані;
- в) податкові та неподаткові;
- г) загальнодержавні та місцеві.

40. Залежно від юридичної форми надходжень державні та муніципальні доходи поділяються на:

- а) обов'язкові та добровільні;
- б) централізовані та децентралізовані;
- в) податкові та неподаткові;
- г) загальнодержавні та місцеві.

41. Залежно від територіального рівня державні та муніципальні доходи поділяються на:

- а) обов'язкові та добровільні;
- б) централізовані та децентралізовані;
- в) податкові та неподаткові;
- г) загальнодержавні та місцеві.

42. Залежно від джерела утворення державні та муніципальні доходи поділяються на:

- а) обов'язкові та добровільні;
- б) централізовані та децентралізовані;
- в) доходи від державного або муніципального господарства, юридичних осіб, громадських організацій та фізичних осіб.
- г) податкові та неподаткові.

43. Безоплатне та безповоротне виділення коштів із державних або муніципальних фінансових фондів на здійснення публічних потреб, це:

- а) фінансування;
- б) інвестування;
- в) самоокупність;
- г) трансферти.

44. Планова діяльність органів держави й місцевого самоврядування щодо цільового використання публічних коштів, це:

- а) державні доходи;
- б) муніципальні доходи;
- в) державні витрати;
- г) муніципальні витрати.

45. Принцип фінансування видатків, згідно з яким закріплюється необхідність суворого додержання при здійсненні видатків цілей та заходів, що фінансуються відповідно до затверджених фінансових планів, це:

- а) принцип плановості;
- б) принцип ефективного використання коштів;
- в) принцип безповоротності та безоплатності фінансування державних видатків;
- г) принцип цільового спрямування фінансування державних витрат.

46. Доходи, віднесення яких до певного рівня бюджету здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України на довготривалій основі у розмірі територіального надходження або у твердо фіксованому розмірі, це:

- а) регулюючі доходи;
- б) державні витрати;
- в) муніципальні доходи;
- г) закріплені доходи.

47. До доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування, належать:

- а) власні доходи бюджетів;
- б) доходи від операцій з капіталом;
- в) плата за ліцензії та сертифікати;
- г) кошти, одержані від органів державної влади.

48. Яким чином поділяються відповідно до джерел доходи бюджету, що мають вигляд офіційних трансфертів:

- а) поточні та капітальні офіційні трансферти;
- б) натуральні та грошові трансферти;
- в) дотації та субвенції, одержані з Державного бюджету України, з недержавних джерел, з-за кордону;
- г) від органів державного управління інших рівнів, з недержавних джерел, з-за кордону.

49. Які групи видатків включаються до видатків бюджету на національну оборону:

- а) утримання Збройних Сил, правоохоронна діяльність і забезпечення безпеки держави, закупівля озброєння і військової техніки;
- б) утримання Збройних Сил, закупівля озброєння і військової техніки, капітальне будівництво, науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи;
- в) правоохоронна діяльність і забезпечення безпеки держави;
- г) утримання Збройних Сил, попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій і наслідків стихійного лиха;

50. Державні і муніципальні витрати здійснюються шляхом:

- а) кредитування;
- б) фінансування;
- в) трансфертування;
- г) всі відповіді вірні.

51. Затверджує та вносить зміни в бюджетну класифікацію:

- а) Верховна рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністр Фінансів;
- г) Міністр Економіки.

52. Поточні видатки включають:

- а) витрати на товари та послуги;
- б) виплати процентів (доходу) за зобов'язаннями;
- в) субсидії та поточні трансферти;
- г) всі відповіді вірні.

53. Граничний розмір резервного фонду:

- а) не може перевищувати 1% обсягу видатків загального фонду;
- б) не може перевищувати 3% обсягу видатків загального фонду;
- в) не може перевищувати 5% обсягу видатків загального фонду;
- г) не може перевищувати 10% обсягу видатків загального фонду.

54. Основними фінансовими інструментами формування доходів виступають:

- а) податки та відрахування;
- б) поточні та капітальні офіційні трансферти;
- в) фінансування;
- г) всі відповіді вірні.

55. Публічні доходи – це:

а) частина внутрішнього валового продукту, що надходить у вигляді різних грошових платежів і надходжень у власність держави для використання їх компетентними державними органами для забезпечення мети й завдань, що стоять перед державою;

б) врегульовані нормами фінансового права доходи до грошових фондів суб'єктів публічного права, що спрямовуються останніми на реалізацію завдань і функцій держави, органів місцевого самоврядування та на задоволення публічного інтересу;

в) планова діяльність органів держави й місцевого самоврядування щодо цільового використання публічних коштів;

г) кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів.

56. Метод безповоротного, безвідплатного відпуску грошових коштів на утримання установ, що перебувають на повному фінансуванні з бюджету, на основі фінансових планів кошторисів витрат, це:

- а) бюджетна установа;
- б) асигнування;
- в) фінансування державних видатків;
- г) кошторисно-бюджетне фінансування.

57. Форми кошторису і плану затверджує:

- а) Верховна рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Міністерство економіки України.

58. До видатків, що здійснюються з Державного бюджету України, належать видатки на:

а) освіту, охорону здоров'я, культуру та мистецтво, соціальний захист і соціальне забезпечення, фізичну культуру та спорт;

б) державні програми підтримки телебачення, радіомовлення, преси, книговидання, інформаційних агентств, створення та поповнення державних запасів і резервів;

в) проведення виборів у випадках, передбачених законом, та всеукраїнських референдумів, судову владу;

- г) всі відповіді вірні.

59. Фінансово-плановий документ, який визначає обсяг бюджетних асигнувань, їх постатейний та поквартальний розподіл, це:

- а) цільова програма;
- б) кошторис;
- в) бюджет виробничих запасів;
- г) бізнес-план.

60. На кошторисно-бюджетному фінансуванні утримуються:

- а) освітні заклади, установи соціальної сфери, органи законодавчої та виконавчої влади, суди та прокуратура;
- б) установи охорони здоров'я, установи культури;
- в) установи Міністерства оборони України, Прикордонних військ України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України;
- г) всі відповіді вірні.

61. Плановий, цільовий, безповоротний і безвідплатний відпуск коштів за умови оптимального поєднання власних, кредитних і бюджетних джерел фінансування, що здійснюється на планове виконання загальнодержавних функцій, а також для утримання соціально-культурної сфери, забезпечення соціальних гарантій та зобов'язань держави з дотриманням режиму економії при здійсненні постійного контролю, це:

- а) фінансування державних видатків;
- б) кошторис;
- в) кошторисно-бюджетне фінансування;
- г) асигнування.

62. Суб'єкти фінансування:

- а) державні органи;
- б) підприємства;
- в) установи державної чи комунальної форм власності;
- г) всі відповіді вірні.

63. Види кошторисів:

- а) індивідуальні кошториси;
- б) зведені кошториси;
- в) кошториси на централізовані заходи;
- г) всі відповіді вірні.

64. Складові кошторису:

- а) загальний та спеціальний фонд;
- б) спеціальний та індивідуальний фонд;
- в) індивідуальний та загальний фонд;
- г) всі відповіді вірні.

65. Безперервне використання державою коштів бюджету та позабюджетних фондів та власних коштів підприємств і організацій на потреби, що визначені державними завданнями, це:

- а) витрати бюджету;
- б) податки;
- в) видатки;
- г) кошторис.

Тема 4. Правові основи міжбюджетних відносин

1. Підставою для існування міжбюджетних відносин є:

- а) розподіл повноважень між державною виконавчою владою та органами місцевого самоврядування;
- б) розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи;
- в) гарантія з боку держави щодо фінансування наданих повноважень органам місцевого самоврядування;
- г) всі відповіді вірні.

2. Складова частина бюджету, що забезпечує цільове інвестиційне бюджетне фінансування і передбачає виділення бюджетних асигнувань на інвестиційні цілі – це:

- а) бюджет розвитку;
- б) дотація;
- в) субвенція;
- г) соціальний бюджет.

3. Остаточне збалансування бюджетів одного рівня проводиться:

- а) на початку бюджетного року;
- б) протягом бюджетного року;
- в) наприкінці бюджетного року;
- г) вірними є відповіді А та Б.

4. Термін подання проекту бюджету для міст районного підпорядкування, селищних і сільських рад:

- а) до 10 грудня;
- б) до 25 листопада;
- в) до 25 грудня;
- г) до 1 січня;

5. Вид допомоги у грошовій або натуральній формі, що надається із коштів державного чи місцевого бюджетів юридичним і фізичним особам і має форму фінансової допомоги чи відшкодування втрат доходів (житлові субсидії в Україні малозабезпеченим громадянам на оплату житлово-комунальних послуг) - це:

- а) субвенція;
- б) субсидія;
- в) дотація;
- г) трансферт.

6. Розпорядники бюджетних коштів поділяються на:

- а) прямих та непрямих;
- б) головних розпорядників та розпорядників нижчого рівня;
- в) основних та другорядних;
- г) офіційних та прихованих.

7. Безвідплатна, безповоротна допомога з бюджету вищого рівня бюджету нижчого, яка не має цільового характеру та надається у випадку перевищення видатків над доходами – це:

- а) субвенція;
- б) субсидія;
- в) дотація;
- г) трансферт.

8. Форма грошової допомоги місцевим бюджетам із державного бюджету, яка призначена для конкретно прописаної цілі/цілей – це:

- а) субвенція;
- б) субсидія;
- в) дотація;
- г) трансферт.

9. Грошова допомога, що надається державою за рахунок коштів бюджету, а також спеціальних фондів юридичним особам, місцевим державним органам, іншим державам – це:

- а) субвенція;
- б) субсидія;
- в) дотація;
- г) трансферт.

10. Міжбюджетні трансферти поділяються на:

- а) дотацію вирівнювання;
- б) субвенцію;
- в) кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів;
- г) всі відповіді є вірними.

11. Порядок та умови надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам визначаються:

- а) Верховною Радою України;
- б) Кабінетом Міністрів України;

- в) Рахунковою Палатою;
- г) Президентом України.

12. Гарантований державою в межах наявних бюджетних ресурсів рівень фінансового забезпечення повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій і виконавчих органів місцевого самоврядування, що використовується для визначення обсягу міжбюджетних трансфертів – це:

- а) міжбюджетний трансферт;
- б) трансферт;
- в) фінансовий норматив бюджетної забезпеченості;
- г) вірними є відповіді А та Б.

13. Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості використовується для:

- а) визначення розподілу міжбюджетних трансфертів;
- б) визначення розподілу субсидій;
- в) визначення розподілу субвенцій;
- г) визначення розподілу дотацій.

14. Обов'язкові платежі, які на тривалий період повністю або частково закріплюються як джерело доходів конкретного бюджету – це:

- а) дотації;
- б) податки;
- в) закріплені доходи;
- г) закріплені видатки.

15. Обов'язкові платежі, що можуть надходити до бюджетів різних ланок бюджетної системи – це:

- а) закріплені доходи;
- б) регулюючі доходи;
- в) видатки;
- г) закріплені видатки.

16. Отримання державою коштів у формі запозичень від юридичних і фізичних осіб, урядів інших країн, міжнародних фінансових організацій на умовах поворотності, терміновості і платності – це:

- а) державна субвенція;
- б) державна позика;
- в) державна дотація;
- г) державний борг.

17. Державний орган та його керівники, яким надано головне право розпоряджатися виділеними бюджетними асигнуваннями, а також направляти їх для використання за призначенням – це:

- а) головний розпорядки коштами;
- б) Рахункова палата;
- в) Державне казначейство;
- г) Кабінет Міністрів України.

18. *Визначений період часу, на який здійснюється складання і виконання затвердженого бюджету – це:*

- а) час за який здійснюється виконання бюджету;
- б) бюджетний період;
- в) бюджетний квартал;
- г) вірної відповіді не має.

19. *Взаємодія між бюджетами різних рівнів проявляється в перерозподілі доходів, який здійснюється:*

- а) шляхом передачі частини регулюючих доходів у нижчестоящі бюджети;
- б) шляхом передачі частини доходу у вигляді фінансової допомоги;
- в) шляхом взаємних розрахунків;
- г) всі відповіді є вірними.

20. *Відносини між органами влади відповідного рівня із приводу розподілу доходів і видатків між бюджетами – це:*

- а) міжбюджетні відносин;
- б) бюджетні відносини;
- в) бюджетні правовідносини;
- г) вірними є відповіді Б та В.

Вимоги до виконання індивідуальної науково-дослідної роботи

Індивідуальна робота студента включає консультації для студентів з методики складання таблиць, схем, логічних ланцюжків; характеристику методики написання контрольних, самостійних робіт, наукових робіт; підготовку з питань до модульного контролю, заліку та іспиту; роботу зі студентами, які потребують навчальної допомоги з окремих тем.

Загалом, індивідуальна науково-дослідна робота студентів є однією з важливих форм навчального процесу при підготовці юристів-правознавців. Виконання завдань індивідуальної роботи створює можливість глибшого опанування студентами основних теоретичних положень, понять та категорій, що становлять основний зміст навчальної дисципліни «Фінансове право», а також дозволяє студентам самостійно поглиблювати та відпрацьовувати володіння основними методами наукового дослідження, розвивати самостійне теоретичне правове мислення.

Індивідуальна робота повинна мати чітку і логічну структуру: вступ обсягом 1-1,5 сторінки формату А4, основна частина обсягом 9-10 сторінок та висновки 1,5-2 сторінки. Загальний обсяг індивідуальної роботи не повинен перевищувати 23-24 сторінок формату А4, не враховуючи списку літератури.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, ступінь її наукової розробленості у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, визначаються питання, які вимагають вирішення. Також в цій частині роботи вказується об'єкт, предмет, мета, завдання і методологічна основа дослідження, характеризуються джерела одержання інформації.

Основна частина індивідуальної роботи передбачає виконання поставлених перед студентом завдань.

В кінці навчально-дослідної роботи необхідно вказати список використаних у роботі джерел.

Спеціальні джерела і нормативний матеріал студент підбирає самостійно. Консультацію з бібліографії можна отримати у працівників бібліотеки і викладачів кафедри.

Особливу увагу слід приділити підбору нормативно-правових актів, які стосуються теми, монографій, наукових статей та інших джерел.

Надавати перевагу необхідно новітніми джерелами та останніми редакціями нормативних актів. Це дасть можливість уникнути використання застарілих норм і положень. Проте, залежно від мети та завдань дослідження, можуть широко використовуватись і інші наукові, публіцистичні, статистичні джерела, аналізуватися нормативно-правові акти та їх редакції, що втратили чинність.

Наукові джерела потрібно використовувати творчо. Пряме запозичення чужих думок без посилання на автора і просте переписування не дозволяється.

Список джерел, що використовувалися в навчально-дослідній роботі, повинен включати:

- нормативно-правові акти (Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, закони України, підзаконні акти);

- наукові праці (монографії, брошури, статті тощо);
- статті в періодичні виданнях (журналах, газетах, збірниках);
- електронні ресурси Інтернету (дані з офіційних сайтів органів державної влади, міжнародних організацій тощо);
- інші джерела.

Всі джерела розміщують в алфавітному порядку згідно діючих стандартів бібліографічного опису.

Якщо в роботі використані посилання на застарілі (нечинні чи змінені) нормативно-правові акти, то така робота не може бути оцінена позитивно і підлягає переробці.

Індивідуальні роботи, рівень виконання яких оцінений як незадовільний, підлягають доопрацюванню відповідно до зауважень викладача.

Додаткові бали до підсумкової рейтингової оцінки з дисципліни «Фінансове право» у відповідності до робочої програми студенти можуть отримати у випадку виконання індивідуальної роботи, яка зараховується за умови якісного виконання наступного виду робіт:

1. Участь в розробці, підготовці, виготовленні навчальних матеріалів (ситуаційних задач, схем, словників тощо), або наочних навчальних матеріалів (плакатів, слайд-шоу, мультимедійних посібників тощо) – від 5 до 10 балів;
2. Складання бібліографічного покажчика з дисципліни «Фінансове право» – від 5 до 10 балів;
3. Складання опорних конспектів-схем з дисципліни «Фінансове право» – від 5 до 10 балів;
4. Підготовка та захист наукової роботи по темі затвердженій викладачем. Оцінка написання і захисту наукової роботи – 10 балів як додатковий коефіцієнт до підсумкової рейтингової оцінки з дисципліни "Фінансове право" за умови опублікування даних матеріалів.
5. Розробка тестових завдань з дисципліни «Фінансове право» – від 5 до 10 балів.
6. Підготовка та презентація реферату – від 5 до 10 балів.

Вибір теми індивідуальної роботи проводиться індивідуально за узгодженням з викладачем, що здійснюватиме контроль за ходом виконання та результатами дослідження.

Результати індивідуальної навчально-дослідної роботи студента можуть бути оцінені викладачем максимально у 20 балів, які додаються до рейтингу студента у поточному навчально-змістовному модулі відповідної дисципліни.

Індивідуальна робота з дисципліни «Проблеми бюджетного права та процесу» виконується магістрами за наступною структурою:

1. Надайте визначення базових понять з теми.
2. Скласти схеми за обраною тематикою (не менше 20).
3. Здійснити самостійний аналіз чинних нормативно-правових актів за обраною темою.
4. Тестові завдання: самостійно скласти тестові завдання з теми із посиланням на конкретні джерела отриманої інформації (не менше 20 тестів).

5. Самостійно розробити презентацію з теми. Опрацювати теоретичний матеріал з теми індивідуальної роботи, а результати оформити у вигляді презентації, яка повинна містити не менше 20 слайдів.

Теми для індивідуальної роботи з дисципліни «Проблеми бюджетного права та процесу»:

1. Бюджетна політика: способи формування та реалізації.
2. Бюджетне планування і прогнозування: перспективи вдосконалення.
3. Проблемні питання прийняття місцевих бюджетів місцевими органами самоврядування.
4. Бюджетні правопорушення: заходи щодо попередження правопорушень в бюджетній діяльності.
5. Правовий статус Рахункової палати України.
6. Бюджетна система і бюджетний устрій України: принципи побудови.
7. Зведений бюджет держави.
8. Оптимізація організації та контролю виконання державного та місцевих бюджетів.
9. Державна казначейська служба України – учасник бюджетного процесу.
10. Міжбюджетні відносини в Україні: перспективи розвитку та шляхи удосконалення.
11. Правові засади доходів і видатків місцевих бюджетів.
12. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.
13. Питання вдосконалення контролю виконання місцевих бюджетів.
14. Фінансово-правова відповідальності за порушення бюджетного законодавства.
15. Бюджетні правовідносини в Україні: поняття, класифікація, структура.
16. Класифікація бюджетних правовідносин.
17. Бюджетне право як підгалузь фінансового права.
18. Порівняльна характеристика бюджету України та країн розвинутої демократії (США, Англія, Німеччина).
19. Порядок та правові Порядок скорочення видатків загального фонду Державного бюджету України.
20. Суб'єктний склад бюджетних правовідносин та проблеми його визначення.
21. Характеристика змісту бюджетних правовідносин.
22. Сучасний стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні.
23. Процесуальні норми бюджетного права.
24. Юридичні факти у бюджетному праві України.
25. Система державних видатків в Україні.
26. Досвід зарубіжних країн з питань організації бюджетного процесу.
27. Бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування в процесі формування місцевих бюджетів.
28. Система державних доходів в Україні.
29. Поняття та призначення бюджетної класифікації.

30. Розгляд та прийняття Закону про Державний бюджет, рішень про місцеві бюджети.

**Критерії оцінювання виконання і захисту студентом
індивідуального завдання (20 балів)**

1. Цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу матеріалу - **максимально 4 бали.**
2. Повнота розкриття питання - **максимально 4 бали.**
3. Уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки - **максимально 3 бали.**
4. Опрацювання сучасних наукових інформаційних джерел - **1 бал.**
5. Правильність оформлення роботи - **максимально 2 бали.**
6. Захист виконаного індивідуального завдання - **максимально 4 бали:**
 - 4 бали** – відповідь бездоганна за змістом, студент вільно володіє матеріалом, чітко і повно відповідає на запитання викладача;
 - 3 бали** – відповідь розкрита, студент вільно володіє матеріалом, але містить деякі неточності та помилки;
 - 2 бали** – відповідь повна, студент допускає помилки в основних питаннях;
 - 1 бал** – студент у загальній формі орієнтується в матеріалі, відповідь неповна, поверхова.
7. Виконання роботи на електронному носії **максимально 3 бали:**
 - 3 бали** – презентація роботи;
 - 2 бали** – електронний варіант тексту з рисунками та таблицями;
 - 1 бал** – рукописний варіант роботи.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автономність бюджету — незалежність відповідних органів влади й управління у процесі формування й виконання бюджету даного рівня від органів влади і управління вищого рівня. Засновується на чіткому розмежуванні функцій і повноважень між рівнями адміністративно-територіального поділу. Забезпечується збалансованим розподілом доходів і видатків між бюджетами.

Бюджет - план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду;

Бюджет автоматичний - автоматичне перенесення бюджету минулого року на новий бюджетний рік у випадку несвоєчасного прийняття нового бюджету.

Бюджет держави - сукупність відносин, що відображається у затвердженому плані формування і використання централізованого фонду коштів, необхідного для здійснення завдань і функцій держави в цілому та органів місцевого самоврядування зокрема.

Бюджет району в місті - встановлений нормами, затвердженими рішенням районної Ради в місті, план формування і використання районного фонду коштів для забезпечення функцій, які здійснюються органами влади і самоврядування району в місті.

Бюджет села (селища) - встановлений нормами, затвердженими рішенням сільської (селищної) Ради, план формування і використання фонду коштів окремого села (селища) для забезпечення функцій, які здійснюються органом самоврядування села (селища) та його виконавчим комітетом.

Бюджет сільської ради - встановлений нормами, затвердженими рішенням сільської Ради, план формування і використання фонду коштів кількох сіл, що входять до складу однієї сільської Ради, для забезпечення функцій, які здійснюються органом самоврядування та його виконавчим комітетом.

Бюджет центральний - основний фонд централізованих грошових коштів держави в цілому та федеративних утворень, призначений для реалізації функцій, покладених на загальнодержавні та федеральні органи влади й управління.

Бюджети місцевого самоврядування - бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань.

Бюджетні права - це сукупність юридичних норм, що визначають бюджетний устрій, склад доходів і видатків бюджетів, регулюють права органів державної влади й управління по складанню, затвердженню і виконанню бюджету, а також порядок затвердження звітів про виконання бюджетів.

Бюджетні резерви - це фонди непередбачених витрат, які створюються у відповідних бюджетах для безперебійного фінансування запланованих в бюджетах заходів за умов зниження доходів чи у разі фінансування непередбачених витрат невідкладного характеру.

Бюджетна ініціатива – це право членів законодавчого органу вносити зміни у представлений виконавчою владою проект бюджету.

Бюджетна класифікація - єдине систематизоване, функціональне згрупування доходів і видатків бюджету за однорідними ознаками, що забезпечує загальнодержавне і міжнародне зіставлення бюджетних даних. Включає чотири розділи: доходи бюджету; видатки бюджету; фінансування бюджету; державний борг.

Бюджетна модель - порядок і методологія формування і використання бюджету, які відображаються: в рівні бюджетної централізації валового внутрішнього продукту; принципах, методах, формах і джерелах мобілізації його доходів; принципах, напрямках і формах бюджетного фінансування. Визначається місцем та роллю, які відводяться бюджету у суспільстві та фінансовій системі.

Бюджетна позичка - надання коштів з бюджету вищого рівня бюджету нижчого рівня на покриття тимчасових касових розривів (випередження в часі фінансування видатків по відношенню до надходження доходів) на умовах строковості і поворотності до кінця бюджетного року.

Бюджетна політика - діяльність держави у галузі формування і використання бюджетних коштів, спрямована на підтримання високого рівня зайнятості, стабільної економіки, зростання валового внутрішнього продукту.

Бюджетна програма - систематизований перелік заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети та завдань, виконання яких пропонує та здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій;

Бюджетна резолюція – це документ, який приймається депутатами міськради щоб окреслити пріоритети бюджетної політики міста на наступний період.

Бюджетна рівновага - стан окремих бюджетів і бюджетної системи в цілому, що характеризується наявністю врівноваженості двох різноспрямованих факторів: доходів і видатків.

Бюджетна система - врегульована правовими нормами сукупність усіх видів бюджетів, які створюються у країні відповідно до її бюджетного устрою.

Бюджетна субвенція - цільова субсидія з бюджету вищого рівня до бюджету нижчого рівня на умовах пайової участі даних бюджетів у фінансуванні встановлених видатків, об'єктів, програм, проектів та заходів. У разі порушення цільового використання субвенція підлягає поверненню бюджету, що її видав.

Бюджетне забезпечення - сукупність заходів і грошових коштів та створення умов, що сприяють нормальному проходженню бюджетного процесу, реалізації намічених планів, програм, проектів, підтриманню стабільного функціонування бюджетної системи та її бюджетів, попередженню порушень законів і нормативних актів.

Бюджетне зобов'язання - будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому;

Бюджетне кредитування - надання суб'єктам господарювання позичок з бюджету на засадах поворотності, строковості і платності.

Бюджетне планування – це централізований розподіл та перерозподіл внутрішнього валового продукту та національного доходу за всіма ланками бюджетної системи України та за всіма видами фінансових планів, включаючи кошториси бюджетних установ, що здійснюються на основі чинного законодавства про бюджет та державних програм економічного і соціального розвитку держави.

Бюджетне право - сукупність фінансово-правових норм, що регулюють фінансові відносини, які виникають у зв'язку з бюджетною діяльністю, тобто утворенням, розподілом та використанням коштів державного та місцевих бюджетів.

Бюджетне призначення - повноваження, надане головному розпоряднику бюджетних коштів цим Кодексом, законом про Державний бюджет України або рішенням про місцевий бюджет, що має кількісні та часові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування;

Бюджетне регулювання - діяльність органів законодавчої і виконавчої влади вищого рівня щодо розподілу і перерозподілу доходів та нормування видатків, яка здійснюється з метою збалансування бюджетів нижчого рівня.

Бюджетне субсидування - передача коштів з бюджету вищого рівня до бюджету нижчого рівня з метою надання фінансової допомоги та фінансування певних програм.

Бюджетне фінансування - надання в безповоротному порядку грошового забезпечення на видатки, пов'язані зі здійсненням державних замовлень, виконанням державних програм, утриманням державних і комунальних установ та організацій.

Бюджетний дефіцит - величина перевищення видатків бюджету над його постійними доходами. У визначенні розміру дефіциту державні позики до джерел доходів не враховуються.

Бюджетний запит - документ, підготовлений розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідними обґрунтуваннями щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступний бюджетний період;

Бюджетний контроль – це система, за допомогою якої здійснюється перевірка відповідності потоків видатків і доходів цілям, поставленим у бюджеті. Система контролю звичайно включає регулярне складання звітів про ці потоки.

Бюджетний механізм - сукупність конкретних форм бюджетних відносин, специфічних методів формування і використання бюджетних коштів.

Бюджетний мультиплікатор - числовий коефіцієнт, що показує, у скільки разів зростуть або скоротяться бюджетні доходи через збільшення або скорочення бюджетних видатків на одну грошову одиницю.

Бюджетний надлишок - перевищення доходів бюджету над його нормованими видатками.

Бюджетний період - визначений період часу, на який здійснюється складання і виконання затвердженого бюджету.

Бюджетний профіцит - перевищення доходів бюджету над його видатками.

Бюджетний процес - регламентована нормами права діяльність, пов'язана із складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України;

Бюджетний розпис - документ, в якому встановлюється розподіл доходів та фінансування бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів по певних періодах року відповідно до бюджетної класифікації;

Бюджетний устрій - організація і принципи побудови бюджетної системи, встановлення її складу і структури та взаємозв'язку між окремими ланками бюджетної системи.

Бюджетний цикл - проміжок часу, що охоплює діяльність органів державної влади й місцевого самоврядування починаючи з розробки й складання проекту акта про бюджет, його розгляд і затвердження, виконання та складання, розгляд і затвердження звітності про виконання відповідного бюджету.

Бюджетні відносини – це суспільні відносини, врегульовані бюджетно-правовими нормами і пов'язані з формуванням, розподілом та витрачанням ресурсів бюджетної системи країни.

Бюджетні дотації - кошти, які передаються з бюджету вищого рівня до бюджетів нижчого рівня на покриття їх дефіциту.

Бюджетні інвестиції - вкладання коштів у визначені об'єкти і проекти з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Вони є капітальними вкладеннями в розвиток виробництва чи соціальну сферу.

Бюджетні обмеження - фінансові обмеження на витрачання грошових коштів з бюджету, які виражаються в формі гранично допустимих видатків.

Бюджетні повноваження - права та обов'язки органів державної влади і місцевого самоврядування у галузі бюджетної діяльності, що визначаються Бюджетним кодексом України, щорічними законами про Державний бюджет, Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні", іншими законами, рішеннями місцевих рад та локальними актами.

Бюджетні потоки - рух грошових коштів до бюджету і з нього, а також між окремими бюджетами, який здійснюється через рахунки бюджету, що відкриваються в установах банківської системи.

Бюджетні права – сукупність юридичних норм, які визначають бюджетний устрій країни, права органів державної влади, державного управління і місцевого самоврядування у процесі складання, розгляду, затвердження і виконання бюджетів, а також складання і затвердження звітів про виконання бюджетів.

Бюджетні правовідносини - це суспільні відносини, врегульовані бюджетно-правовими нормами і пов'язані з формуванням, розподілом та витрачанням ресурсів бюджетної системи країни.

Бюджетні резерви - заздалегідь відокремлена частина бюджетних коштів, призначена для фінансування невідкладних витрат, що не могли бути передбачені під час затвердження бюджету.

Бюджетні трансферти - це невідплатні і безповоротні платежі з бюджету юридичним і фізичним особам, які не являють собою придбання товарів чи послуг, надання кредиту або виплату непогашеного боргу.

Взаємні розрахунки - передача коштів з одного бюджету до іншого у зв'язку з перерозподілом між ними доходів або видатків після затвердження бюджету.

Видатки бюджету - використання доходів держави на поточні і капітальні потреби за галузевим, відомчим, цільовим і територіальним призначенням.

Видатки розвитку (капітальні видатки) - фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності, зокрема: фінансування капітальних вкладень виробничого і невиробничого призначення; фінансування структурної перебудови національної економіки; субсидії, субвенції та інші видатки, пов'язані з розширенням відтворенням виробництва і соціальної сфери. До них належать придбання основного капіталу; створення державних запасів і резервів; придбання землі і нематеріальних активів; капітальні трансферти.

Виконання бюджету - забезпечення повного і своєчасного надходження всіх передбачених у затвердженому бюджеті доходів і спрямування цих коштів на фінансування видатків, включених до бюджету.

Викуп державного боргу - виплата коштів власникам державних цінних паперів при настанні терміну їх погашення.

Вилучення бюджетного надлишку - перевищення запланованих доходів над нормованими видатками, що передаються на законодавчій основі з бюджету нижчого рівня до бюджету вищого рівня.

Витрати бюджету - видатки бюджету та кошти на погашення основної суми боргу;

Відомча структура видатків бюджету - групування видатків, що відображає розподіл бюджетних асигнувань за безпосередніми отримувачами коштів з бюджету.

Вільний залишок коштів бюджету - кошти, що утворилися на початок поточного бюджетного року; доходи бюджету, додатково одержані у процесі виконання бюджету; суми перевищення доходів над видатками, які утворилися в результаті збільшення надходжень до бюджету чи економії у видатках поточного року. Ці кошти не підлягають вилученню органами державної виконавчої влади вищого рівня.

Внутрішній державний борг - заборгованість держави юридичним і фізичним особам, яка утворилась у зв'язку із залученням їх коштів на внутрішньому фінансовому ринку для фінансування видатків бюджету та виконання державних програм і замовлень.

Гарантована позика 1) форма державного кредиту, погашення суми і сплата відсотків за яким забезпечується заставою майна або певними доходами; 2) гарантовані урядом облігаційні позики місцевих органів влади, випущені під конкретні окупні місцеві інвестиційні проекти.

Головний розпорядник бюджетних коштів - державний орган та його керівники, яким надано головне право розпоряджатися виділеними бюджетними асигнуваннями, а також направляти їх для використання за призначенням.

Державна допомога - грошова допомога, що виплачується фізичним особам за рахунок коштів бюджету або державних цільових фондів.

Державна дотація - кошти, що виділяються з бюджету підприємствам на покриття їх збитків.

Державна позика - отримання державою коштів у формі запозичень від юридичних і фізичних осіб, урядів інших країн, міжнародних фінансових організацій на умовах поворотності, терміновості і платності.

Державна субвенція - цільове виділення коштів з бюджету суб'єктам підприємницької діяльності на фінансування певних програм і проектів на умовах пайової участі бюджету та отримувача коштів.

Державне банкрутство - повна або часткова відмова держави від платежів за зовнішніми та внутрішніми боргами.

Державне замовлення - замовлення державними органами виготовлення продукції (товарів), проведення робіт за рахунок коштів бюджету.

Державне споживання - частина валового внутрішнього продукту, що витрачається на утримання державного апарату, здійснення державних функцій, в т. ч. витрати на оплату державних замовлень і державних закупівель.

Державний борг - сума заборгованості держави зовнішнім і внутрішнім кредиторам.

Державний бюджет - центральний бюджет України, який призначений для фінансового забезпечення функцій і повноважень вищих органів державної влади й управління.

Державний грант - державне замовлення на виконання наукових досліджень і розробок.

Державний кредит - це сукупність відносин між державою в особі її органів влади й управління, з одного боку, та юридичними або фізичними особами, з іншого боку, за яких держава виступає в ролі позичальника коштів або гаранта чи в ролі позикодавця урядам інших країн.

Державні боргові зобов'язання - державні цінні папери, що засвідчують відносини у межах позики, в яких боржником виступають органи державного управління.

Державні закупівлі - частина вироблених у країні чи за кордоном товарів (послуг, робіт), які купуються державними органами за рахунок коштів бюджету.

Державні інвестиції - вкладення за рахунок коштів бюджету чи цільових фондів в інвестиційні проекти чи соціально-економічні програми.

Державні казначейські зобов'язання - державні цінні папери на пред'явника, які розміщуються на певний строк і надають право на одержання фіксованого доходу протягом періоду володіння цими паперами.

Державні субсидії - всі невідплатні поточні виплати підприємствам та громадянам, які не передбачають компенсації у вигляді спеціально обумовлених виплат або товарів і послуг в обмін на проведені платежі, а також видатки, пов'язані з відшкодуванням збитків державних підприємств.

Державні цільові фонди - грошові фонди, що формуються з метою гарантованого фінансування державою певних видатків.

Державні цінні папери - боргові зобов'язання, емітовані державою.

Дефіцит бюджету - це сума, на яку рівень видатків бюджету перевищує рівень надходжень.

Дефіцитне фінансування - забезпечення видатків бюджету за рахунок державних позик та емісії грошей в умовах дефіциту бюджету.

Добровільні платежі - перерахування коштів у державні і громадські фонди цільового призначення юридичними та фізичними особами у вигляді добровільних пожертвувань, спонсорської допомоги та благодійництва.

Додатковий бюджет - бюджет, складений з урахуванням додаткових витрат, що виникли у поточному році після затвердження основного бюджету.

Дотація вирівнювання - міжбюджетний трансферт на вирівнювання доходної спроможності бюджету, який його отримує;

Доходи бюджету - надходження до відповідних бюджетів у вигляді податкових і неподаткових платежів, доходів від операцій з капіталом, офіційних трансфертів та доходів державних цільових фондів, включених до бюджету.

Доходи бюджету - це надходження до бюджету, що використовуються державою для здійснення її функцій та регулюються правовими нормами.

Доходи від операцій з капіталом - доходи бюджету у вигляді надходжень від продажу основного капіталу, державних запасів товарів, землі та нематеріальних активів.

Економічна структура видатків бюджетів - групування видатків бюджетів усіх рівнів за їх економічним змістом і цільовим призначенням.

Емісійний дохід - сума перевищення доходів, отриманих державою від емісійних операцій, над витратами по забезпеченню цих операцій. Використовується безпосередньо для покриття бюджетного дефіциту або опосередковано через кредитування держави банківською системою під державні цінні папери.

Єдиний кошторис доходів і видатків - основний документ бюджетної установи та організації, що визначає загальний обсяг, цільове надходження, використання і поквартальний розподіл бюджетних і позабюджетних коштів закладу.

Єдність бюджетної системи - означає, що всі бюджети, які формуються у країні та в окремих адміністративно-територіальних одиницях, утворюють єдине ціле. Забезпечується затвердженням на кожному рівні бюджетної системи єдиного (зведеного) бюджету даної території. Ґрунтується на єдиній дохідній базі всіх бюджетів та керівництві бюджетним процесом з єдиного центру.

Загальнодержавні податки - податки, встановлені вищим органом законодавчої влади і обов'язкові для справляння на всій території держави.

Закон про Державний бюджет України - закон, який затверджує повноваження органам державної влади здійснювати виконання Державного бюджету України протягом бюджетного періоду.

Закріплені доходи - доходи, які повністю або частково (відповідно до заздалегідь встановлених, незмінних і єдиних нормативів) надходять до відповідних бюджетів.

Залишок бюджетних коштів - обсяг коштів на рахунках відповідного бюджету та розпорядників коштів цього бюджету на кінець дня;

Запозичення - операції, пов'язані з отриманням бюджетом коштів на умовах повернення, платності та строковості, в результаті яких виникають зобов'язання держави, Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування перед кредиторами;

Збалансований бюджет - бюджет, в якому загальна сума доходів дорівнює загальній сумі видатків.

Зведений (консолідований) бюджет – це сукупність показників бюджетів, що використовуються для аналізу і прогнозування економічного і соціального розвитку держави, не затверджується і має розрахунково-інформаційний характер.

Зведений бюджет Автономної Республіки Крим - об'єднання Республіканського бюджету та бюджетів районів і міст республіканського підпорядкування Автономної Республіки Крим.

Зведений бюджет міста - об'єднання міського бюджету та бюджетів районів міста.

Зведений бюджет області - об'єднання обласного бюджету та зведених бюджетів районів і міст обласного підпорядкування.

Зведений бюджет району - об'єднання районного бюджету, бюджетів міст районного підпорядкування, селищ і сіл.

Зведений бюджет України - сукупність усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи України.

Зовнішній державний борг - сукупна заборгованість держави іноземним державам, банкам, нерезидентам та міжнародним фінансовим організаціям.

Зовнішня позика - основна форма міжнародного кредиту, яка являє собою одержану державою позичку від іноземних кредиторів.

Казначейська емісія - випуск в обіг казначейських білетів, зобов'язань і державних цінних паперів Державним казначейством чи іншими державними фінансовими органами.

Казначейські векселі - державні цінні папери, що є короткостроковими грошовими зобов'язаннями, випущеними на період від 3 до 12 місяців, за якими дохід власників формується як різниця між номінальною ціною векселя та ціною продажу його зі знижкою проти номіналу.

Капітальні бюджетні трансферти - безповоротні і невідплатні односторонні платежі органів державного управління, які не ведуть до виникнення або погашення фінансових вимог. Передбачені на придбання капітальних активів, компенсації втрат, пов'язаних з пошкодженням основного капіталу або збільшенням капіталу отримувачів.

Касове виконання бюджету - прийом та зарахування доходів на рахунки бюджету і перерахування коштів з цих рахунків на фінансування видатків.

Коефіцієнт вирівнювання - коефіцієнт, що застосовується при розрахунку обсягу дотації вирівнювання та коштів, що передаються до Державного бюджету України з місцевих бюджетів, з метою зміцнення доходної бази бюджетів місцевого самоврядування.

Контрактні асигнування - виділення коштів під довгострокові урядові замовлення суб'єктам підприємництва.

Кошик доходів бюджетів місцевого самоврядування - податки і збори (обов'язкові платежі), що закріплені цим Кодексом на постійній основі за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

Кошторис - фінансовий документ, в якому в плановому порядку визначаються обсяги коштів на фінансування певних об'єктів, програм і заходів з визначенням їх цільового призначення і розподілом за окремими періодами фінансування.

Кошторисне фінансування - виділення коштів на утримання закладів, установ і організацій, виконання певних програм і реалізацію певних заходів на підставі спеціального фінансового документа - кошторису.

Кредитування за вирахуванням погашення - операції, пов'язані з наданням коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, в результаті яких з'являються зобов'язання перед бюджетом, та операції, пов'язані з поверненням цих коштів до бюджету.

Міжбюджетні трансферти - кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Місцевий фінансовий орган - установа, що відповідно до законодавства України здійснює функції по складанню, виконанню місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету. Для цілей цього Кодексу Міністерство фінансів Автономної Республіки Крим віднесено до місцевих фінансових органів.

Місцеві бюджети - бюджети адміністративно-територіальних одиниць, призначені для фінансового забезпечення закріплених і делегованих відповідним місцевим органам державної влади і самоврядування функцій.

Місцеві податки і збори - обов'язкові платежі юридичних та фізичних осіб до місцевих бюджетів, встановлення і справляння яких регулюється місцевими органами влади.

Міський бюджет - установлений нормами, затвердженими рішенням міської Ради, план формування і використання загальноміського фонду коштів для забезпечення функцій, які здійснюються органами державної влади і місцевого самоврядування міста.

Надходження до бюджету - доходи бюджету та кошти, залучені в результаті взяття боргових зобов'язань органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування.

Незбалансований бюджет - бюджет, в якому не має рівності між загальною сумою доходів і загальною сумою мінімально необхідних видатків.

Неподаткові надходження - доходи бюджету у вигляді доходів від власності та підприємницької діяльності, адміністративних зборів і платежів, некомерційного та побічного продажу, надходжень від штрафів та фінансових санкцій, інших неподаткових надходжень.

Обласний бюджет - установлений нормами, затвердженими рішенням обласної Ради, план формування і використання загальнообласного фонду коштів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади й управління області.

Облігації державної позики - облігації, емітентом яких є держава.

Облігації довгострокові - облігації зі строком погашення 5 - 10 років.

Облігації короткострокові - облігації зі строком погашення до одного року.

Обов'язкові платежі - платежі податкового і неподаткового характеру до бюджету і державних фондів цільового призначення, внесення яких передбачено відповідними законодавчими актами.

Оборонний бюджет - частина бюджету держави, яка витрачається на національну оборону.

Оборотна касова готівка - встановлений при затвердженні бюджету ліміт залишку коштів на його рахунку для фінансування видатків у разі виникнення тимчасового касового розриву (фінансування видатків випереджає в часі надходження доходів).

Обсяг бюджету - це річна сума коштів, що проходять через цей фонд. В цілісному вигляді бюджетних коштів не буває, так як зразу після надходження на бюджетний рахунок вони використовуються для фінансування державних потреб.

Органи стягнення - податкові, митні та інші державні органи, яким відповідно до закону надано право стягнення до бюджету податків, зборів (обов'язкових платежів) та інших надходжень.

Платіж - погашення зобов'язання, що виникло в поточному або попередніх бюджетних періодах.

Пеня - сума коштів у вигляді відсотків, нарахованих на суми грошових зобов'язань, не сплачених у встановлені законодавством строки.

План - графік документальних виїзних перевірок - перелік платників податків, що підлягають плановій перевірці контролюючими органами у відповідний період календарного року.

Платники державного мита – фізичні та юридичні особи за вчинення в їхніх інтересах дій та видачу документів, що мають юридичне значення, уповноваженими на те органами.

Платники податків - є фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з цим Податковим кодексом України або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно з Податковим кодексом України.

Платні послуги - діяльність, пов'язана з наданням побутових послуг для задоволення особистих потреб замовника за готівку, а також з використанням інших форм розрахунків, включаючи платіжні картки. Перелік платних послуг, для надання яких необхідно придбавати торговий патент, визначається Кабінетом Міністрів України.

Повноваження на майбутні бюджетні зобов'язання - повноваження на взяття бюджетного зобов'язання здійснювати платежі в бюджетному періоді, що настає після закінчення поточного бюджетного періоду.

Податкові надходження - доходи бюджету у вигляді податків на власність, доходи, прибуток, на збільшення ринкової вартості, на міжнародну торгівлю та зовнішні операції; внутрішніх податків на товари і послуги; місцевих податків і зборів; державного мита та інших податків.

Податковий борг - сума узгодженого грошового зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), але не сплаченого платником податків у встановлений Податковим кодексом України строк, а також пеня, нарахована на суму такого грошового зобов'язання

Податок - це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до Податкового Кодексу України.

Позика - грошові кошти, що надаються резидентами, які є фінансовими установами, або нерезидентами, крім нерезидентів, які мають офшорний статус, позичальнику на визначений строк із зобов'язанням їх повернення та сплатою процентів за користування сумою позики

Поточна емісія - останній за часом випуск в обіг державних цінних паперів.

Поточні видатки - витрати бюджетів на утримання мережі підприємств, установ, організацій та органів, яка діє на початок бюджетного року та набуває чинності в даному році, а також на фінансування заходів соціального захисту населення та інших заходів, які не належать до тих, що фінансуються за видатками розвитку.

Предмет бюджетного права - відносини з приводу формування і використання державного і місцевих бюджетів в Україні.

Прибуток емісійний - різниця між ринковою вартістю (курсом) цінних паперів, за якою їх реалізують кінцевому інвесторові, та емісійною ціною, за якою їх випущено емітентом.

Проект бюджету - проект плану формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, що здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду, який є невід'ємною частиною проекту закону про державний бюджет або проекту рішення відповідної ради про місцевий бюджет.

Проектне фінансування - фінансування інвестиційних проектів на підставі затвердженої проектно-кошторисної документації за рахунок власних коштів, банківських кредитів чи бюджетних асигнувань.

Профіцит бюджету - це перевищення доходів бюджету над його видатками. Законодавством передбачено, що профіцит затверджується з метою погашення основної суми боргу.

Пункт обміну іноземної валюти - структурна одиниця, яка відкривається банком (фінансовою установою) у порядку, встановленому Національним банком України, у тому числі на підставі агентських договорів з юридичними особами-резидентами, а також національним оператором поштового зв'язку, де здійснюються валютно-обмінні операції для фізичних осіб - резидентів і нерезидентів, та розташована поза межами операційного залу.

Районний бюджет - встановлений нормами, затвердженими рішенням районної Ради, план формування і використання загальнорайонного фонду коштів для забезпечення функцій і завдань, які здійснюються органами державної влади й управління району.

Регулюючі доходи - доходи, закріплені за бюджетами вищого рівня, що передаються до бюджетів нижчого рівня за диференційованими і щорічно змінюваними нормативами відрахувань з метою збалансування бюджетів нижчого рівня.

Резиденти – це 1) юридичні особи та їх відокремлені особи, які утворені та провадять свою діяльність відповідно до законодавства України з місцезнаходженням як на її території, так і за її межами; 2) дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва України за кордоном, які мають дипломатичні привілеї та імунітет; 3) фізична особа - резидент - фізична особа, яка має місце проживання в Україні.

Резервний фонд - певний обсяг нерозподілених видатків, який протягом року може використовуватись на фінансування непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не можуть передбачатися при складанні проекту бюджету.

Республіканський бюджет Автономної Республіки Крим - встановлений нормами закону, прийнятого Верховною радою Автономної Республіки Крим, план формування і використання загальнореспубліканського фонду коштів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами влади й управління Автономної Республіки Крим.

Рефінансування державного боргу - погашення попередньої заборгованості за допомогою випуску нових позик або шляхом заміни короткострокових зобов'язань на середньо- чи довгострокові.

Рішення про місцевий бюджет - нормативно-правовий акт Верховної Ради Автономної Республіки Крим чи відповідної ради, виданий в установленому законодавством України порядку, що містить затверджені повноваження відповідно Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевій державній адміністрації або виконавчому органу місцевого самоврядування здійснювати виконання місцевого бюджету протягом бюджетного періоду.

Розасигнування кредитів - розподіл коштів головними розпорядниками кредитів підпорядкованим підприємствам, установам й організаціям.

Розмежування видатків між бюджетами - законодавчий розподіл видатків, що фінансуються з бюджету, між ланками бюджетної системи у відповідності з розподілом функцій держави між рівнями державної влади й управління.

Розмежування доходів між бюджетами - законодавчий розподіл встановлених загальнодержавних податків та обов'язкових платежів між ланками бюджетної системи з метою забезпечення надійної фінансової бази кожного бюджету.

Розпис доходів і видатків бюджету - основний оперативний план розподілу доходів і видатків за структурою бюджетної класифікації, термінами надходження і витрачання бюджетних коштів протягом року.

Секвестр бюджету - пропорційне скорочення видатків з усіх статей бюджету (крім захищених) протягом часу, що залишається до закінчення поточного бюджетного року.

Соціальне забезпечення - фінансове утримання за рахунок бюджету громадян, які через об'єктивні причини не можуть мати самостійне джерело доходів або перебувати на утриманні інших громадян (інваліди від народження, діти-сироти, самотні люди похилого віку).

Соціальне страхування - система фінансових відносин щодо формування і використання страхових фондів, призначених для відшкодування втрат,

пов'язаних з постійною чи тимчасовою непрацездатністю та втратою місця роботи.

Соціальний захист - сукупність державних заходів і видатків бюджету, пов'язаних з наданням фінансової допомоги окремим верствам населення, які в результаті економічної та фінансової кризи чи з інших незалежних від них причин не мають достатніх для самозабезпечення доходів.

Субвенції - міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про надання субвенції.

Субсидія експортна - субсидія, що надається підприємствам за рахунок державного бюджету з метою стимулювання експорту.

Трансферти населенню - поточні платежі фізичним особам у грошовій (але не натуральній) формі, які призначені для збільшення їх доходу.

Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості - гарантований державою в межах наявних бюджетних ресурсів рівень фінансового забезпечення повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів місцевого самоврядування, що використовується для визначення обсягу міжбюджетних трансфертів.

Фінансово-правовий інститут - бюджетний устрій, який є складовою бюджетного права.

Фінансування бюджету - надходження та витрати у зв'язку із зміною обсягу боргу, а також зміною залишку готівкових коштів по бюджету, які використовуються для покриття різниці між доходами і видатками бюджету.

Фінансування дефіциту бюджету - забезпечення відповідними коштами перевищення видатків над постійними доходами.

Функціональна структура видатків бюджетів - групування видатків бюджетів усіх рівнів, що відображає напрями використання коштів на виконання основних функцій держави.

Цільове фінансування - виділення коштів на фінансування конкретних об'єктів і суб'єктів, витрат, програм і проектів.

Цільові позики - позики, кошти від розміщення яких призначені для фінансування конкретних цілей з метою вирішення певних соціально-економічних завдань і обумовлені при емісії позики.

**ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ КОНТРОЛЮ З ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ»**

(ЗАПИТАННЯ НА ЗАЛІК)

1. Поняття бюджету.
2. Ознаки, принципи та функції бюджету.
3. Значення бюджету для функціонування держави, її адміністративно-територіальних утворень.
4. Бюджетне право та бюджетні правовідносини.
5. Система бюджетного законодавства.
6. Бюджетне право як підгалузь фінансового права.
7. Конституційне закріплення бюджетної діяльності в Україні.
8. Предмет і метод бюджетного права.
9. Характеристика бюджетно-правових норм, їх види та структура.
10. Поняття суб'єкту бюджетних правовідносин.
11. Поняття бюджетної системи і бюджетного устрою України.
12. Принципи бюджетної системи.
13. Структура бюджетів.
14. Поняття та призначення бюджетної класифікації.
15. Класифікація доходів та видатків бюджету.
16. Поняття державного боргу, його класифікація.
17. Дефіцит та профіцит бюджету.
18. Джерела формування спеціального фонду Державного бюджету України.
19. Порядок погашення зобов'язань за державним боргом. Правові гарантії державного боргу.
20. Поняття міжбюджетних відносин.
21. Закріплені доходи.
22. Методи бюджетного регулювання.
23. Поняття і зміст бюджетного процесу.
24. Порядок складання проекту бюджету.
25. Підготовка проекту Закону про Державний бюджет.
26. Розгляд та прийняття Закону про Державний бюджет, рішень про місцеві бюджети.
27. Порядок та підстави внесення змін до Закону про Державний бюджет.
28. Порядок та правові Порядок скорочення видатків загального фонду Державного бюджету України.
29. Виконання бюджету.
30. Звітність про виконання бюджету.
31. Структура та види місцевих бюджетів.
32. Характеристика власних коштів органів місцевого самоврядування та виконавчих органів місцевих рад.

33. Склад доходів, що закріплені за бюджетами місцевого самоврядування.
34. Розмежування видатків між бюджетами. Характеристика видатків місцевих бюджетів.
35. Джерела формування фонду розвитку місцевих бюджетів.
36. Видатки місцевих бюджетів.
37. Поняття та система державних цільових позабюджетних фондів і коштів.
38. Пенсійний фонд України.
39. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.
40. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.
41. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.
42. Характеристика органів загальної та спеціальної компетенції, що здійснюють контроль за виконанням бюджетного законодавства.
43. Повноваження ВРУ та Комітету по питанням бюджету ВРУ за контролем виконання бюджетного законодавства.
44. Повноваження рахункової палати ВРУ.
45. Повноваження Міністерства фінансів та його органів.
46. Повноваження органів контрольно-ревізійної служби.
47. Поняття бюджетного правопорушення, класифікація бюджетних правопорушень.
48. Фінансово-правова відповідальність за бюджетні правопорушення.
49. Адміністративна та кримінальна відповідальність за бюджетні правопорушення.
50. Особливості відповідальності посадових осіб органів державної та місцевої влади за бюджетні правопорушення.
51. Відповідальність за правопорушення у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного та соціального страхування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Методи контролю

Методи контролю і самоконтролю забезпечують перевірку рівня засвоєння студентами знань, сформованості вмінь і навичок. З цією метою використовуються методи усного, письмового, графічного, програмового контролю, практичної перевірки.

Метод усного контролю. Використовуючи його, студенти вчаться логічно мислити, аргументувати, висловлювати свої думки, набувають досвіду обстоювати свою точку, зору. Усне опитування здійснюється у певній послідовності: формулювання запитань (завдань) і вимог; підготовка студентів до відповіді та викладу своїх знань; корекція і самоконтроль викладених знань у процесі відповіді. Для усної перевірки знань визначено коло питань для усного опрацювання на кожне семінарське заняття. При організації контролю щодо якості вивчення тем з дисципліни «Фінансове право» практикується індивідуальне, фронтальне та комбіноване усне опитування.

Метод письмового контролю – організація письмової перевірки знань, умінь та навичок, здійснюється у формі модульних контрольних робіт № 1, 2, як підсумку змістовних модулів з дисципліни.

Метод графічного контролю - передбачає відповідь студента у вигляді складеної ним узагальненої наочної моделі, яка відображає певні відношення, взаємозв'язки у виучуваному об'єкті або їх сукупності. Це можуть бути графічні зображення умови задачі, малюнки, креслення, діаграми, схеми, таблиці. Графічна таблиця може бути самостійним видом або як органічний елемент входить до усної чи письмової перевірки. Використовується при організації експрес-опитування, при виконанні індивідуального науково-дослідного звіту з дисципліни.

Метод тестового контролю. Передбачає відповідь студента на тестові завдання за допомогою розставлення цифр, підкреслення потрібних відповідей, вставлення пропущених слів, знаходження помилок, продовження думки тощо. Використовується як поточний контроль при вивченні тем з дисципліни.

Метод програмованого контролю. Полягає він у висуванні до всіх учнів стандартних вимог, що забезпечується використаним однакових за кількістю і складністю контрольних завдань, запитань. Проведення письмової модульної контрольної роботи.

Модульне навчання – навчання засноване на диференціації навчального матеріалу з метою виокремлення модулів та поетапного їх засвоєння. Основне призначення модульно-рейтингової системи – забезпечення належного поточного контролю роботи студента на протязі всього терміну вивчення курсу «Фінансове право» та надати об'єктивну інформацію про його успішність

Норми організації та проведення рейтинг-контролю з дисципліни «Проблеми бюджетного права та процесу» включають наступні методи контролю:

1) Вхідний рейтинг-контроль. Здійснюється перед початком вивчення дисципліни «Фінансове право» і полягає у тестуванні, спрямованому на

встановленні рівня залишкових знань з дисциплін: «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Адміністративне право» та інших суміжних дисциплін.

2) Поточний рейтинг-контроль здійснюється без спеціального переривання занять у формі виконання практичних робіт, оцінки виступів на семінарських заняттях, контрольних робіт, індивідуальних, типових і творчих завдань, звітів, рефератів тощо.

3) Рубіжний (проміжний) рейтинг-контроль являє самостійну форму контролю в структурі базового модуля. Проводиться наприкінці вивчення базового модуля.

4) Підсумковий рейтинг-контроль є формою контролю в рамках підсумкового модуля і передбачає надання часу на самостійну підготовку, включає загальні питання з дисципліни і спрямований на визначення загально дисциплінарного рівня знань. Проводиться у формі заліку з дисципліни «Проблеми бюджетного права та процесу».

В організації навчального процесу при викладанні дисципліни «Проблеми бюджетного права та процесу» застосовується всі вищезазначені методи контролю. Поточний контроль здійснюється під час семінарських та практичних занять, а також при проведенні першого модульного контролю (протягом 4 тижня навчання), другого модульного контролю (протягом 8 тижня навчання) і має на меті перевірку рівня підготовленості слухача магістратури до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль включає семестровий контроль, у формі заліку з дисципліни в обсязі навчального матеріалу.

Методи оцінювання: поточне тестування, контрольні роботи, перевірка засвоєння навчальної програми студентами на семінарських заняттях, перевірка індивідуальних завдань, написання рефератів, участь у наукових заходах.

Загальна максимальна можлива сума балів, яку слухач магістратури може набрати при вивченні дисципліни – 100 балів, які розподіляються наступним чином:

Модуль № 1, № 2:

1) Систематичність відвідування та наявність конспектів лекцій та семінарських занять протягом модулю – загальна можлива максимальна кількість – 5 балів;

2) Доповіді на семінарських заняттях – 5 балів;

3) Захищений реферат – 10 балів;

5) Поточний модульний контроль – 10 балів.

б) Індивідуальна робота студента – загальна можлива максимальна кількість 20 балів – участь у наукових, науково-методичних заходах факультету, опублікування тез доповідей, наукових статей, підготовка папки з індивідуальною роботою.

Оцінювання студентів:

«Відмінно» - 90-100 балів, за шкалою ESTS рівень **A**.

«Добре» - 75-89 балів, за шкалою ESTS рівень **B, C**.

«Задовільно» - 60-74 бали, за шкалою ESTS рівень **Д, Е**.

«Незадовільно» - кількість балів менше 60, за шкалою ESTS рівень **FX**.

Прохідний рейтинговий бал – мінімальна оцінка із суми балів за два модулі, яка є **обов'язковою умовою допуску** студента до підсумкового семестрового контролю – складає 50 балів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Берlach А. І.* Фінансове право України: [навчальний посібник для дистанційного навчання] / А.І. Берlach. - К.: Університет "Україна", 2006. - 288 с.
2. *Бурбело О.А.* Фінансове право. Загальна та Особлива частина у схемах: [навчально-методичний посібник] / О.А. Бурбело, В.Ф.Василенко, А.А. Манаков, Н.Н. Стрельникова. - Луганськ: РВВ ЛАВС, 2004. - 100 с.
3. *Воронова Л.К.* Фінансове право України: [підручник] / Л.К. Воронова. - К.: Прецедент. - 2007. - 448 с.
4. *Воронова Л.К.* Финансовое право: [учебное пособие] / Л.К.Воронова, Н. П. Кучерявенко / - Х.: Легас, 2003. - 360 с.
5. *Дмитренко Е.С.* Фінансове право України. Загальна частина: [навчальний посібник] / Емілія Станіславівна Дмитренко. - К.: Алерта; КНТ, 2006. - 376 с.
6. *Дмитренко Е.С.* Фінансове право України. Особлива частина: [навчальний посібник] / Емілія Станіславівна Дмитренко / - К.: Алерта; КНТ, 2007. - 613 с.
7. *Дмитренко Е.С.* Фінансове право України: [практикум] / Емілія Станіславівна Дмитренко / – К.: Атіка, 2004. – 216 с.
8. *Кучерявенко М.П.* Податкове право України. Академічний курс: [підручник] / Микола Петрович Кучерявенко. – К.: Всеукраїнська асоціація видавництв «Правова єдність». – 2008. – 698 с.
9. *Нагребельний В.П.* Фінансове право України. Загальна частина: [навчальний посібник] / В.П. Нагребельний, В.Д.Чернадчук, В.В.Сухонос ; за ред. В.П. Нагребельного. - Суми: Університетська книга, 2004. - 320 с.
10. Бюджетний кодекс України. Науково-практичний коментар: станом на 1 березня 2011 р. / за ред. Л. К. Воронової, М. П. Кучерявенка. - Х. : Право, 2011. - 608 с.
11. *Федосов В.М.* Бюджетна система: [підручник] / В.М. Федосов. – К. – ЦУЛ, 2012. – 304 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. *Бурбело О.А.* Фінансове право. Загальна та Особлива частина у схемах: навчально-методичний посібник / [О.А. Бурбело, В.Ф. Василенко, А.А. Манаков, Н.Н. Стрельникова]. – Луганськ: РВВ ЛАВС, 2004. – 100 с.
2. *Воронова Л.К.* Фінансове право України: підручник / Л.К. Воронова. – К.: Прецедент; Моя книга, 2006. – 448 с.
3. *Воронова Л.К.* Финансовое право: учебное пособие [для студентов юридических вузов и факультетов] / Воронова Л. К., Криницкий И.Е., Кучерявенко Н.П. – Х.: Право, 2006. – 384 с.
4. *Дмитренко Е.С.* Фінансове право України. Загальна частина: навчальний посібник / Емілія Станіславівна Дмитренко. – К.: Алерта; КНТ, 2006. – 376 с.
5. *Дмитренко Е.С.* Фінансове право України. Особлива частина: навчальний посібник / Емілія Станіславівна Дмитренко. – К.: Алерта; КНТ, 2007. – 613 с.
6. *Запольський С.В.* Дискуссионные вопросы теории финансового права: монографія / С.В. Запольський. – М.: РАЛ; Эксмо, 2008. – 160 с.
7. *Лучковська С.І.* Фінансове право: навчальний посібник / С.І. Лучковська. – К.: КНТ, 2010. – 296 с.
8. Місцеві фінанси в Україні: правове регулювання: навчальний посібник / [Близнюк О.С., Губерська Н. Л., Музика О.А., Усенко Р.А.]. – К.: Дакор: КНТ, 2007. – 311 с.
9. *Музика-Стефанчук О.А.* Органи публічної влади як суб'єкти бюджетних правовідносин: монографія / О.А. Музика-Стефанчук. – Хмельницький: Хмельницький ун-т управління та права, 2011. – 384 с.
10. *Орлюк О.П.* Фінансове право. Академічний курс / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 808 с.
11. *Пирожкова Ю.В.* Фінансове право: [навчальний посібник для студентів юридичних факультетів] / Ю.В. Пирожкова. – Запоріжжя: КСК - Альянс, 2012. – 308 с.
12. *Роль В.Ф.* Фінансове право: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / В.Ф. Роль, В.В. Сергієнко, С.М. Попова. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.
13. *Федосов В.М.* Бюджетна система: підручник / В.М. Федосов. – К. – ЦУЛ, 2012. – 304 с.
14. *Фещенко Л.В.* Бюджетна система України: навчальний посібник / Л.В. Фещенко, П.В. Проноза, Н.В. Кузьминчук. – К.: Кондор, 2008. – 440 с.

Додаткова

1. *Вельский К.С.* Финансовое право: наука, история, библиография / К.С. Вельский. – М.: Юрист, 1995. – 208 с.

2. *Гетманець О.П.* Напрямки удосконалення законодавства щодо бюджетного контролю / О.П. Гетманець // *Юридична наука.* – 2011. - № 2. – С. 134-141.
3. *Дмитренко Е.С.* Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України: [монографія] / Емілія Станіславівна Дмитренко. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 592 с.
4. *Дмитрик О.А.* Содержание и классификация финансовых правоотношений: монография / О.А. Дмитрик; под ред. Н.П. Кучерявенко. – Х.: Легас, 2004. – 160 с.
5. *Нечай А.А.* Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків: монографія / А.А. Нечай. – Чернівці: Рута, 2004. – 264 с.
6. *Образцова І.О.* Місце бюджетного права в системі фінансового права / І.О. Образцова // *Право і безпека.* – 2012. - № 2 (44). – С. 61-67.
7. *Онуфрик М.С.* Нормативно-правове регулювання обліку платежів до бюджету / Онуфрик М. С., Ковтунович Н.Л. // *Фінансове право.* – 2011. – № 3. – С. 16–19.
8. *Пришва Н.Ю.* Публічні доходи: поняття та особливості правового регулювання: [монографія] / Н.Ю. Пришва; НДІ фінансового права. – К.: КНТ. 2008. – 197 с.
9. *Бюджетний кодекс України. Науково-практичний коментар: станом на 1 березня 2011 р.* / за ред. Л.К. Воронової, М.П. Кучерявенка. – Х. : Право, 2011. – 608 с.
10. *Податковий кодекс України: постатейний коментар: у 2 ч. – Частина 2* / В.В. Білоус, Л.К. Воронова, О.О. Головашевич та ін. ; за ред. М.П. Кучерявенка. – Х. : Право, 2011. – 1128 с.
11. *Пришва Н.Ю.* Публічні доходи: поняття та особливості правового регулювання: [монографія] / Н.Ю. Пришва; НДІ фінансового права. – К.: КНТ. 2008. – 197 с.
12. *Монаєнко А.О.* Фінансова діяльність держави як категорія фінансового права / А.О. Монаєнко // *Право України.* – 2010. – № 9. – С. 162–171.
13. *Нечай А.А.* Реформування бюджетної сфери в Україні: можливості та перспективи / А.А. Нечай // *Право України.* – 2010. – № 7. – С. 130–136.

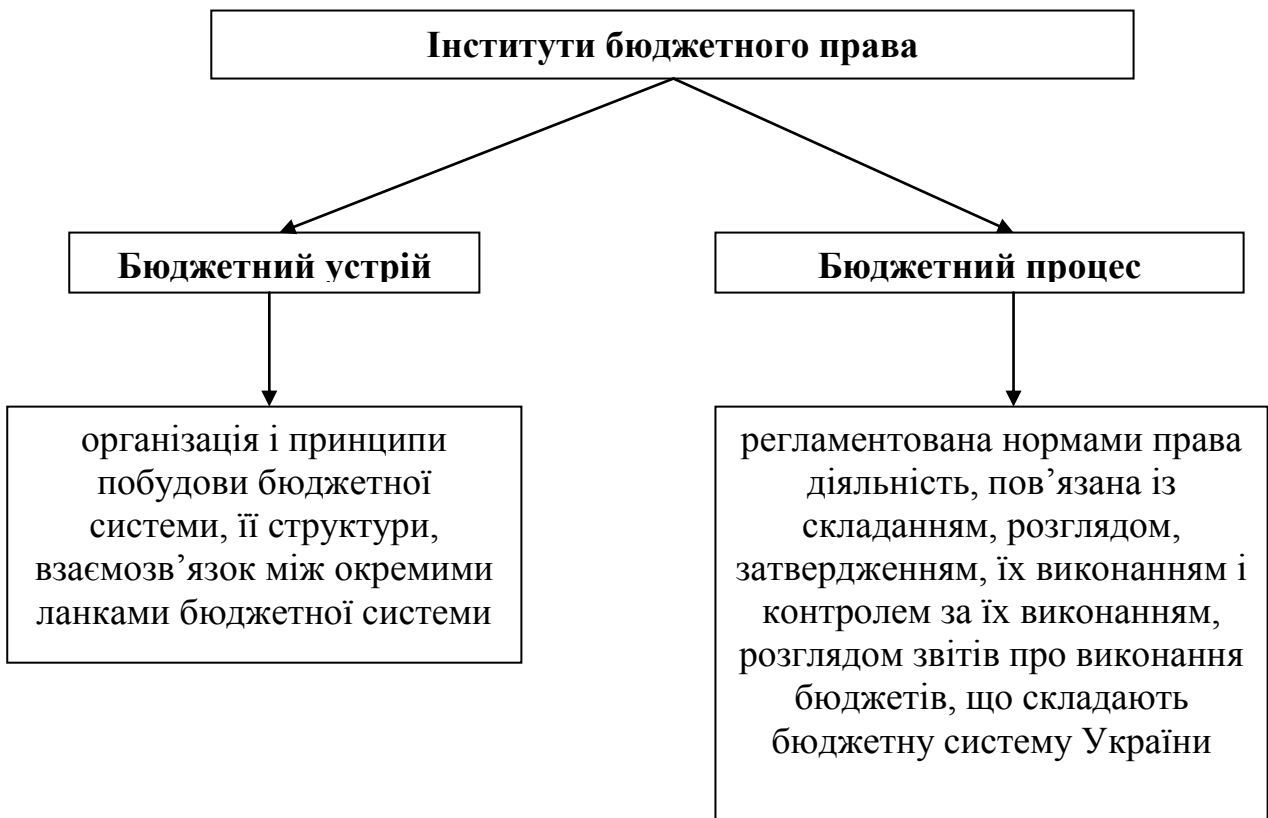
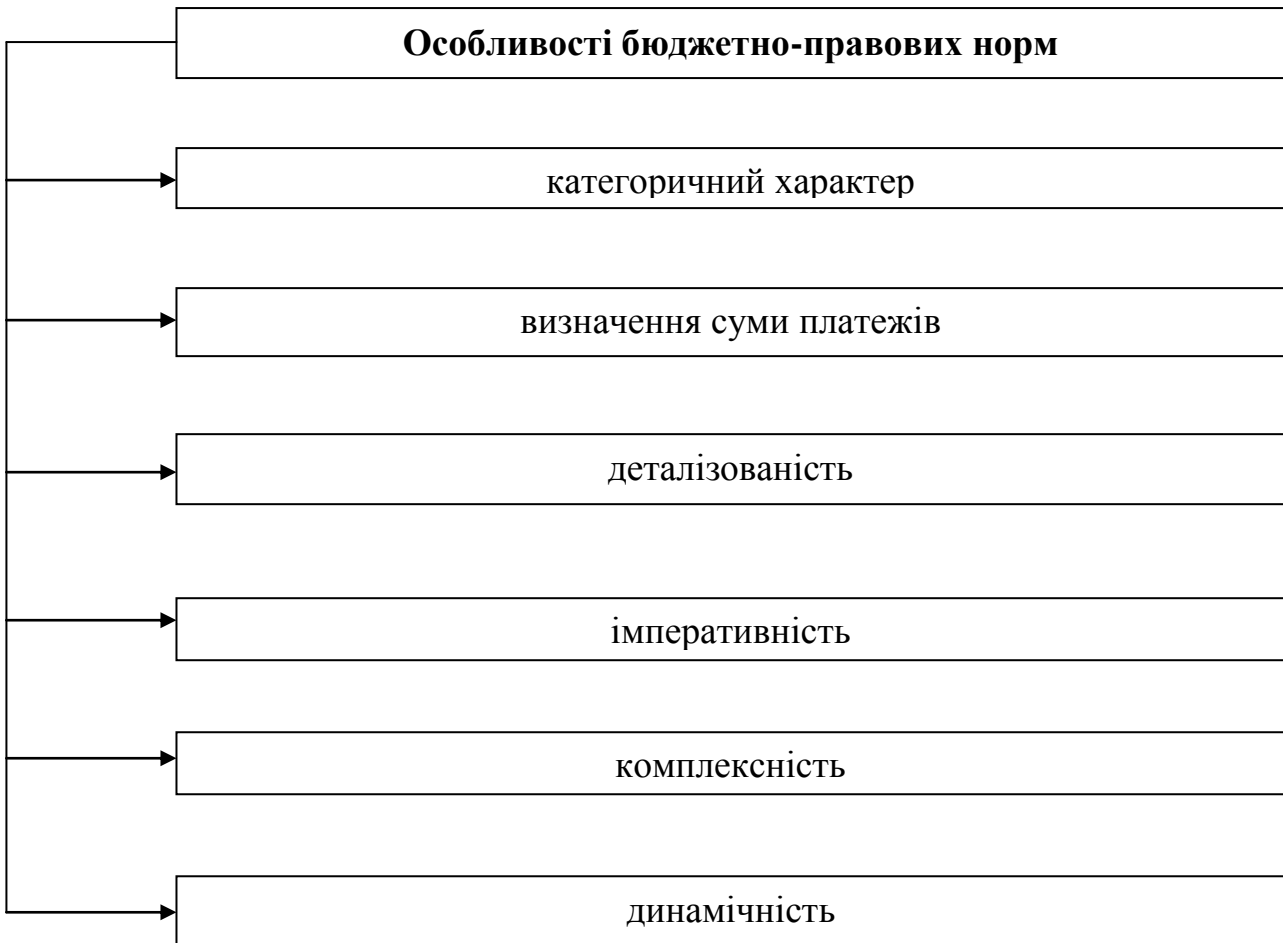
Інформаційні ресурси

Електронні джерела:

9. www.ac-rada.gov.ua - Офіційний сайт Рахункової палати України.
10. www.kmu.gov.ua - Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
11. www.mfu.gov.ua - Офіційний сайт Міністерства фінансів України.
12. www.nbu.gov.ua - Офіційний сайт Національного банку України.

13. www.pravoznaves.com.ua - Електронна бібліотека юридичної літератури "Правознавець".
14. www.rada.gov.ua - Офіційний сайт Верховної Ради України.
15. www.rada.gov.ua/LIBRARY/catalog.htm - Каталог корпоративної колекції перекладів нормативно-правових актів зарубіжних країн (за бібліотечно-бібліографічним класифікатором).
16. www.stat.gov.ua - Офіційний сайт Державного комітету статистики України.

ДОДАТКИ

Вимоги до формування Державного бюджету

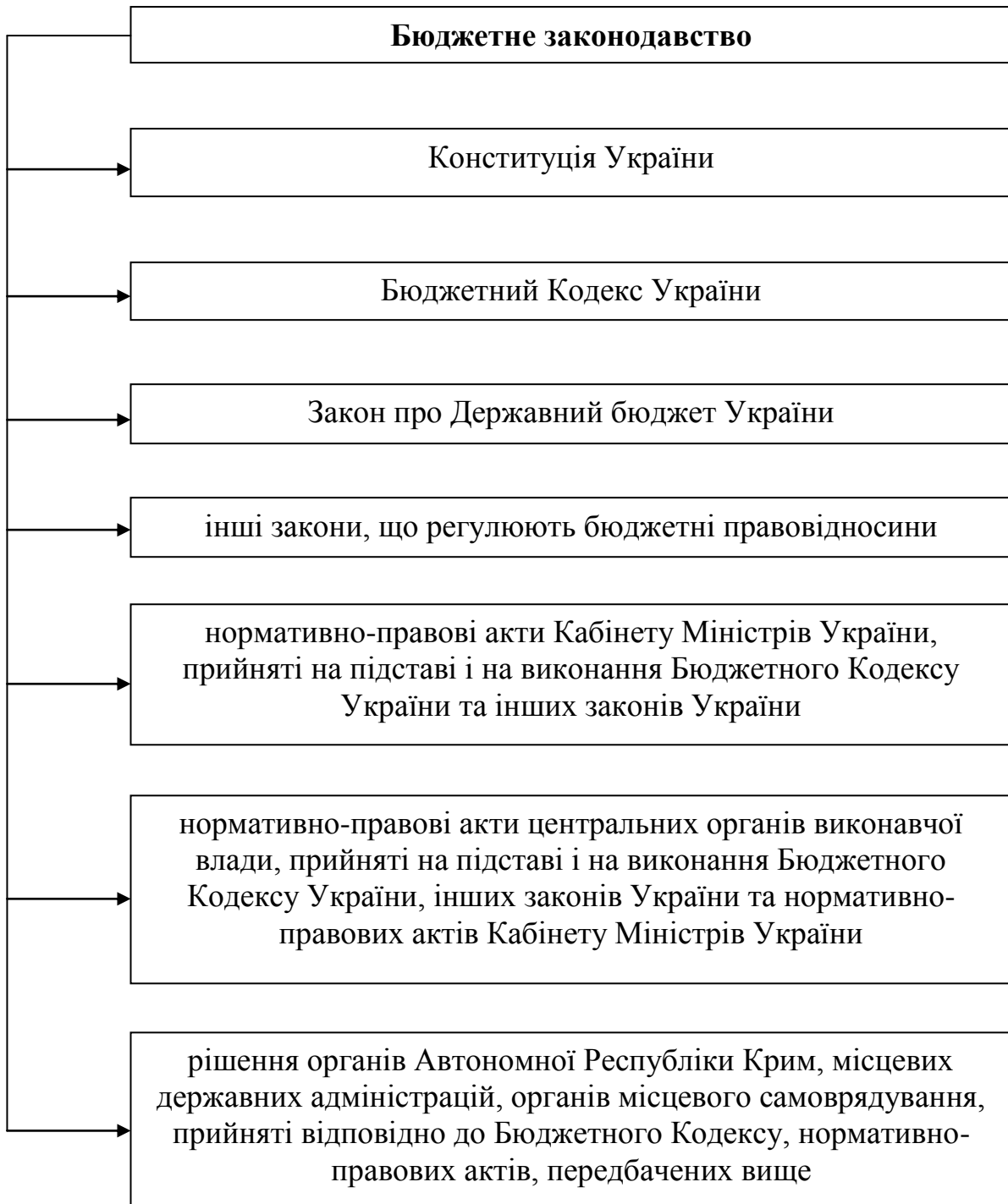
формуванню Державного бюджету України і Державної програми соціально-економічного розвитку України на основі єдиної концепції суспільно-економічного розвитку й у контексті загальнодержавної фінансово-економічної політики

досконалий аналіз та оцінка соціально-економічного стану регіонів і держави та розробка реальних макроекономічних показників розвитку на плановий рік і перспективу

виконання Державного бюджету і Державної програми соціально-економічного розвитку має проходити ж у руслі єдиних підходів, цілісного механізму, ефективних норм і методів організації фінансово-економічних відносин

підтримка загальних принципів економічного розвитку і, насамперед, принципу формування і виконання доходів бюджету за рахунок платежів, які активно й ефективно впливають на виробництва, виконання показників економічного розвитку, а не шляхом розширення кількості податків та зборів, як сьогодні відбувається, та використання емісійних джерел поповнення бюджету

проведення належного, своєчасного контролю та піднесення рівня відповідальності за стан виконання доходів бюджету та показників соціально-економічного розвитку регіонів, міністерств (відомств), держави ж цілому

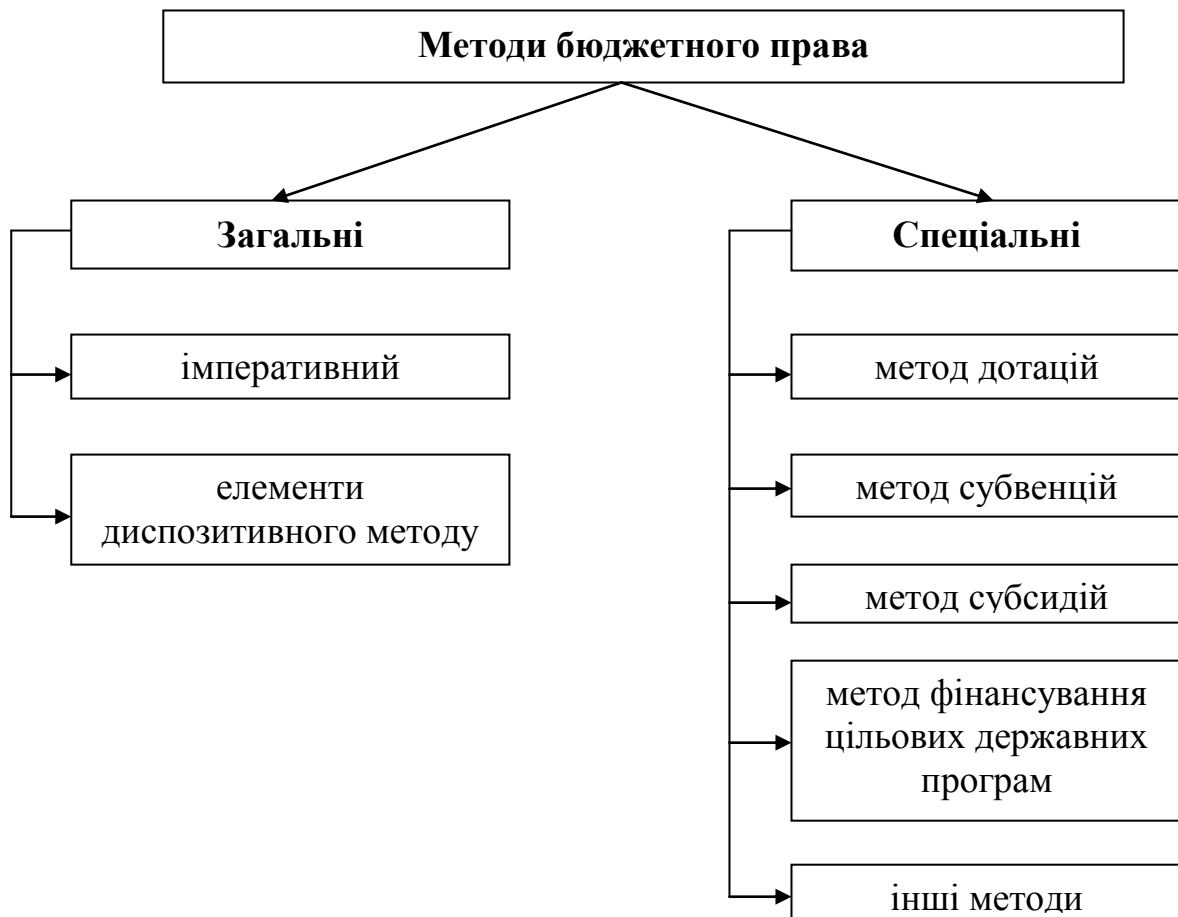
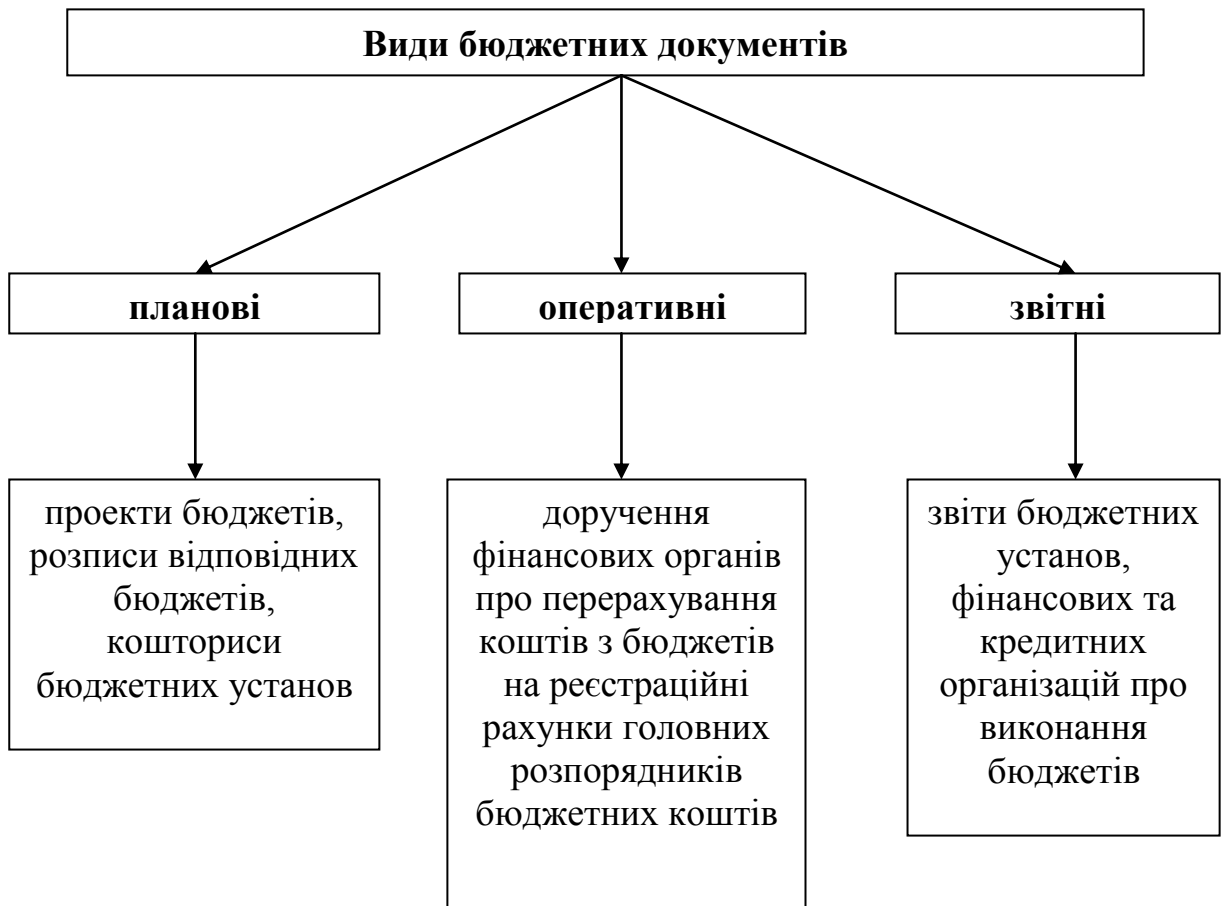

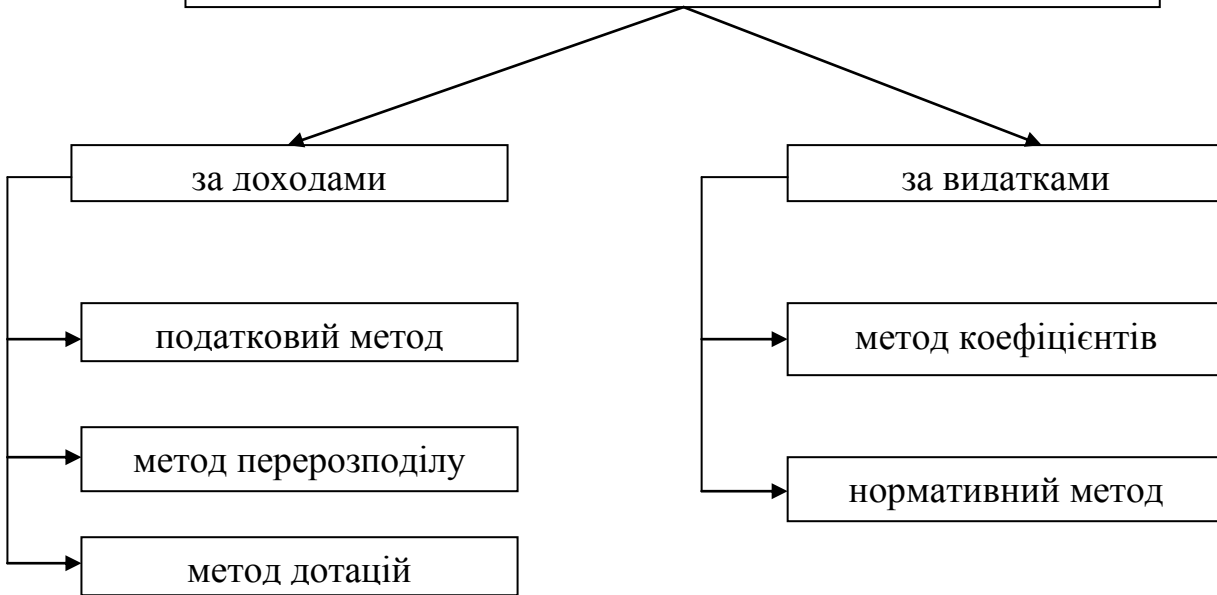
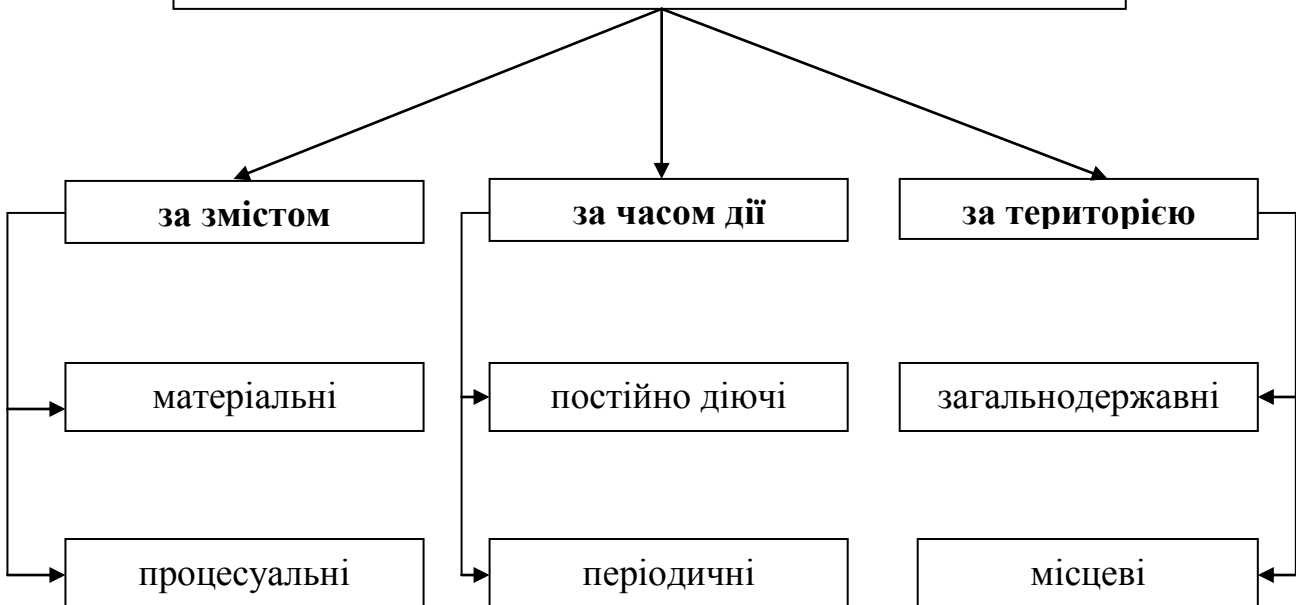
Особливості бюджетного законодавства

при здійсненні бюджетного процесу в Україні положення нормативно-правових актів застосовуються лише в частині, в якій вони не суперечать положенням Конституції України, Бюджетного Кодексу України та закону про Державний бюджет України

якщо міжнародним договором України, поданим на ратифікацію, встановлено інші положення, ніж у відповідних нормах бюджетного законодавства України, такі положення приймаються окремими законами про внесення змін до відповідних законів і розглядаються Верховною Радою України одночасно з ратифікацією міжнародного договору України, яким такі положення передбачені

розгляд законопроектів, які впливають на доходну чи видаткову частину бюджетів, здійснюється за особливою процедурою, що визначається Бюджетним Кодексом України

Класифікація методів бюджетного регулювання**Класифікація бюджетно-правових норм**

Суб'єкти бюджетних правовідносин

держава в особі Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, місцевих органів самоврядування

галузеві органи виконавчої влади, зокрема фінансові органи

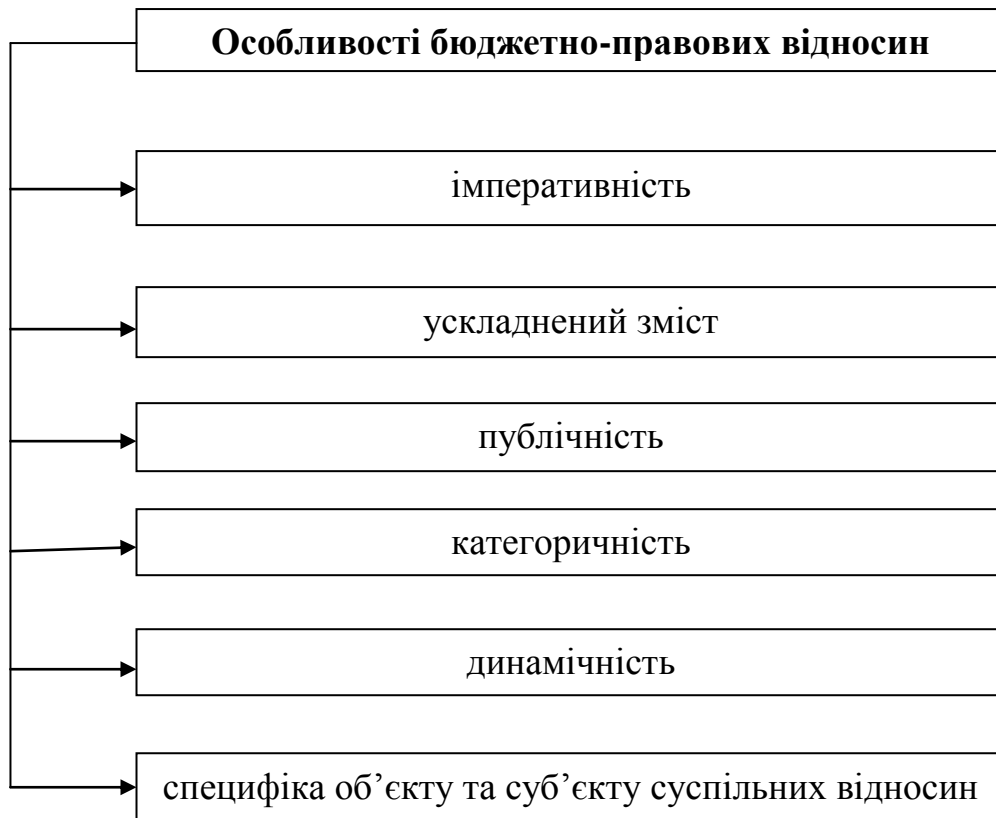
Бюджетний період

бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему України, становить один календарний рік, який починається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року. Неприйняття Верховною Радою України закону про Державний бюджет України до 1 січня відповідного року не є підставою для встановлення іншого бюджетного періоду

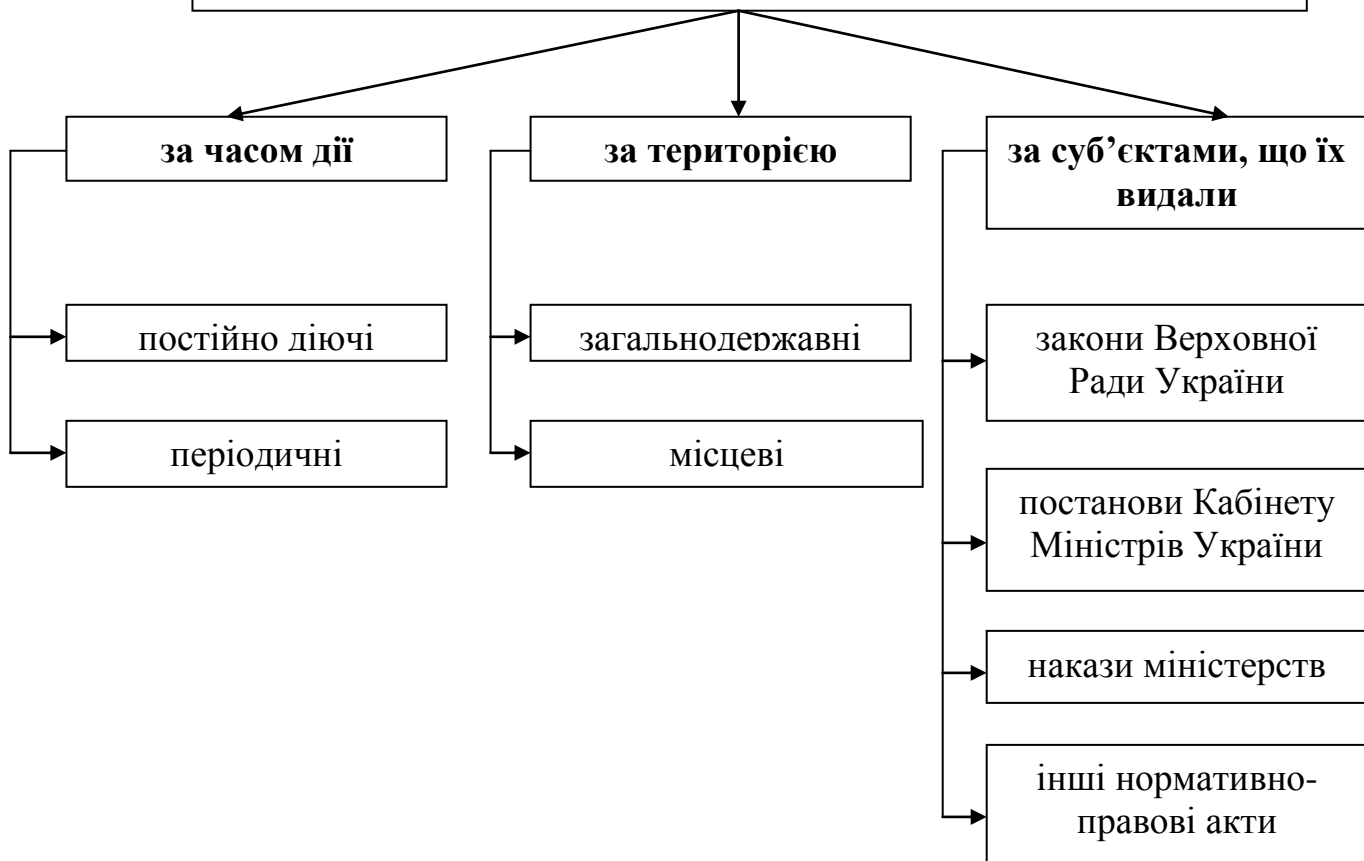
відповідно до Конституції України бюджетний період для Державного бюджету України за особливих обставин може бути іншим, ніж передбачено частиною першою цієї статті. Особливими обставинами, за яких Державний бюджет України може бути затверджено на інший, ніж передбачено частиною першою цієї статті, бюджетний період, є:

- 1) введення воєнного стану;
- 2) оголошення надзвичайного стану в Україні

у разі затвердження Державного бюджету України на інший, бюджетний період місцеві бюджети мають бути затверджені на такий самий період

Класифікація нормативно-правових актів, що регулюють бюджетні правовідносини

Навчальне видання
(українською мовою)

Пирожкова Юлія Володимирівна

ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Навчальний посібник

для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності
«Правознавство»

Рецензент *Т.О. Коломоєць*
Відповідальний за випуск *Ю.В. Пирожкова*
Коректор *М.Г. Шиванова*